

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Horčíčáková

Analýza životního příběhu jedince se syndromem CAN

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další prameny, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu bibliografických citací.

V Olomouci dne

.....

podpis

Touto cestou bych ráda poděkovala v první řadě mému informantovi a zároveň dobrému příteli, bez kterého by tato práce nemohla vzniknout. Cením si toho, že byl ochoten se se mnou podělit i o nepříjemné zážitky, na které se jistě velmi těžko vzpomíná a o kterých se těžko hovoří. Děkuji také doc. PhDr. Tomáši Čechovi, Ph.D., za jeho odborné rady a vedení.

Mé největší poděkování patří rodině a všem mým blízkým, kteří při mně stáli a poskytovali mi plnou podporu, zatímco jsem měla chuť všechno vzdát...

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 SOCIÁLNÍ DEVIACE	8
1.1 Definice deviace	8
1.2 Vymezení normality.....	8
1.3 Druhy deviací.....	10
1.3.1 Nesociální deviace	11
1.3.2 Sociální deviace	11
1.4 Příčiny vzniku deviací.....	12
2 SYNDROM CAN	14
2.1 Definice pojmu.....	14
2.2 Příčiny vzniku syndromu CAN.....	15
2.3 Formy syndromu CAN	15
2.3.1 Fyzické týrání	15
2.3.2 Psychické týrání.....	16
2.3.3 Sexuální zneužívání	18
2.3.4 Zanedbávání.....	20
2.4 Důsledky syndromu CAN	22
2.4.1 Psychická deprivace.....	22
2.4.2 Únik do světa závislostí	23
3 NÁHRADNÍ PÉČE.....	25
3.1 Náhradní ústavní péče	25
3.1.1 Dětský domov	26
3.1.2 Dětský domov se školou.....	27
3.1.3 Výchovný ústav	28
3.1.4 Diagnostický ústav.....	30
3.2 Náhradní rodinná péče	30
3.2.1 Osvojení (adopce)	32
3.2.2 Pěstounská péče	33
3.2.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu	34
3.2.4 Hostitelská péče	34

4	ANALÝZA ŽIVOTNÍHO PŘÍBĚHU JEDINCE SE SYNDROMEM CAN.....	36
4.1	Stanovení výzkumného cíle	36
4.1.1	Výzkumné otázky	36
4.2	Metoda výzkumu.....	36
4.3	Charakteristika výzkumného vzorku	37
4.4	Vlastní výzkumné šetření.....	37
4.5	Analýza rozhovoru.....	38
4.5.1	Život v biologické rodině (0-3 roky)	38
4.5.2	Dětský domov v P. (3-10 let).....	38
4.5.3	Život v pěstounské rodině (10-13 let).....	40
4.5.4	Diagnostický ústav v B. (13-13,5 let)	43
4.5.5	Dětský domov v Č. (13,5-14 let)	43
4.5.6	Výchovný ústav v D. (14-16 let)	44
4.5.7	Výchovný ústav v O. (16-19 let)	44
4.5.8	Dům na půl cesty ve F. (19-20 let)	44
4.5.9	Samostatný život (20-22 let).....	45
4.6	Výsledky výzkumného šetření	46
	ZÁVĚR	51
	SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	53

ÚVOD

„Co to znamená ochočit?“ „Je to jedna dávno zapomenutá věc,“ odpověděla liška.

„Znamená to vytvořit pouto...“¹

Většina z nás měla to štěstí, že mohla vyrůstat ve své biologické rodině, ať už úplné nebo neúplné. Někteří lidé si ani neuvědomují, že to, že mohou vyrůstat alespoň s jedním vlastním rodičem, nemusí být samozřejmostí. Existují mezi námi totiž také jedinci, kteří zdaleka takové štěstí neměli a ocitli se tvář v tvář ústavní výchově. To představuje různá úskalí v běžném životě – názory, postoje a chování těchto osob se totiž často liší od chování těch, kteří měli vlastní biologické rodinné zázemí.

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Analýza životního příběhu jedince se syndromem CAN. Rozhodla jsem se analyzovat život člověka, který je mi blízký, ale přesto nemohu tvrdit, že ho opravdu znám. Jedná se o člověka, který byl v dětství týraný a zanedbávaný a v důsledku toho byl spolu se svými sourozenci odebrán z biologické rodiny. Někdy čas vyrůstal v dětském domově, odkud si ho pak vzal do pěstounské péče manželský pár. Po nějaké době však došlo k přerušení pěstounské péče a informant se tak vrátil do zařízení pro výkon ústavní výchovy. Má také zkušenosti s užíváním lehkých i tvrdých drog. Podrobnější analýze informantova životního příběhu se budu věnovat v praktické části této práce.

Podle mého názoru je život mého informanta přinejmenším velmi zajímavý, nemyslím si však, že jde o případ ojedinělý. Jak se jistě dozvíme z odborné literatury, příčiny a projevy u osob s podobným životním příběhem jsou mnohdy podobné. Důvodem, proč jsem se rozhodla psát svou závěrečnou práci na toto téma je ten, že veřejnost často na takové lidi pohlíží jako na spodinu společnosti. Je pravda, že málokdo z těchto lidí nemá žádnou zkušenost s protizákonným jednáním, nicméně si myslím, že se málo lidí snaží přijít na to, proč ten člověk jedná právě tak, jak jedná. V běžném životě se totiž nikdo nezajímá o to, jaké měl jedinec v dětství zázemí a jak to mohlo ovlivnit jeho vývoj. Proto jsem si dala za cíl v této práci poukázat na to, jak mohou různé zkušenosti z dětství ovlivnit život člověka až do dospělosti.

Hlavním cílem mé práce je zjistit a pochopit chování, postoje a názory člověka s touto těžkou životní zkušeností. V teoretické části se tedy zaměřím na všechny důležité milníky, které zasáhly do života mého informanta, počínaje sociálními deviacemi, přes syndrom CAN, rizikové chování a závislosti, náhradní rodinnou péči a končící ústavní výchovou.

¹ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. 2. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 70. ISBN 978-80-7321-931-4.

V části praktické, kterou představuje poslední kapitola této práce, se pak budu snažit najít odpovědi na všechny mé výzkumné otázky, jež by měly naplnit hlavní cíl této práce. Budu zjišťovat, jak negativní zkušenost z dětství ovlivnila informantův život, jak je na tom s navazováním a udržováním mezilidských vztahů a zda jeho zkušenost nějak zasáhla do oblasti pracovního uplatnění. Dále se zaměřím na souvislost informantovy životní zkušenosti se sociálními patologiemi, jaký vliv měla na jeho osobnost ústavní výchova a v neposlední řadě na to, jak v současné době informant pohlíží na institut rodiny.

Uvědomuji si, jak těžké musí být pro mého informanta vzpomínat na období svého dětství, proto se budu snažit maximálně využít potenciál tohoto tématu. Doufám, že příběh mého informanta bude odstrašujícím příkladem toho, jakým životním směrem by se člověk rozhodně neměl ubírat. Na druhou stranu by jeho životní příběh možná mohl posloužit jako důkaz, že když člověk sám chce a má podporu okolí, dokáže se vzdát věcí, které pro něj byly vždy „číslem jedna“, ale zároveň také příčinou spousty problémů. Byla bych ráda, pokud je to jen trochu možné, aby tato práce sloužila jako poselství: Snažme se člověka nejdříve pochopit a poznat jeho příběh dříve, než jej odsoudíme.

1 SOCIÁLNÍ DEVIACE

S pojmy deviace či sociální deviace se v životě minimálně jednou setkal každý z nás, avšak málokdo ví, co skutečně znamenají. V této kapitole se tedy zaměřím na definici těchto a dalších pojmů, které s touto problematikou souvisí.

Důvodem, proč začínám právě touto kapitolou, je fakt, že můj informant byl nejednou ve svém životě označen za devianta, protože se jeho chování neslučovalo se společenskými normami.

1.1 Definice deviace

Slovo „deviace“ pochází z latinského „deviatio“, což v českém překladu znamená odchylka či úchylna. Obecně *„je chápána jako jakákoli odchylka od normální struktury či funkce a může se vyskytovat u kteréhokoli jevu v přírodě nebo společnosti.“*²

Když se řekne slovo „deviace“, „deviant“ nebo „deviantní“, v lidech to obvykle vyvolá představu něčeho neobvyklého, cizího či dokonce potenciálně nebezpečného (např. skinheada, náboženského fanatika apod.). Většina lidí považuje deviaci za zvláštní, zpravidla negativně hodnocený jev, který si navíc často spojí s osobou, která zjevnou odlišností vyvolává nepřátelskou reakci okolí, jako je například nedůvěra, strach, zloba či nenávisť. Tato negativistická interpretace však není opodstatněná, odlišnosti a odchylky od tzv. normálu mohou totiž souviset s procesem sociální inovace, kdy se jedinec pokouší uplatňovat lepší řešení problémů, na které dosavadní postupy již nejsou dostačující.³ Existuje tedy také pozitivní deviace, ke které se blíže vrátíme později.

1.2 Vymezení normality

Abychom mohli hovořit o deviacích, je nutné si nejdříve ujasnit, co je vlastně normalita či norma.

Často se zdá, že chod společnosti se lidem jeví jako něco automatického a samozřejmého. Ve skutečnosti je tomu jinak. Každá společnost je založena na souboru pravidel a očekávání, která se vztahují k lidskému chování. Jedná se tedy o soubor norem (pravidel, hodnot), na jehož základě může společnost existovat. Bez těchto pravidel by ve společnosti vládla anarchie, nepředvídatelné konflikty, a její členové by se v takovéto společnosti necítili bezpečně.

² URBAN, Lukáš. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 43. ISBN 978-80-7380-133-5.

³ tamtéž, s. 167

Na druhou stranu se však dá říci, že snad v každém společenství se najdou jedinci (někdy i celé skupiny), kteří se chovají v rozporu se zavedeným pořádkem nebo proti očekávání ostatních členů dané společnosti.⁴

Francouzský sociolog Émile Durkheim (1858-1917) tvrdil, že každé společenství je založeno na platnosti a respektování sociálního řádu. Sociální řád představuje soubor psaných a nepsaných předpisů – psané předpisy představují ústavy, zákony, vyhlášky a nařízení, nepsané se odvíjejí od zvyklostí a tradic konkrétního společenství.⁵ Durkheim vnímal společnost jako režim, který existuje na základě sociální solidarity neboli lidské soudržnosti. Dodržování tohoto řádu a úcta k němu i sociálním institucím pak podle něj zaručují existenci společnosti a udržení nezbytného společenského míru (sociálního konsenzu).⁶

Společenské normy však neurčují pouze psané předpisy, které jsou uvedeny výše, ba právě naopak, většina norem není formálně zakotvena. Zde můžeme zařadit např. rodinné tradice, národní zvyky a obyčeje, rituály, nepsané dohody apod.⁷

Český sociolog Jan Jandourek popisuje v Sociologickém slovníku tři různá pojetí normy. Podle autorova prvního pojetí norma označuje podobnost, kterou lze pozorovat v chování většího množství lidí. Druhé pojetí vymezuje normu jako hodnocení chování ze strany společnosti, třetí pojetí jako závažný požadavek týkající se chování. Kolektiv autorů Velkého sociologického slovníku pojem „sociální norma“ definuje jako obecně verbalizované pravidlo, které mají jedinci ve svém chování respektovat a které je pro ně pokládáno za závazné.⁸

Obsah norem společnosti samotnému jedinci říká, co je obvyklé, přijaté a osvědčené dle statistického a funkčního pojetí normality (např. módní trendy). Dále normy určují, co je v dané společnosti přípustné (např. právní předpisy) a co je správné a žádoucí (např. etický kodex).⁹

Jak uvádím výše, v každé společnosti existují lidé, kteří sociální normy porušují. Porušování, ale také dodržování společenského řádu, bývá sankcionováno. Pojem „sankce“ pochází z latinského slova „sanctio“ (český význam „potvrzují, schvalují“), byl do sociologie přenesen z právní terminologie. Společnost si vytváří a udržuje mechanismy, které v lidech

⁴ JEDLIČKA, Richard; KLÍMA, Petr; KOŤA, Jaroslav; NĚMEC, Jiří; PILAŘ, Jiří. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

⁵ tamtéž

⁶ URBAN, Lukáš. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.

⁷ tamtéž

⁸ tamtéž

⁹ tamtéž

mají posilovat potřebu dodržovat společenský řád, o čemž svědčí systém sankcí. Existují sankce pozitivní i negativní, přičemž mezi pozitivní sankce řadíme prosté přijetí, akceptaci okolí, věcné i psychické odměny, pochvaly. Je jistě zřejmé, že pozitivní sankce jsou udělovány těm jedincům, kteří pravidla respektují a dodržují. Větší pozornost je však věnována negativním sankcím, které náleží těm, kdo sociální normy porušují. Negativní sankce zahrnují širokou škálu trestních postihů, jako je například zavržení, nesouhlas, vyloučení ze sociální skupiny, fyzické omezování (např. věznění), vyhnání, v některých společnostech dokonce i zabití. Systém udělování sankcí se řídí přesně definovanými pravidly a postupy.¹⁰

1.3 Druhy deviací

Nyní se tedy můžeme vrátit k samotným deviacím. Americký sociolog G. A. Lunberg rozlišil dva základní druhy sociálních deviací – pozitivní a negativní. Toto rozlišení poukazuje na to, že jakákoliv odchylka od normy je deviací. Z tohoto úhlu pohledu lze konstatovat, že deviací je stejně tak porušování pravidel etikety a norem jako jejich nadměrné dodržování, workoholismus jako vyhýbání se práci, alkoholismus jako abstinence.¹¹

Američan E. M. Lemert zavedl do sociologie rozlišení deviací na primární a sekundární, které navazuje na tzv. etiketizační teorii (labelling). Tato teorie umožňuje analyzovat různé formy chování, kromě tradiční koncepce, zejména však skrytou deviaci a formy chování, které z objektivního pohledu nejsou deviantní, ale veřejnost je za deviantní považuje.¹²

Lemert považuje za primární deviaci porušení pravidla nebo normy, které se vyskytne na základě situačního, psychologického či jiného podnětu. Jako příklad uvádí nadměrné užívání alkoholu jako reakci na úmrtí blízkého člověka či sociální sestup (např. ztráta zaměstnání), deviantního chování jako způsob vyrovnávání se s psychickým přetížením, depresí apod. Sekundární deviace je dle Lemerta důsledkem reakce jedince na to, že je jeho chování označeno (etiketizováno) za chování deviantní. Na toto označení může jedinec reagovat alternací vlastní identity a proměnou svého sebepojetí. Aktér tak tedy reaguje na reakci veřejnosti na jeho primární deviaci. Taková reakce se může stabilizovat a vést k akceptaci role devianta.¹³

Deviace můžeme dále dělit na nesociální a sociální.

¹⁰ JEDLIČKA, Richard; KLÍMA, Petr; KOŤA, Jaroslav; NĚMEC, Jiří; PILAŘ, Jiří. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

¹¹ URBAN, Lukáš. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.

¹² tamtéž

¹³ tamtéž

1.3.1 Nesociální deviace

Nesociální deviace se týkají zejména nesociálních objektů (např. neživé předměty, rostliny, živočichové). To však neznamená, že se nemohou objevovat u lidí. Do této skupiny deviací patří tzv. skryté deviace, tedy takové, které okolí nejsou rozpoznány a označovány. Jedná se o nesociální deviace, protože neovlivňují sociální interakce a vztahy.¹⁴

1.3.2 Sociální deviace

Sociální deviace jsou takové, které zasahují do sociálních interakcí a vztahů a vyskytují se v lidských společnostech. Do této oblasti deviací patří čtyři skupiny stavů. První z nich je zjevné deviantní chování, které je rozpoznáno a označováno. Další skupinou jsou zjevné poruchy psychických funkcí člověka, které se projevují v oblastech vnímání, myšlení, emocí, paměti apod. Tyto poruchy popisuje psychopatologie a psychiatrie. Poruchy tohoto typu se však zpravidla nevyčleňují samostatně, protože se obvykle projevují právě ve formě deviantního chování, které řadíme do první skupiny. Dalším, zvlášť vyčleňovaným stavem, jsou zjevné deviantní fyzické charakteristiky (tělesné nemoci, malformace, smyslové defekty) a poslední skupinou jsou tzv. zjevné deviantní sociální charakteristiky. Do této skupiny mohou být zařazeni například např. svobodná matka, rozvedená žena, sirotek, nemanželské dítě, příslušník stigmatizované skupiny (etnické, národnostní, rasové či náboženské), bývalý vězeň, psychiatrický pacient apod., při současném „normálním“ chování.¹⁵

Studiem sociálních deviací se zabývá celá řada vědních oborů, např. sociologie, právo, etika, medicína, psychologie, kriminologie a další. V rámci sociologie existuje samostatná disciplína sociologie deviantního chování, která zkoumá především odchylky ve smyslu společensky nežádoucího, odmítaného nebo dokonce kriminálního chování.¹⁶

Pojem sociální deviace označuje porušení nebo závažnou odchylku od nějaké sociální normy, která je většinou členů sociální skupiny akceptována. V sociologii je tento pojem označením pro jakékoliv vybočení z kterékoliv sociální normy. Zároveň sociální deviaci nelze ztotožňovat s trestnou činností (kriminalitou), ta je totiž pouze jednou z forem sociální deviaci. Stejně tak nelze slučovat pojmy „sociální deviace“ a „protispolečenské chování“.¹⁷

Se sociálními deviacemi úzce souvisí pojem „sociální patologie“, který označuje sociálně nezdravé, nežádoucí jevy, které jsou společensky nebezpečné. Ne každá sociální deviace

¹⁴ URBAN, Lukáš. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.

¹⁵ tamtéž

¹⁶ tamtéž

¹⁷ tamtéž

je však sociální patologií. Za sociálně patologické je považováno pouze vysoce společensky nebezpečné deviantní chování, které přímo ohrožuje společnost nebo konkrétního jedince. Teorie sociálních patologií vycházejí z předpokladu, že ve společnosti existují dlouhodobé nedostatky, které postihují její členy. Proto je kladen důraz na prevenci sociálně patologických jevů, jejímž cílem je předcházet jejich vzniku.¹⁸

Zjevné deviantní chování tvoří podstatnou část sociální patologie. Jedná se o chování, které je negativně hodnocené, označováno jako problematické, nežádoucí, poškozující subjekt či objekt deviace, popř. obojí. Nejrozšířenějšími sociálně patologickými fenomény je např. alkoholismus, prostituce, gamblerství či sebevraždnost.¹⁹

1.4 Příčiny vzniku deviací

Obecně se používá dělení příčin vzniku deviací na endogenní (vnitřní) a exogenní (vnější). Endogenní příčiny představují biologické, psychologické a fyziologické faktory, tedy faktory, které vycházejí z povahy a zděděných vlastností člověka, z jeho fyzické i psychické konstituce. Oproti tomu příčiny exogenní spočívají zejména v sociálním prostředí, v němž se člověk nachází a které jej velmi ovlivňuje. Sociologické směry v kriminologii přikládají větší význam právě těmto vnějším faktorům a poukazují na vliv jednotlivých činitelů společenského života (např. chudoba, nezaměstnanost, nevhodné podmínky k bydlení, alkoholismus).²⁰

Problematikou vzniku deviantního či dokonce kriminálního chování se zabývala spousta teoretiků, psychologů a psychiatrů. Zde si uvedeme alespoň několik zajímavých teorií.

Sigmund Freud na rané dětství pohlížel jako na období plné nástrah. Byl zastáncem myšlenky, že nepřiměřená nebo nevhodná výchova může způsobit osobnostní poruchy, které mohou později vyústit v deviantní jednání. Zároveň tvrdil, že pokud společnost jedince nenaučí zvládat kontrolu nad svými impulzy, nevytvoří si tak morálku a je tak náchylnější k porušování sociálních norem.²¹ Freudova teorie dále tvrdila, že „*dítě, kterému se nedostalo dostatečného uspokojení v prvním roce života, bude v dospělosti vyhledávat orální podněty, jaké poskytují přejídání, náruživé kouření, nadměrné pití, užívání drog nebo bude silně lpět*

¹⁸ URBAN, Lukáš. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.

¹⁹ tamtéž

²⁰ SUCHÝ, Oldřich, ŠVANCAR, Zdeněk. *Mládež a kriminalita*. Praha: Melantrich, 1972.

²¹ JEDLIČKA, Richard; KLÍMA, Petr; KOŤA, Jaroslav; NĚMEC, Jiří; PILAŘ, Jiří. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

na druhých při navázání milostných vztahů. Problémy v dospělém věku jsou v zárodku obsaženy již ve vývojových problémech raných let života.“²²

Freudovi následovníci, kteří se také věnovali psychoanalýze, považovali za příčiny kriminálního jednání zpravidla abnormální mentální stavy, jejichž původ sahá do raných dětských traumat, nevhodné výchovy a osvojení špatného životního stylu. Podle Alfreda Adlera, zakladatele individuální psychologie, může být kriminální jednání důsledkem závisti a nenávisti vůči druhým, nebo také důsledkem zhýčkanosti rozmazlených dětí.²³

Eric H. Erikson identifikoval krize identity, které pojímal jako periody, kdy se člověk zabývá hledáním odpovědí na vážné životní otázky a přemýšlí nad svými hodnotami. Chování adolescenta procházejícího krizí identity může být nekontrolovatelné zejména v experimentech s drogami, v projevech xenofobie, v agresivitě či jiných formách deviací.²⁴

Vídeňský lékař August Aichhorn, který se mimo jiné zabýval kriminalitou z pohledu psychoanalýzy, pracoval s pojmem „latentní delikvence“. Ta se podle něj objevuje u mladistvých, jejichž osobnost vyžaduje vyhledávat potěšení a umožňuje stavět své vlastní potřeb nad vztahy k druhým lidem, a u těch, kteří dokáží realizovat své uspokojení bez ohledu na to, zda porušují zákony či narušují práva druhých osob.²⁵

Jak je uvedeno výše, jednou z příčin deviantního chování v pozdějším věku může být nevhodná výchova či nevhodné zacházení s dítětem v raném věku. V těchto případech často dochází k uchování traumatu z dětství nebo také psychické deprivaci. Tato problematika bude blíže vysvětlena v následující kapitole.

²² JEDLIČKA, Richard; KLÍMA, Petr; KOŤA, Jaroslav; NĚMEC, Jiří; PILAŘ, Jiří. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004, s. 89. ISBN 80-7312-038-0.

²³ tamtéž

²⁴ tamtéž

²⁵ tamtéž

2 SYNDROM CAN

„...týrané dítě je týrající rodič.“²⁶

Jedním ze stěžejních milníků života mého informanta je nepochybně problematika syndromu CAN, a proto jí bude tato kapitola věnována.

Od poloviny 20. století se u nás začalo čím dál častěji a výrazněji projevovat ubližování dětem v nejrůznějších podobách. Bohužel od té doby se situace nijak nezlepšila, týrání, zneužívání a zanedbávání stále představuje jedno z největších nebezpečí pro dítě.²⁷

2.1 Definice pojmu

Syndrom CAN neboli syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte, je vážným problémem, který negativně ovlivňuje budoucí život jedince. Název vznikl z anglického „Child Abuse and Neglect syndrome“. Obsahová náplň této problematiky se nejprve týkala pouze fyzického týrání, a tak původní český název byl „syndrom bitého dítěte“. Teprve později se přidal termín „zneužití“.²⁸ Obecnějším pojmem, který s touto problematikou úzce souvisí, je tzv. deprivací syndrom, který popisuje důsledky nenaplnění některých základních potřeb dítěte.²⁹

O problematice syndromu CAN hovoří Vágnerová jako o poškození tělesného a duševního stavu a vývoje dítěte, které je způsobeno nenáhodným jednáním rodičů či jiné osoby a které je považováno za společensky nepřijatelné. Samotný syndrom CAN definuje jako soubor negativních důsledků vyplývajících ze špatného zacházení s dítětem.³⁰ Dunovský a kol. definuje CAN jako soubor nepříznivých příznaků ve stavu a vývoji dítěte, které jsou výsledkem úmyslného ubližování dítěti. Nejčastěji se tohoto negativního působení na dítě dopouštějí jeho rodiče a blízcí příbuzní. Nejvyhraněnější podobou těchto příznaků je úplné usmrcení dítěte.³¹

Jedná se o syndrom vyznačující se různorodými jevy, vznikající z různých příčin. Jednotlivé jevy se liší také charakterem, závažností a dopadem na život dítěte. Nejde pouze o jednostranný akt, jak by se dalo předpokládat. Kromě pachatele (abusora) jsou účastníky

²⁶ DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. s. 20. ISBN 80-7169-192-5.

²⁷ tamtéž

²⁸ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

²⁹ MATOUŠEK, Oldřich, PAZLAROVÁ, Hana. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-262-0522-7.

³⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

³¹ DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

tohoto aktu i jiné osoby a podmínky, ve kterých se proces ubližování odehrává. Velkou roli v tomto sehrávají biopsychosociální faktory daného prostředí, společensko-kulturní vzorec vztahů mezi dětmi a dospělými, a také právní úprava. Nelze opomenout osobnost samotného dítěte či pachatele, jeho zvláštnosti a odchylky.³²

2.2 Příčiny vzniku syndromu CAN

Pro běžného člověka je pouhé pomyšlení na ubližování dítěti zcela nepřijatelné. Zde tedy vyvstává otázka, proč lidé, a to zejména rodiče, dětem vůbec ubližují.

Jedinci, kteří jsou schopni ublížit dítěti, bývají dráždiví, výbušní, nezodpovědní, často emočně labilní a osobnostně nevyzrálí, mívají pocity méněcennosti, jsou emočně chladní. Lze tedy konstatovat, že příčiny takového jednání se opírají o jejich snahu uspokojit různá nutkání a o frustraci, která se rozvinula během ontogenetického vývoje. U některých jedinců se mohou objevovat také psychopatické sklony či psychické poruchy. Podle studie z roku 1995 však tuto skupinu ubližujících tvoří pouhé jedno procento jedinců. Většina pachatelů netrpí žádným psychickým onemocněním nebo sexuální poruchou. Jedná se tedy o jedince, kteří jsou schopni rozpoznat a ovládnout své nevhodné a kruté chování, a jsou tak plně trestně odpovědní.³³

2.3 Formy syndromu CAN

Se syndromem CAN se můžeme setkat v jeho nejrozličnějších podobách. Jak už napovídá český název, jedná se o formy týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, ale existují i další zvláštní formy CAN.

2.3.1 Fyzické týrání

První formou CAN syndromu je fyzické neboli tělesné týrání. Je definováno jako „*tělesné ublížení dítěti, anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěti, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte, a to tam, kde je důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno úmyslně anebo že mu nebylo zabráněno.*“³⁴ Tento typ týrání se může objevovat buď v aktivní, nebo pasivní formě.

³² DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

³³ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

³⁴ GJURIČOVÁ, Šárka, KOCOURKOVÁ, Jana, KOUTEK, Jiří. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000. s. 16. ISBN 80-7021-416-3.

Fyzické týrání aktivní formou zahrnuje veškeré akty fyzického násilí páchaného na dítěti. Jedná se mimo jiné také o záměrné opomenutí a neposkytnutí péče o poraněné dítě, které vyústí v úmrtí dítěte.³⁵ Do této skupiny zahrnujeme tělesné týrání jak s následným poraněním, tak i bez známek následného poranění. Mezi způsoby tělesného násilí s následným poraněním patří například bití rukou, hadicí či jiným předmětem, popálení, kopání, kousání, řezání, svazování končetin, vytrhávání vlasů, nepřiměřené trestání apod., ale také nedostatečná ochrana dítěte před násilným chováním.³⁶ Tělesné tresty jsou u nás stále považovány za významný výchovný prostředek a mnohdy není snadné určit, zda se jedná o trest, nebo už o týrání, a zda k poranění dítěte došlo úmyslně anebo nešťastnou náhodou. Jako příklad tělesného týrání bez známek následného poranění bývá nejčastěji uváděno například dušení, otrava, opakované vystavování dítěte lékařskému vyšetření, sexuální zneužívání atd.³⁷

Do skupiny tělesného týrání pasivní formou řadíme jak úmyslné, tak i neúmyslné nepečování o dítě, čímž je způsobeno, že dítě neprospívá, je zanedbané a nedochází k rozvoji ve všech oblastech života. Jedním z příkladů pasivního fyzického týrání je porucha v prospívání dítěte neorganického původu, která se vyskytuje zejména u chudých rodin a nepříznivých, přičemž se jedná o nedostatečnou výživu způsobující výraznou podváhu, zástavu růstu či nedostatek důležitých vitamínů. Dalším příkladem tohoto způsobu týrání může být nedostatečná lékařská péče, kdy rodič s dítětem nedochází na pravidelné preventivní prohlídky, dále vynechávání očkování, odepření první pomoci, nezabezpečení ochrany, hygieny, něhy a rodičovské lásky. Pasivním způsobem fyzického týrání může být také nedostatek stimulace a tím způsobená ngramotnost a celková nižší úroveň vzdělanosti, dále pak nedostatek přístřeší, ošacení a ochrany, a v neposlední řadě vykořisťování dítěte jako například nucení k žebrání, prostituci apod.³⁸

2.3.2 Psychické týrání

Psychické či emocionální týrání je obtížněji doložitelné na rozdíl od týrání fyzického, na první pohled totiž není patrné. Je zřejmé, že současně s fyzickým týráním či sexuálním zneužíváním dochází současně také k týrání psychickému.³⁹ Psychické týrání se však může vyskytovat i samotné, tedy bez fyzického násilí.

³⁵ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

³⁶ PÖTHE, Peter. *Dítě v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství G plus G, 1999. ISBN 80-86103-21-8.

³⁷ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

³⁸ tamtéž

³⁹ tamtéž

Někteří autoři považují týrání psychické a emocionální za totožné pojmy, jiní tyto dva pojmy odlišují a emocionální týrání považují za jednu ze složek psychického týrání. V čem se ale odborníci shodují, je to, že emoční týrání vede k poškození psychického vývoje a působí např. na rozvoj inteligence, vnímání, pozornost atd.⁴⁰

Psychické týrání zahrnuje nejen aktivní složku, tedy nejen to, že se dítěti děje nějaká nepříznivá činnost, kterou může být např. ponižování, zesměšňování či nedůvěra, ale také pasivní složku, tedy že se neděje něco, co by se správně dítě mělo. Znamená to, že pokud dítě pocítuje nezáměr, nedostatek péče či dokonce nelásku, můžeme hovořit rovněž o psychickém týrání.⁴¹

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že za psychické týrání můžeme považovat zejména nezáměr o dítě, bagatelizování jeho problémů a celkový nedostatek péče, který je dlouhodobý. Mimo to se však můžeme setkat s psychickým týráním, které má zcela jinou příčinu, a to například nepřiměřeně vysoké nároky rodičů na výkony svého dítěte, zejména tedy o výsledky školní či sportovní. Velkým problémem je, když nároky na dítě neodpovídají intelektovým nebo jiným možnostem dítěte. Pokud představy rodičů nejsou naplňovány, dítě pak často musí čelit manipulacím, které v něm mají vyvolat pocity viny.⁴²

V současné době je celospolečenským problémem trávení velmi krátkého času rodičů společně s dětmi a věnování se jim. V mnoha rodinách jsou oba rodiče zaneprázdněni prací, v případě rodiče samoživitele to platí dvojnásob. Veškerá komunikace rodičů s dítětem se tedy většinou omezuje na pouhé sdělení výsledků ve škole a pokud jsou výsledky nevyhovující, často nastávají tresty, omezování či psychické vydírání. Dalším velmi častým problémem je srovnávání dítěte s jeho úspěšnějším sourozencem.⁴³

Dopady psychického týrání na psychiku dítěte mohou být různé, záleží vždy na intenzitě a době trvání týrání, na povaze dítěte a na vývojovém období, ve kterém ho týrání zastihne. Nejčastějšími důsledky psychického týrání bývá ustrašenost, úzkostnost, dítě se stahuje do sebe a snadno propukne v pláč. Dítě, které je nebo bylo psychicky týráno, má nízké sebehodnocení a sebedůvěru, snadno se vzdává, má problém s vyjádřením vlastního názoru, požadavku či přání a obvykle se nedokáže prosadit. V jiných případech se dítě může projevovat agresivně a v jeho chování může být viditelné napodobování chování dospělých. Psychicky týrané děti mívají

⁴⁰ DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

⁴¹ tamtéž

⁴² PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

⁴³ tamtéž

potíže v jednání s lidmi, s navazováním či udržováním mezilidských vztahů. Často se u nich vyskytují poruchy chování jako například lhaní, záškoláctví či útěky z domova, ojedinělé nebývají ani potíže psychosomatického původu (bolesti hlavy, břicha, zvýšené teploty apod.).⁴⁴

S psychickým týráním se však nesetkáváme pouze v rodinách, ale také v širším okolí dítěte, tedy hlavně ve škole a mezi jeho vrstevníky. Tento typ týrání je známý jako šikana a zahrnuje nejčastěji ponižování, nadávky, zesměšňování apod., často také v kombinaci s fyzickým násilím, často velmi hrubým.⁴⁵ Často není snadné rozlišit, kdy se jedná o běžné škádlení a kdy už o šikanu.⁴⁶ Kvůli rozvoji techniky se v současnosti čím dál častěji můžeme setkat s tzv. kyberšikanou, kdy k úmyslnému a opakovanému zraňování spolužáka používá žák nebo více žáků informační a komunikační technologie, tedy internet a mobilní telefon.⁴⁷ Tento způsob šikany může způsobit jedinci dlouhodobé psychické trauma.⁴⁸

2.3.3 Sexuální zneužívání

Sexuální nebo také pohlavní zneužívání se vydělilo jako samostatný syndrom, který bývá označován jako syndrom sexuálního zneužívání (CSA – Child Sexual Abused syndrome). Jedná se o nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, sexuální činnosti nebo chování. Podle definice Rady Evropy z roku 1992 sexuální zneužívání zahrnuje „*jakékoliv sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostal do nějakého styku. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba.*“⁴⁹

Aby mohlo být sexuální chování kvalifikováno jako zneužívání, měly by být splněny tři podmínky. První podmínkou je, že aktér je starší a zralejší než dítě, další podmínkou je to, že pachatel je v pozici autority nebo v pečovatelském vztahu k dítěti. Poslední a zároveň hlavní podmínkou je vymáhání sexuální aktivity silou nebo podvodem.⁵⁰

Zvýšené riziko pohlavního zneužívání je zpravidla u dětí z dysfunkčních rodin, nebo také z rodin, kde má matka nového partnera, popř. u dětí, které žijí dlouho osaměle s rodiči. Dále bývají často zneužívány děti alkoholově či drogově závislých rodičů, děti

⁴⁴ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

⁴⁵ tamtéž

⁴⁶ DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

⁴⁷ KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

⁴⁸ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

⁴⁹ tamtéž, s. 101

⁵⁰ tamtéž

s psychopatickým rodičem, nebo dokonce děti handicapované. Matky, které ze strachu, že ztratí partnera, obětují své děti tím, že je neochrání před takovýmto jednáním partnera, jsou rovněž zodpovědné za sexuální zneužívání.⁵¹ Obětí pohlavního zneužívání se však může snadno stát i dítě z úplné, zdánlivě funkční rodiny. V případě, že rodiče dítěti nevěnují dostatek času a nevědí, s kým dítě tráví svůj volný čas, a celkové emoční klima rodiny je chladné a odtahované, se dítě snadno naváže na jiného dospělého, který mu věnuje pozornost a čas.⁵²

Příčiny sexuálního zneužívání jsou různé. Jedním ze spouštěčů může být například dlouhodobá sexuální abstinence, jež bývá způsobena konflikty mezi partnery, nemocí, častými pobyty jednoho z rodičů mimo domov, nebo také tím, že dospělý není schopen nalézt si vhodný protějšek. Často však sexuální agresor vede normální sexuální život, ale touží po změně. V těchto případech se může jednat o jednorázovou záležitost, kdy si pachatel uvědomí, že překročil hranici. Jiní agresori v tom však najdou zalíbení a ve zneužívání dítěte či dětí pokračují. Agresor dítě zastrašuje a zdůrazňuje nutnost udržení společného tajemství, popř. může dítěti vyhrožovat. Další možnou příčinou pohlavního zneužívání jsou sexuální deviace neboli sexuální úchytky, například pedofilie (jak homosexuální, tak i heterosexuální nebo bisexuální), masochismus, sadismus, exhibicionismus, voyeurismus a transvestitismus.⁵³

Sexuální zneužívání rozlišujeme na bezdotykové a dotykové. Zneužití bezdotykové zahrnuje veškeré sexuální aktivity, kde nedochází k žádnému tělesnému kontaktu, tedy například setkání s exhibicionisty nebo nucení dítěte sledovat pornografické záznamy. Při dotykovém neboli kontaktním zneužití dochází k pohlavnímu kontaktu. Zahrnujeme zde nejen pohlavní styk, orální či anální sex, ale také „pouhé“ laskání prsou nebo pohlavních orgánů dítěte. Jako příklad dotykových forem můžeme uvést například obtěžování (včetně vulgarismů a gest), znásilnění, pedofilní obtěžování, sexuální turistiku, sexuální útok s následkem smrti či incest. Ten může proběhnout mezi dítětem a pokrevním rodičem, mezi dítětem a příbuzným (včetně nevlastního rodiče) anebo mezi sourozenci.⁵⁴

V souvislosti s pohlavním zneužíváním se odborníci zabývali nejen samotným aktem, ale také tím, co se stane s dítětem, pokud se se svým problémem někomu svěří a případ začne být prošetřován. Mnoho dětí, které uvedly, že byly pohlavně zneužity, později svá tvrzení odvolaly. Tento jev byl roku 1983 označen jako syndrom dětského přizpůsobení pohlavnímu

⁵¹ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

⁵² DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

⁵³ tamtéž

⁵⁴ tamtéž

zneužití. Poukazovalo se také na to, že děti se po odhalení sexuálního zneužití setkávají s tzv. sekundární viktimizací, dospělí se obrátí proti dítěti a nevěří se mu obzvlášť pokud je dospělý pachatel považován za důvěryhodného. Dítě tak bývá obviňováno ze lhaní, z rozpadu rodiny, ostudy apod. Je-li dítě obtěžováno mužem v rodičovské roli a zároveň odmítnuto matkou, je pak psychicky osiřelé a bezbranné.⁵⁵

To, že je dítě pohlavně zneužíváno, lze někdy vypozařovat z chování dítěte, přestože projevy mohou být velmi nenápadné. Dítě s takovouto zkušeností může být extrémně milé a mazlivé, vyžadující neustálou tělesnou blízkost. Své rodiče, ale i jiné dospělé, bere kolem krku, sedá si jim na klín, stahuje na sebe pozornost a běhání bez oblečení mu může připadat jako samozřejmost. U pohlavně zneužívaného dítěte bývají také předčasně probuzeny sexuální potřeby, může se tedy stát, že po vyřešení problému a zastavení zneužívání dítě samo pohlavní styk po jiné osobě vyžaduje.⁵⁶

2.3.4 Zanedbávání

Další součástí syndromu CAN je zanedbávání, kterým se rozumí jakýkoliv nedostatek péče, jenž obvykle způsobuje vážnou újmu na tělesném, psychickém i emocionálním vývoji dítěte. Také zanedbávání se vydělilo jako samostatný fenomén, označovaný pojmem FTT (Failure to Thrive), tedy selhání ve vývoji a v prospívání dítěte.⁵⁷

Kocourková uvádí tři typy zanedbávání. Prvním typem je tělesné neboli fyzické zanedbávání, které pojímá jako neuspokojování tělesných potřeb, tedy neposkytování přiměřené výživy, oblečení, přístřeší či zdravotní péče. Dalším typem je zanedbávání citové, přičemž dítěti schází pocit, že někam patří a že ho má někdo rád. Poslední typ zanedbávání je zanedbání v oblasti výchovy a vzdělávání, kdy dítěti není poskytnuta možnost naplnění svého vzdělanostního potenciálu. Za zanedbávání vzdělávání považujeme například neustálou absenci ve škole, využívání dítěte pro domácí práce či pečování člena rodiny.⁵⁸

Naproti tomu Pugnerová rozlišuje zanedbávání těžké a všeobecné. Těžké zanedbávání zahrnuje například zanedbání výživy či ohrožení zdraví nebo života dítěte, v případě zanedbávání všeobecného se jedná o nedostatek jídla, oblečení, lékařské péče, ale také o izolaci

⁵⁵ DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

⁵⁸ GJURIČOVÁ, Šárka, KOCOURKOVÁ, Jana, KOUTEK, Jiří. *Podobynásilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

dítěte od okolního světa, nechávání dítěte bez dozoru, nezáměr o jeho trávení volného času apod.⁵⁹

V zahraniční literatuře se můžeme setkat opět s rozdílným dělením, nejčastěji jsou uváděny tři stupně intenzity zanedbávání. První stupeň, tedy kategorie nejmenšího rizika, zahrnuje případy, kdy je riziko ohrožení dítěte pouze potenciální anebo velmi malé. Zde patří například nebezpečí běžných dětských úrazů, kterým lze předejít. Jestliže rodič úrazu nestihne předejít a neděje-li se tak často a důsledky nemají zvláštní vliv na zdraví dítěte, zpravidla není potřeba intervence orgánů sociálněprávní ochrany. Druhým stupněm je tzv. kategorie středního rizika, která představuje situace se stoupajícím rizikem ohrožení dítěte. Jako příklad můžeme uvést dlouhodobou chudobu rodiny, z níž vyplývá nedostatek kvalitní výživy a nevhodné bytové podmínky. Předpokladem pro zařazení situace do této kategorie je, že rodina není sama schopna situaci, je tedy nutné vyhledat služby sociální intervence. Poslední udávanou kategorií je kategorie vážného rizika, kdy se jedná o dlouhodobé ohrožení dítěte, v jehož důsledku může dojít k vážnému poškození zdraví nebo dokonce úmrtí jedince. Zde řadíme hrubé zanedbávání nutriční a zdravotní péče, zanedbávání péče o duševní a osobnostní rozvoj dítěte.⁶⁰

Co se týče příčin zanedbávání, jejich odhalení je velmi komplikované. Problematika zanedbávání dětí je obvykle dávána do souvislosti s chudobou, nedostatkem rodičovských zkušeností, dále pak s velikostí rodiny a nízkým věkem rodičů, ale také s týráním a zanedbáváním v sociální anamnéze rodičů. Řada případů zanedbávání dětí vzniká jako důsledek nevědomosti pachatele, tedy nedostatku informací, dovedností a zdrojů. Většina rodičů, kteří své děti zanedbávají, na svém chování nespatřuje nic špatného a už vůbec si neuvědomuje, jaké dopady to může mít na jejich dítě. Mezi nejčastější rizikové faktory, jejichž kombinací vzniká zanedbávání, patří zejména sociální postavení rodičů a jejich životní zkušenosti, tedy například nízký stupeň vzdělání, nízký příjem domácnosti, dlouhodobá nezaměstnanost, chudoba, dlouhodobé onemocnění, mentální retardace rodičů či sociální izolace rodiny. Dále se může zanedbávání vyskytnout v rodinách, kde jsou časté nebo velmi intenzivní konflikty mezi partnery. Zanedbávání může být zapříčiněno také ztrátou jednoho z rodičů či jinou traumatickou událostí, nebo závislostí rodičů na alkoholu či drogách.⁶¹

Důsledky zanedbávání mohou být krátkodobé i dlouhodobé a nemusí se týkat pouze dítěte samotného, ale také celé společnosti. Zanedbávané děti vykazují horší školní prospěch

⁵⁹ PUGNEROVÁ, Michaela, KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

⁶⁰ PEMOVÁ, Terezie, PTÁČEK, Radek. *Zanedbávání dětí*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5695-0.

⁶¹ tamtéž

a dochází u nich k trvalým změnám ve vývoji mozku. V období dospívání se u takových jedinců vyskytují projevy antisociálního chování, dospělé osoby pak vykazují známky poruch osobnosti a jsou ohroženy závislostí na alkoholu. Vzhledem k materiální deprivaci v dětství si jedinec vytváří předpoklady k životu v chudobě. Strádání v dětství vede obvykle k nižší úrovni vzdělání, z čehož plynou nízké výdělků a vysoké riziko nezaměstnanosti. Pravděpodobnost, že zanedbávané dítě se v dospělosti stane zanedbávajícím rodičem, je rovněž vysoká, jelikož nemělo dostatek pozitivních modelů pro zdravý rozvoj schopnosti starat se o dítě. Platí, že „včasná identifikace zanedbávaných dětí a komplexní diagnostika negativních důsledků zanedbávání na zdraví a vývoj dítěte jsou zcela zásadní pro jeho další vývoj a socializaci.“⁶²

2.4 Důsledky syndromu CAN

Odborníci se shodují, že k formování osobnosti člověka dochází v dětství a v období dospívání. V těchto vývojových obdobích se utvářejí jeho hodnoty, normy, způsob jednání a mimo jiné také schopnost přijímat a projevovat city. Uvádí se, že klíčovým obdobím je prvních šest let života dítěte, přičemž platí, že čím je jedinec mladší, tím více vnímá vlivy prostředí, ve kterém se nachází.⁶³ Období raného dětství je obdobím mimořádně rychlého vývoje. Pochopení tohoto životního úseku má zásadní význam z hlediska porozumění dalším osudům jedince.⁶⁴

Jedním z důsledků syndromu CAN je psychická deprivace, se kterou se často setkáváme také u dětí vyrůstajících v ústavních podmínkách.⁶⁵

2.4.1 Psychická deprivace

V případě správného fungování rodiny je matka pro dítě ztělesněním něhy, péče a nepodmíněné lásky, otec pak bývá ztělesněním autority.⁶⁶ U dětí, které vyrůstaly bez rodičovské lásky a mateřské něhy, můžeme hovořit o psychické deprivaci. Hovoříme-li o citově deprivovaných dětech, jedná se o ty jedince, jejichž matky jsou výrazně neempatické, citově chladné až odmítavé nebo jejichž otcové uplatňují příliš tvrdou výchovu.⁶⁷ „Tyto děti

⁶² PEMOVÁ, Terezie, PTÁČEK, Radek. *Zanedbávání dětí*. Praha: Grada, 2016. s. 72. ISBN 978-80-247-5695-0.

⁶³ VYMĚTAL, Jan. *Úzkost a strach u dětí: jak jim předcházet a jak je překonávat*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9.

⁶⁴ JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0096-5.

⁶⁵ VYMĚTAL, Jan. *Úzkost a strach u dětí: jak jim předcházet a jak je překonávat*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9.

⁶⁶ JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0096-5.

⁶⁷ VYMĚTAL, Jan. *Úzkost a strach u dětí: jak jim předcházet a jak je překonávat*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9.

nemají možnost vytvořit si trvalé citové pouto k dospělému člověku, nemají možnost navázat k němu vztah a jejich první zkušenost se světem je negativní.“⁶⁸ V pozdějším věku u těchto jedinců můžeme pozorovat vážné nedostatky, co se týče citového života. Psychicky deprivovaní lidé vše prožívají povrchně, často jsou to osoby nezdrženlivé a vztahově nestálé. Charakteristický pro tyto jedince je jejich základní postoj ke světu, bývají často nedůvěřiví a snaží se z každé situace v životě vytěžit maximum pro sebe, a to nejlépe hned. Citová deprivace, jak bylo prokázáno, poznamená člověka na celý život. Někteří odborníci se domnívají, že děti, které se stávají obyvateli nápravných zařízení, bývají často potomky právě citově deprivovaných jedinců.⁶⁹

Deprivace v rodině může vznikat z různých příčin, a to z příčin vnějších nebo vnitřních (psychologických). Jednou z vnějších příčin vzniku psychické deprivace je složení rodiny, které ve vývoji dítěte hraje velkou roli. Vývoj dítěte ovlivňuje například to, zda se narodilo v manželství nebo mimo něj, zda jsou rodiče rozvedeni nebo se rozvádějí. Dítě je ovlivněno také v případě, že jeden nebo oba rodiče zemřou, a také tím, že je odebráno z péče svých rodičů. Velkou úlohu zde hrají také sourozenci či jejich absence. Další vnější příčinou je socioekonomická a kulturní úroveň rodiny. Do této skupiny příčin řadíme například nezaměstnanost jednoho nebo obou rodičů, chudobu, nevhodné bytové podmínky, nedostatečné hygienické podmínky apod. To ale neznamená, že k deprivaci dochází pouze u dětí z rodin, které mají nízkou socioekonomickou úroveň, stává se tak i v opačných extrémech, tedy v případě, kdy má rodina zvláště vysokou socioekonomickou úroveň.⁷⁰ Psychologickými příčinami deprivace dítěte může být například snížený intelekt rodičů nebo jednoho z nich, ale také nejrůznější psychické poruchy či onemocnění. V důsledku těchto příčin nejsou rodiče schopni navázat citový vztah k dítěti a nejsou schopni o něj adekvátně pečovat.⁷¹

2.4.2 Únik do světa závislostí

Nejrozšířenějším prostředkem, jak zmínit či omámit traumatické pocity, je užívání drog. V životě se setkáváme s různými drogami, a to zejména s tzv. drogami každodenními, kterými jsou například káva, tabák a alkohol. Tyto běžné drogy většinou stačí k tomu, aby člověku zajistily krátkodobou úlevu od různých každodenních těžkostí, jako je například

⁶⁸ VYMĚTAL, Jan. *Úzkost a strach u dětí: jak jim předcházet a jak je překonávat*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 69. ISBN 80-7178-830-9.

⁶⁹ tamtéž

⁷⁰ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

⁷¹ tamtéž

samota, nervozita, úzkost, zoufalství či beznaděj. Vzhledem ke krátkodobému účinku těchto drog však často vzniká tendence stupňování dávky, to pak často vede k závislosti na dané látce. Když už je traumatizace tak vysoká, že na potlačení symptomů už běžné drogy nestačí, může se člověk uchýlit k experimentování s drogami, jejichž účinky jsou mocnější.⁷²

Užívání drog může způsobit, že se jedinec stává nezávislým na hlubších mezilidských vztazích, které mnohdy mohou oživovat vnitřní traumata. Z tohoto důvodu často mladiství přijmou nabídku svých kamarádů a sáhnou tak například po marihuaně. V mnoha případech tak učiní i přesto, že si uvědomují, jaké to může mít následky. Únik do světa drog je pro ně často jednodušší než se vypořádávat například s konflikty s rodiči nebo problémy ve škole. Drogy umožňují člověku zažívat pocity štěstí a spokojenosti, ale také vnímat sebe samého jako oceňovanou osobu. Obecně platí, že čím méně je jedinec závislý na mezilidských vztazích díky drogám, tím silnější závislost u něj pak vzniká. To platí také pro závislosti na různých způsobech chování, jako je například gambling či workoholismus.⁷³

Drogy a alkohol jsou nebezpečné nejen pro děti, ale i dospívající. Jsou ale okolnosti, za kterých toto nebezpečí ještě vzrůstá. Jednou z rizikových skupin, které často hledají útěchu v alkoholu nebo drogách, jsou osoby s poruchou pozornosti s hyperaktivitou. Další skupinou ohroženou vznikem závislosti na návykových látkách jsou osoby se sklonem k násilí. Nejohroženějšími skupinami jsou děti zanedbávané a s nedostatečně uspokojenými citovými potřebami, děti trpící strachem a úzkostí, děti se špatným školním prospěchem a v neposlední řadě potomci rodičů majících problémy s užíváním drog a alkoholu.⁷⁴

⁷² RUPPERT, Franz. *Trauma a rodinné konstelace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-367-3.

⁷³ tamtéž

⁷⁴ NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*. 3. rozš. vyd. Praha: Sportpropag, a. s., 1995.

3 NÁHRADNÍ PÉČE

Rodina má v dnešní společnosti stěžejní význam pro duševní vývoj dítěte. Každý jednotlivý člen rodiny plní jistou roli a přirozeným způsobem naplňuje potřeby dítěte, ať už fyzické, citové, intelektuální nebo morální.⁷⁵

V případech, kdy je biologická rodina dítěte nefunkční a nemůže zabezpečit péči o něj, a to z různých důvodů, je potřeba zajistit dítěti náhradní péči. Náhradní péče může probíhat buď v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, anebo v náhradních rodinách.⁷⁶

Vzhledem k tomu, že informant prošel několika formami náhradní péče, nelze tuto kapitolu opomenout.

3.1 Náhradní ústavní péče

Jednou z forem náhradní výchovné péče je péče ústavní. Umístění dítěte či mladistvého do ústavu bývá využíváno jako krajní možnost v případě, že nelze zajistit podnětné prostředí v biologické ani náhradní rodině. Dle § 971 odst. 1 občanského zákoníku soud rozhodne o nařízení ústavní nebo ochranné výchovy v takových případech, je-li narušen nebo vážně ohrožen tělesný, rozumový či duševní stav dítěte, jeho výchova nebo řádný vývoj dítěte. Ústavní výchovu může soud nařídit i v případě, kdy rodiče nemohou zabezpečit výchovu svého dítěte, zejména pokud předchozí opatření nevedla k nápravě.⁷⁷

„Důvodem pro rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy nemohou být samy o sobě nedostatečné bytové poměry nebo majetkové poměry rodičů dítěte nebo osob, kterým bylo dítě svěřeno do péče, jestliže jsou jinak rodiče způsobilí zabezpečit řádnou výchovu dítěte a plnění dalších povinností vyplývajících z jejich rodičovské odpovědnosti.“⁷⁸

Soud zároveň rozhoduje o tom, do kterého zařízení má být dítě umístěno. V České republice existují čtyři typy pobytových zařízení, která spadají pod resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Těmito zařízeními pro výkon ústavní či ochranné výchovy jsou dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické ústavy a výchovné ústavy.⁷⁹

⁷⁵ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

⁷⁶ NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-8613191-7.

⁷⁷ NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva, RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vyd. Olomouc: Anag, 2016. ISBN 978-80-7554-022-5.

⁷⁸ tamtéž, s. 198

⁷⁹ VÁVROVÁ, S., K. HRBÁČKOVÁ a J. HLADÍK. *Porozumění procesu autoregulace u dětí a mladistvých v institucionální péči*. 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2016. ISBN 978-80-7454-149-0.

Jednou z nejčastějších příčin umístění dítěte či mladistvého do náhradní ústavní péče je nedostatečná péče o dítě.⁸⁰ Důležité je, aby ústavní výchova byla pro dítě pomocí, nikoli trestem.⁸¹ Aby byly zajištěny kvalitní podmínky, byly utvořeny zásady, kterými se musí řídit každá výchovná instituce. Za zmínku stojí například zásada podpory samostatnosti dítěte či respektování jeho individuálních potřeb.⁸²

Pro jedince, kteří opouštějí ústavní zařízení, a to nejčastěji ve věku 18 let, je odchod velice náročný. Vzhledem k tomu, že nikdy nezažili běžný harmonogram dne, nejsou dostatečně připraveni na samostatný život. Tito jedinci se často stávají dospělými pouze formálně, ve skutečnosti jsou však osobnostně nezralí.⁸³

3.1.1 Dětský domov

Jedinci, kteří nemohou vyrůstat ve svých biologických rodinách a nebyla pro ně nalezena rodina náhradní, bývají umísťováni do dětských domovů. Většinou se jedná o děti nechtěné, jež do dětského domova přicházejí rovnou z kojeneckého ústavu. Děti umístěné v těchto zařízeních se mohou vzdělávat ve školách, které nejsou součástí dětského domova, jelikož nevykazují známky závažných poruch chování.⁸⁴

Děti v dětských domovech bývají rozdělovány do rodinných skupin, a to bez ohledu na věk a pohlaví. Taková skupina má zpravidla pět až osm členů. Při rozdělování svěřenců do rodinných skupin se přihlíží na mentální a zdravotní úroveň dětí. V případě sourozenců se ve většině případů rozhoduje o jejich umístění do stejného dětského domova či dokonce do stejné rodinné skupiny, aby jejich biologický vztah zůstal nepřerušen.⁸⁵

I přesto, že se zaměstnanci dětských domovů snaží dát dětem veškerou lásku a navazují s dětmi určitý vztah, nelze tento vztah srovnávat se vztahem mateřským či otcovským. Z výzkumu (Thisard a Rees, 1975) vyplývá, že ať už je vztah mezi svěřencem a vychovatelem jakkoli pozitivní, pořád vychovatele dítě vnímá pouze jako někoho, kdo se o něj má

⁸⁰ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDOVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

⁸¹ JÁNSKÝ, P. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.

⁸² PACNEROVÁ, H. a kol. *Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče*. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2015. ISBN 978-80-7481-138-8.

⁸³ FISCHER, S. a kol. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální*. 1. vyd. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.

⁸⁴ JÁNSKÝ, P. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.

⁸⁵ JEDLIČKA, R. a kol. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.

na přechodnou dobu postarat, a nedokáže si k němu vytvořit důvěrný vztah, založený na hlubších citech. Nevnímá jej tedy jako rodiče.⁸⁶ Z důvodu nepřítomnosti vřelé mateřské lásky u dětí z ústavních zařízení pozorujeme vyšší procento výskytu psychické deprivace.⁸⁷ Bylo také prokázáno, že děti z dětských domovů často mají nízkou sebedůvěru, hůře zvládají stresové situace a mají problém s navazováním vztahů. S tím úzce souvisí nedůvěřivost anebo naopak nadměrná důvěřivost, což často přináší zklamání.⁸⁸

Svěřenci opouští dětské domovy při dosažení plnoletosti, ve výjimečných případech mohou zůstat v zařízení po dobu nezbytně nutnou k dokončení jejich vzdělání.⁸⁹ Velký problém nastává, když se má jedinec osamostatnit. Mnoho osob, které strávily v ústavním zařízení velkou část svého dětství, se setkává s problémem tzv. institucionalizace, tedy závislosti na instituci.⁹⁰ Tito jedinci jsou zvyklí, že mají vždy všeho dostatek. Přestože se během pobytu v zařízení učí manipulovat s majetkem i financemi, odcházejí s pocitem, že tyto zásoby nebudou nikdy vyčerpány a že o ně vždy bude postaráno. To je hlavním důvodem, proč mají tito jedinci po opuštění ústavního zařízení nárok na sociální podporu, což by jim mělo umožnit vypořádat se doposud neznámými skutečnostmi.⁹¹

3.1.2 Dětský domov se školou

Na rozdíl od „klasických“ dětských domovů je škola součástí této instituce, kde se svěřenci vzdělávají standardně jako je tomu ve všech školách. Obyvateli dětského domova se školou bývají především děti s poruchami chování, psychickým oslabením či děti, které potřebují výchovně lékařskou péči, popřípadě nezletilé matky s dětmi. Dětský domov se školou je zařízení pro výkon jak ústavní, tak i ochranné výchovy, a to pro svěřence ve věku od šesti let do ukončení povinné školní docházky.⁹² Obecně lze říci, že do dětských domovů

⁸⁶ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

⁸⁷ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

⁸⁸ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

⁸⁹ JEDLIČKA, R. a kol. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.

⁹⁰ VÁVROVÁ, S., K. HRBÁČKOVÁ a J. HLADÍK. *Porozumění procesu autoregulace u dětí a mladistvých v institucionální péči*. 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2016. ISBN 978-80-7454-149-0.

⁹¹ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

⁹² JÁNSKÝ, P. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.

se školou jsou umisťovány děti, které vzhledem k jejich nízkému věku nemohou být umístěny do výchovného ústavu.⁹³

Zaměstnanci dětského domova se školou se rovněž snaží vytvořit prostředí, které by bylo co nejbližší tomu rodinnému, k dětem přistupují citlivě a snaží se tak nahradit chybějící péči. Oproti dětským domovům je zde však méně volnosti, a naopak více pravidel, které vyžadují striktní dodržování. Princip rodinných skupin po pěti až osmi osobách je zde zachován, v dětském domově se školou může být celkem až šest takových skupin. Děti jsou do rodinných skupin rozdělovány na základě sourozeneckých vztahů, dále pak dle výchovných, zdravotních a vzdělávacích potřeb.⁹⁴

Na tomto místě je nezbytné zdůraznit vliv izolace svěřenců od okolního světa, která způsobuje nedostatečný přísun nenahraditelných podnětů. Děti v dětském domově se školou nepoznávají běžný harmonogram dne, jak tomu bývá v rodinách. Izolace rovněž neumožňuje dítěti setkat se s hlubšími emočními vztahy, jelikož v uzavřeném prostředí prakticky neexistují. Svěřenci mívají také obtíže s pochopením své vlastní životní role, jež se má po opuštění zařízení zhostit.⁹⁵ Proto se zde děti umisťují pouze na dobu nezbytně nutnou. Nejpozději po osmi týdnech se zhodnocuje aktuální situace dítěte. Jestliže se závažné poruchy v chování a celková situace svěřence nezlepší, a to ani po ukončení povinné školní docházky, dochází k přemístění jedince do výchovného ústavu.⁹⁶

3.1.3 Výchovný ústav

Výchovný ústav je pobytové zařízení, ve kterém je poskytována výchovná, vzdělávací a sociální péče o jedince, kteří byli do ústavu umístěni na základě rozhodnutí soudu o nařízení ústavní nebo uložení ochranné výchovy. Důvodem pro umístění do výchovného ústavu jsou zejména velmi závažné poruchy chování dítěte či mladistvého, často lze hovořit o chování, které by bylo jinak posuzováno jako trestný čin. Výchovné ústavy mohou být rozděleny na několik typů a specifických oddělení, kde se zaměřují na příčiny, projevy a důsledky konkrétních typů chování. Mohou být zřízena také samostatná oddělení podle pohlaví chovanců. Svěřenci jsou zde rozdělováni do tzv. výchovných skupin, přičemž v každém ústavu

⁹³ FISCHER, S. a kol. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální*. 1. vyd. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.

⁹⁴ ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. [online]. [cit. 13-05-2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

⁹⁵ FISCHER, S. a kol. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální*. 1. vyd. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.

⁹⁶ ČESKO. Vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních. [online]. [cit. 13-05-2018]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2006-438>

může být až šest těchto skupin. Každá výchovná skupina může mít pět až osm členů, bez ohledu na jejich věk, a v případě smíšených výchovných ústavů také bez ohledu na pohlaví svěřenců. Děti jsou do výchovných skupin rozdělovány na základě jejich aktuálního stavu.⁹⁷

Mládež umístěná ve výchovných ústavech má tedy jeden hlavní společný znak, a to poruchu chování. Poruchy chování definuje zdravotnická klasifikace jako „opakující se a trvalý nejméně šest měsíců vzorec disociálního, agresivního a vzdorovitého chování“, které nekoresponduje s očekáváním přiměřeným věku dítěte.⁹⁸

Výchovné ústavy jsou určeny pro děti od patnácti let, ve výjimečných případech zde mohou být zařazeny i děti mladší, nejméně však od dvanácti let, a to v případech, kdy nemohou být vzhledem k závažnosti poruch chování umístěny v dětském domově ani v dětském domově se školou. Pobyt ve výchovném ústavu může být ukončen na základě rozhodnutí soudu, dosažením plnoletosti anebo na vlastní žádost po ukončení přípravy pro budoucí profesi.⁹⁹

Jak již bylo výše zmíněno, o umístění dítěte do výchovného ústavu rozhoduje soud. Ten může buď nařídit ústavní výchovu, nebo uložit ochrannou výchovu. Ústavní výchova je chápána jako péče o jedince s poruchami chování, kteří však nespáchali trestné činy. Naproti tomu výchova ochranná je ukládána nezletilým osobám, které trestný čin spáchaly. U jedinců s uloženou ochrannou výchovou se předpokládá, že pobyt bude mít pro ně rehabilitační charakter. Ústavní výchova nenabývá trestního charakteru, spáchané činy se tedy jedinci nezapisují do rejstříku trestů.¹⁰⁰

K jedincům pobývajícím ve výchovných ústavech je potřeba přistupovat specifickým způsobem. Není vhodné využívat racionální argumentace, které jsou pro dospívající podnětem k diskotování a vzdoru. Naopak je potřeba najít cestu ke společné komunikaci založenou na emocích. Je potřeba myslet na to, že tito jedinci nejsou zvyklí na striktní dodržování pravidel, lepších výsledků se dostává právě ukázáním cesty hledání kompromisů. Je proto mnohem vhodnější vytvářet dohody založené na vzájemné důvěře mezi vychovatelem a vychovávaným a na emočním prožitku.¹⁰¹

⁹⁷ JÁNSKÝ, P. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.

⁹⁸ tamtéž, s. 117

⁹⁹ ČESKO. *Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*. [online]. [cit. 13-05-2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

¹⁰⁰ HULMÁKOVÁ, J. *Trestání delikventní mládeže*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-450-6.

¹⁰¹ tamtéž

3.1.4 Diagnostický ústav

Diagnostický ústav je zařízení, které úzce spolupracuje s orgány sociálně-právní ochrany dětí. V tomto zařízení se můžeme setkat s týmem odborníků, bez jejichž vzájemné spolupráce by nebylo možné najít vhodné řešení. Dítě je do diagnostického ústavu umístěno zpravidla na základě poruch chování, a to za účelem provedení komplexní osobnostní diagnostiky a vymezení individuálních výchovných a vzdělávacích priorit, včetně doporučení přístupů a vhodných metod. Na základě zjištěných poznatků je odbornými pracovníky diagnostického ústavu předán návrh soudu a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Návrh obsahuje doporučení, v jakém prostředí a v jaké péči by měl být jedinec dále vychováván, aby bylo jednáno v nejlepším zájmu dítěte. Diagnostický ústav se zabývá minulostí dítěte, řeší jeho přítomnost a ovlivňuje jeho budoucnost.¹⁰²

Pobyt v diagnostickém ústavu trvá nejkratší dobu oproti ostatním zařízením. Jedinec je zde umístěn pouze za účelem diagnostiky, poté je přemístěn do jiného zařízení nebo do rodiny. V ideálním případě by měl pobyt v diagnostickém ústavu trvat dva kalendářní měsíce. Svěřenci jsou rozděleni do výchovných skupin v počtu čtyř až osmi jedinců.¹⁰³

Během pobytu jedince v diagnostickém ústavu se projeví odchylky ve výchově, které je potřeba zohlednit. Je také nutné bezprostředně po příchodu do ústavu svěřenci vysvětlit zdejší návyky a nastavená pravidla. V tomto zařízení by měl být jedinec seznámen s vymezením hranic a měla by mu být nastíněna nová cesta, kterou by se měl pak v ideálním případě vydat.¹⁰⁴

3.2 Náhradní rodinná péče

Biologická rodina ovlivňuje jedince bezprostředně po narození a dítě od ní přebírá základní hodnoty, modely chování a pojetí emocí.¹⁰⁵ Náhradní rodinná péče je nejméně radikální řešení v porovnání s umístěním dítěte do ústavního zařízení, jelikož je nejvěrnější nápodobou prostředí rodiny. Platí, že k umístění dítěte do náhradní rodiny by mělo dojít v co nejnižším věku, chceme-li dosáhnout největšího zlepšení.¹⁰⁶

¹⁰² ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

¹⁰³ JEDLIČKA, R. a kol. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.

¹⁰⁴ JÁNSKÝ, P. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.

¹⁰⁵ JEDLIČKA, R. a kol. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.

¹⁰⁶ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDOVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

Odebrání dítěte z biologické rodiny je klíčovým zlomem v životě jedince, ke kterému dochází poté, co selžou veškeré metody a snahy o zachování primární rodiny. Jde tedy o rozhodnutí, které je konáno v nejlepším zájmu dítěte. Vývoj jedince velmi zásadně ovlivňuje prostředí, ve kterém vyrůstá, proto je v případě náhradní rodinné péče důležitá její kvalita.¹⁰⁷ Škoviera se zabýval tím, jaké kvality by měla náhradní rodina mít a zda by měla být upřednostňována odbornost anebo raději lidský přístup. V ideálním případě by podle něj měla mít náhradní rodina obě tyto vlastnosti, uznává však, že takto dokonalí rodiče se těžko hledají.¹⁰⁸ Je proto potřeba přistupovat ke každému dítěti individuálně a na základě jeho potřeb nalézt tu nejvhodnější náhradní rodinu. Podle výzkumu bylo až 25 % dětí alespoň jednou z pěstounské péče vráceno, a to zejména kvůli nefungujícímu vztahu.¹⁰⁹ Jednotným cílem je náhradní rodinné péče je výchování dospělého, soběstačného a nezávislého jedince.¹¹⁰

Děti, které vstupují do nové rodiny, bývají často na základě svých předchozích zkušeností velmi podezřavé a nedůvěřivé. I když se v nové rodině po čase cítí dobře, přesto jsou stále připraveny bránit se a chovají se účelově. Navázat s někým hluboký cit je pro ně dlouhodobou záležitostí, lásku pocítují zejména z věcí, které dostanou. Jedinci, kteří postupně začínají předávat svým náhradním rodičům důvěru, obvykle reagují na nově příchodícího jedince silnou obranou svého postavení. Jejich obava z odmítnutí může vyústit až v poruchy chování, které se v těchto případech projevují například krádežemi a lhaním. Často jsou krádeže pouze za účelem upoutání pozornosti či potrestání náhradních rodičů, ne s cílem něco získat. Kvůli strachu z opuštění a mnohdy i nízkému sebevědomí pak navazují tyto jedinci vztahy s kýmkoliv, kdo o ně projeví i sebemenší zájem. Vzhledem k tomu, že nemají ukotvenou pevnou emoční vazbu, jim stačí, když je člověk pochválí a už mají pocit, že mezi nimi vzniklo pouto. To způsobuje, že dochází často k citovému zklamání a další ztrátě sebevědomí.¹¹¹

¹⁰⁷ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

¹⁰⁸ ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

¹⁰⁹ PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

¹¹⁰ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

¹¹¹ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

3.2.1 Osvojení(adopce)

Jednou z forem náhradní rodinné péče je osvojení, známá také pod termínem adopce, kterou lze považovat za nejvhodnější řešení náhradní péče o dítě bez biologické rodiny. Důvodem, proč je adopce považována za nejlepší řešení je to, že dítě v tomto případě vyrůstá v jedné rodině, která právně nabývá stejných práv a povinností jako rodina primární.¹¹² Stejně tak i dítě získává svá práva a povinnosti po příchodu do nové rodiny, jež jsou srovnatelná s právy a povinnostmi dítěte v rodině biologické.¹¹³

Přestože osvojení představuje ideální možnost poskytnutí náhradní péče, mnoho dětí nelze do tohoto typu péče umístit. Jedinec například nemůže být adoptován novými zájemci, pokud není tzv. právně volný. Tím se může stát v okamžiku, kdy se dítěte biologičtí rodiče po narození zřeknou a uplyne doba možná na změnu jejich rozhodnutí, může se tak stát ale také později, a to v případě, že rodiče projevují viditelný nezájem.¹¹⁴

Dalším problémem bývá často věk dítěte, jelikož zájemci o adopci dávají přednost co nejmladším dětem. S věkem dítěte úzce souvisí druh výchovy.¹¹⁵ V případě osvojení malého dítěte se jedná o běžnou výchovu, nastane-li však adopce v pozdějším věku dítěte, je potřeba zohledňovat jeho dosavadní zkušenosti, které získalo na základě prostředí, v němž vyrůstalo. Osvojitelé se tak musí vypořádat s různými vývojovými komplikacemi či problémovými situacemi, které mohou postupem času nastat.¹¹⁶ „*U dítěte, kterému v prvních měsících života chyběla správná péče, se vývoj ubírá zcela jiným směrem než u dítěte, které nebylo před narozením vystaveno vlivu toxinů a po narození netrpělo hladem, nebylo izolováno, zanedbáváno, týráno, ani si neprožilo žádné trauma.*“¹¹⁷

Je-li dítě adoptováno, získává stejné příjmení jako jeho noví rodiče, díky čemuž tuto rodinu může považovat za svou vlastní. V případě této formy náhradní péče není možné se dítěte vzdát, pokud se neobjeví velmi závažné situace ohrožující celkový vývoj dítěte. Ideální je před dítětem adopci neskrývat, ba naopak je vhodné ji přiznat a zároveň s ním zacházet jako s vlastním potomkem. Jedinci, kteří odhalí pravdu až v pozdějším věku, například

¹¹² GABRIEL, Z. a T. NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

¹¹³ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

¹¹⁴ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

¹¹⁵ ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

¹¹⁶ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

¹¹⁷ PURVIS, Karyn B., CROSS, David R., SUNSHINE Wendy Lyons. *Dítě v nové rodině*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4535-0.

v období dospívání, mohou reagovat velmi citlivě, jelikož zatajení adoptce vnímají jako zradu, což může vést k problémovému chování.¹¹⁸

3.2.2 Pěstounská péče

Další z funkčních variant je pěstounská péče. Dítě je svěřeno do péče pěstounům, většinou se jedná o manželské páry, kteří dostávají za poskytování péče od státu zaplacení. Podobně jako v případě adoptce získává dítě i zde plnohodnotnou péči, nutnou ke zvládnutí životních situací, v rodinném prostředí. Po dosažení plnoletosti svěřeného dítěte, po schválení žádosti lze v péči pokračovat do dokončení potřebného studia, nejvýše však do věku 26 let.¹¹⁹

Největším problémem pěstounské péče je v tom, že dítě právně stále patří svým biologickým rodičům a na jejich žádost může být pěstounům odebráno. Stejně tak se mohou pěstouni dítěte vzdát. Jedinci svěřeni do pěstounské péče zpravidla bývají větší a mají za sebou jisté životní zkušenosti a silné prožitky. Často se u těchto jedinců objevují nepřiměřené reakce na různé situace a neschopnost projevovat emoce, protože je neznají. Tyto děti jsou na rozdíl od dětí z funkčních primárních rodin jiné, vyžadují tedy mnohem větší pozornost a reedukaci.¹²⁰

Snaží-li se dítě k pěstounům navázat hlubší citový vztah, a ti se v těžké chvíli rozhodnou dítěte vzdát, znamená to pro něj silný zásah. Toto rozhodnutí pak nese následky pro budoucí život jedince. Oproti osvojení, kdy náhradní rodiče mají práva a povinnosti jako biologičtí, pěstouni těchto práv nenabývají. Pravomoc při rozhodování o vážných úkonech zůstává na biologických rodičích dítěte. Z toho vyplývá, že pěstouni musí v těchto případech žádat o souhlas rodičů dítěte.¹²¹

Má-li dítě sourozence, je podporováno, aby byli vychováváni společně. Je však pravdou, že pěstouni často přeceňují své síly a berou si do péče více dětí, než jsou schopni zvládnout. Ve spoustě případů se starají nejen o děti přijaté do pěstounské péče, ale také o své vlastní potomky.¹²² Pěstouni však musí být připraveni na obtížné situace ve výchově, které mohou nastat v důsledku individuálních zvláštností dětí a náročných vzpomínek na jejich minulost. Proto, rozhodnou-li se pěstouni dítě vrátit na základě nezvládnutých situací, které ale bylo

¹¹⁸ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adoptce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

¹¹⁹ GABRIEL, Z. a T. NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

¹²⁰ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adoptce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

¹²¹ KOVAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 167 s. ISBN 80-7178-957-7.

¹²² GABRIEL, Z. a T. NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

možno předvídat, je to pro jedince tvrdý zásah. To může podpořit jeho nedůvěru a nevhodné chování, jelikož není schopen rozhodnutí pěstounů pochopit.¹²³

3.2.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Tato forma péče se zajišťuje pro děti, u kterých se předpokládá návrat do biologické rodiny anebo pro ty, které se připravují na úplnou pěstounskou péči nebo adopci. Péči vykonávají pěstouni, kteří bývají pravidelně školeni a jsou tak profesionálními pěstouny.¹²⁴

Účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je poskytnutí pomoci dítěti a jeho rodině získat potřebný čas ke zvládnutí vzniklé krizové situace. Do této formy náhradní péče však mohou být umístěni pouze jedinci, jejichž rodiče udělili souhlas o umístění. Profesionální pěstouni musí být dostatečně připraveni, protože se jedná o děti, které se snaží společnost chránit před nevhodným prostředím či závažnou problémovou situací. Zde je opravdu důležitá kvalita péče a je nutné brát ohled na to, čím si dítě aktuálně prochází a jakým způsobem ho zátěžová situace zasáhla.¹²⁵

Pěstounská péče na přechodnou dobu by dle obecného předpokladu měla trvat několik týdnů, měsíců, nejdéle však jeden rok. V případě, kdy je do péče umístěn další sourozenec, jeden rok se pak počítá ode dne nástupu posledního ze sourozenců. Každé tři měsíce se zjišťuje, zda nedošlo k nějaké změně, která by mohla pobyt dítěte v náhradní péči zkrátit. Důležité je, aby se pěstouni snažili zachovávat pozitivní vztah dítěte a jeho biologické rodiny, pokud to rodiče umožňují.¹²⁶

3.2.4 Hostitelská péče

Jde o jednu z novějších forem péče o děti. Hostitelská péče vychází z přesvědčení, že žádné uměle vytvořené podmínky, tedy ani rodina, nemohou nahradit skutečný život. Tento typ náhradní péče je určena především dětem, jež dlouhodobě žijí v ústavním zařízení. Často se jedná o skupiny sourozenců, kteří potřebují prožívat běžný život, učit se hierarchii mezilidských vztahů a získat pocit jistoty. Je zde tedy šance, že dítě bude mít svůj záchytný bod, hostitelskou rodinu, a vymaní se z bludného kruhu ústavní výchovy.¹²⁷

¹²³ LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

¹²⁴ GABRIEL, Z. a T. NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

¹²⁵ tamtéž

¹²⁶ ČESKO. *Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*. [online]. [cit. 18-06-2018]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2012-401>

¹²⁷ ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

Na rozdíl od pěstounské péče se jedná o jistý způsob dobrovolnické aktivity, hostitelská rodina tedy vše hradí ze svých vlastních prostředků.¹²⁸

¹²⁸ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

4 ANALÝZA ŽIVOTNÍHO PŘÍBĚHU JEDINCE SE SYNDROMEM CAN

Tato kapitola je věnována výzkumu, tedy stanovení cíle a výzkumných otázek, seznámení s užitými metodami, objektem výzkumu a samotným výzkumným šetřením.

4.1 Stanovení výzkumného cíle

Hlavním cílem výzkumu je analyzovat fenomény ovlivňující život a socializaci v dětství týraného a zanedbávaného člověka, chronologicky zachytit jeho životní příběh a vymezit důležité milníky jeho života.

Dílčím cílem je zjistit a pochopit chování, postoje a názory jedince, který byl týraný, zanedbávaný a vychovávaný mimo svou biologickou rodinu.

4.1.1 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Jak ovlivnila negativní zkušenost z dětství informantův dosavadní život?

Vedlejší výzkumné otázky:

Jakou souvislost má informantova zkušenost se sociálními patologiemi?

Jaký vliv měla negativní životní zkušenost na sociální život informanta a schopnost navazovat a udržovat mezilidské vztahy?

Zasáhla informantova zkušenost také do oblasti pracovního uplatnění?

Jaký vliv měla na jeho osobnost ústavní výchova?

Jak změnila životní zkušenost jeho náhled na institut rodiny?

4.2 Metoda výzkumu

Pro získání odpovědí na výzkumné otázky byl zvolen kvalitativní výzkum, který je charakteristický tím, že je dlouhodobý, intenzivní a podrobný.¹²⁹ K realizaci kvalitativního výzkumného šetření bylo využito metody etnografického interview, propojené s prvky narativního rozhovoru. Informant sám odhaluje a popisuje nejen samotné životní události, ale také to, jak konkrétní situace vnímal a jak ho to ovlivnilo.¹³⁰

Použitou metodou analýzy rozhovoru je pak interpretativní fenomenologická analýza (IPA), která upřednostňuje inovativní a kreativní postupy namísto striktního dodržování

¹²⁹ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

¹³⁰ ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

postupů analýzy. „*Neexistuje žádný správný nebo špatný postup provedení takové analýzy a vybízíme IPA výzkumníky, aby byli inovativní ve svém přístupu k ní.*“¹³¹

Rozhovory s informantem jsou doplněny o informace získané prostřednictvím neparticipačního pozorování, které probíhalo před, během i po uskutečnění rozhovoru. Toto pozorování trvalo přibližně po dobu tří let, na základě přátelského vztahu informanta a autorky. Díky tomuto bylo možné pozorovat chování a rozhodování informanta v různých životních situacích. Výsledkem je chronologický souhrn událostí, které již sám informant v rozhovorech nezmínil a které zároveň nemohou být opomenuty.

4.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Z důvodu zachování naprosté anonymity nejsou v práci uváděna pravá jména osob, názvy měst a institucí. Pro účely této práce a výzkumu je informant označen jménem Michal, rok narození 1995. Jedná se tedy dnes již o dospělého mladého muže, který byl v dětství z důvodu týrání a zanedbávání odebrán z biologické rodiny a až do dosažení dospělosti vyrůstal v různých formách náhradní péče.

4.4 Vlastní výzkumné šetření

Informant byl seznámen s cíli práce a souhlasil s poskytnutím rozhovoru, jeho nahráním na diktafon a vytvoření přepisu nahrávky (viz Příloha). Byl však zároveň ujistěn o tom, že informace, které sdělí, budou použity pouze pro účely této práce a že nebude možné jej na základě těchto informací identifikovat.

Nejen vzhledem k časové vytíženosti obou stran, ale také psychické náročnosti výzkumu, se uskutečnilo několik setkání s informantem. Rozhovorů tedy bylo pořizeno více, ty pak byly sepisovány dohromady podle návaznosti na daná témata.

Rozhovory byly pořizovány v místě bydliště informanta, tedy v prostředí, kde se cítí příjemně. Komunikace s informantem byla založena na dlouhodobém přátelském vztahu, byl tak eliminován pocit, že je informant zkoumán. Byly tedy vytvořeny podmínky k rovnocennému rozhovoru a snížení zábrán.

Vzhledem k tomu, že byl zvolen kvalitativní přístup, měly rozhovory nestrukturovanou formu. Byly připraveny pouze okruhy otázek, které v případě opomenutí byly položeny. Celkově byl rozhovor pojat jako spontánní vypravování informanta, které bylo doplňováno otázkami vyplývajícími ze situace.

¹³¹ SMITH, J., FLOWERS, P. & LARKIN, M. *Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research*. London: Sage, 2009. ISBN 978-1-4129-0833-7.

4.5 Analýza rozhovoru

Poté, co byly rozhovory pořízeny a přepsány, text byl rozčleněn na jednotky, posléze rozdělené podle období a místa, kde se informant nacházel. Na základě toho byla práce s pořízeným textem přehlednější a bylo jednodušší nalézt v něm odpovědi na výzkumné otázky.

4.5.1 Život v biologické rodině (0-3 roky)

„Útržky“

Michal se narodil roku 1995 ve městě K., kde bydlel se svými biologickými rodiči a dvěma bratry. Vzhledem k velmi nízkému věku si z tohoto období skoro nic nepamatuje.

„Já si pamatuju málo, málo věcí ... Možná jestli do těch tří jsem si nepamatoval vůbec nic a pak ... Pak to byly útržky a jsou to útržky doted'. Jsou to jenom situace...“

„...vlastně jediné, co si pamatuju z dětství, je domek ... Takový zchátralý... Ale stál, jakž takž.“

Co se týče vzpomínek na biologické rodiče, jako jednu z mála hezkých uvádí situaci, kdy mu otec poprvé koupil žvýkačky. Tímto jeho hezké vzpomínky na otce končí. O matce se Michal během rozhovoru nezmiňuje.

„Pak mám takové ty horší zážitky, co si pamatuju... Scény, třeba jak nám otrávil psa ... Jo, nebo jak nás fotr zmlátil všechny a my jsme ho pak ještě jak blbci tahali na postel, na šrot úplně... A toto je tak asi všechno.“

Zásadní vzpomínkou z tohoto období je situace, kdy přijíždí auto a odvázejí Michala spolu s jeho sourozenci do dětského domova ve městě P.

„Víš, jak máš jakoby zadní sklo, úplně to zadní, tak z tama už jenom koukám na prázdnou cestu...“

Z pozdějšího vyprávění vychovatelů se dozvídal, že on i jeho bratři byli fyzicky napadáni otcem a zanedbávání.

„...co jsem se pak bavil s ředitelem domova, tak říkal, že jsme dojeli úplně zanedbaní a že tam nás jako dali do kupy. Což můžu říct, že jo. Jsem rád, že jsem tam byl. Naučili mě fest.“

4.5.2 Dětský domov v P. (3-10 let)

„Nový domov“

Michal byl se svými bratry umístěn do dětského domova ve městě P., na který má spoustu hezkých vzpomínek.

„Když jsme šli poprvé, to si pamatuju, do školky, tak nás vzbudili, že... „Ahoj, Mišo, poprvé do školky, tak co? Jak se těšíš?“, a tak dále... Jo, šlo se do školky...“

Vyzdvihuje také péči pracovníků dětského domova.

„...byli jsme zaostali nějak, takže se snažili maximálně o to, abychom se jakoby dostali na tu úroveň dětí v našem věku a tak dále...“

„To bylo super v tom, že tam ty tety byly fakt stejné a vzpomínám na spoustu z nich. Dokonce si pamatuju jejich jména, věřím, že bych si vzpomněl i na telefon.“

„No a pak tam byly tety, které nám třeba odmalička zpívaly písničky.“

„...tam opravdu ty tety pracovaly s láskou.“

Začátky v novém domově byly pro něj těžké, postupem času si začal zvykat na nově nastolený režim. Je rád, že byl umístěn s bratry na stejné oddělení a že se je snažili držet pohromadě. Začal se také seznamovat s jinými dětmi. Zdůrazňuje však, že neměl možnost udržet si s někým dlouhodobé přátelství vzhledem k neustálým příchodům nových a odchodů stávajících obyvatel domova.

„My jsme to štěstí neměli, bohužel, tak jsme se všichni sešli na jednom místě...“

„...v dětském domově, ať se to zdá nebo ne, se ti lidi jako celkem jako střídají, odchází, že... Noví zas jako přichází...“

„...já za tu dobu, co jsem tam byl, tak jsem poznal hodně lidí. A ten režim se postupně měnil.“

„Já jsem rád za to, že jsem poznal všechny typy lidí, které jsem tam mohl poznat, protože...každý z nich mi něco dal.“

Přestože s některými vychovateli v dětském domově navázal blízký vztah, nedá se hovořit o tom, že by někoho z nich mohl brát jako rodiče.

„V cíli to je teta jenom. To není pro tebe nic víc. Ale to ti dojde až později, víš? Že v cíli to byl jenom člověk, co tě vychovával. Jako by tě choval jako chovatel koní a pak tě prostě vypustil do divočiny...“

Během pobytu v P. postupem času přišel nejdříve o jednoho, a pak i o druhého bratra, kteří byli přemístěni jinam. To Michala velmi zasáhlo.

„No a ředitel jim jako říkal: „Jsou tři, jsou tu spolu, jsou to sourozenci a neměli byste je trhat, ale zakázat vám to nemůžu...“. No, a ti si odvezli Pétu...“

„Vzít někomu jen tak sourozence, i když jste takhle malí nebo ještě to tak jako neberete, není úplně topka.“

„O Pavla jsem přišel asi když mi bylo 7-8.“

Když bylo Michalovi 9 let, projevil o něj zájem starší manželský pár. Jezdil k nim na víkendy, aby si postupně začal zvykat, připravovali ho na to, že si ho vezmou do pěstounské

péče. Nakonec z toho kvůli neshodám mezi partnery sešlo. To v Michalovi podnítilo nedůvěru k lidem.

„...určitě jsem si tam vybudoval vztah, a ne jenom s něma. Tam bylo nejhorší to, že jsem do té rodiny jezdil dlouho, myslím tak 4 měsíce... A já jsem tam poznal i babičky, dědy, aji sestřenku... A strašně super lidi...“

„To si vzpomínám, to jsem tam měl jet na víkend a zavolali si mě a: „No, tak bohužel, kvůli tomu a tomu se to ruší, tak si zase vybal...“ A pak už to šlo do sraček.“

„Vytvořili naději, a pak tu naději sfoukli jako svíčku...“

„Já jsem začal věřit – a dojem. Pak jsem začal věřit – a zase dojem. A těch dojmů bylo tolik, že... Díky, nemám zájem.“

Po čase se o Michala začal zajímat jiný pár, ke kterému také nějakou dobu jezdil na zkoušku. Krátce před svými desátými narozeninami byl umístěn do této pěstounské rodiny.

4.5.3 Život v pěstounské rodině (10-13 let)

„Droga, můj parták“

Mladý bezdětný pár z města H. přijal Michala do pěstounské péče. Své desáté narozeniny už oslavil v této rodině. Zpočátku se mu v rodině líbilo a byl šťastný, že má konečně zázemí.

„Všechno bylo super, takže jsme se rozhodli, že to teda zkusíme natrvalo, a já jsem teda poprvé byl v pěstounské péči.“

Zhruba po roce ale podle jeho výpovědi nastal zlom, kdy si vzájemně přestával s pěstouny rozumět a jeho vztah k nim se postupně měnil v nenávist.

„Já jsem šel do pěstounské péče, kde jsem si myslel, že mi bude fajn. Nebylo mi fajn.“

„No, můžu říct, že první rok to bylo v pohodě. Pak už to začalo být takové... Prostě náročné, chtěli toho po mně strašně moc. Z hlediska školy, domácnosti, chápání...“

Podle Michala nebyl tento pár na pěstounskou péči dostatečně připraven, po čase si však vzali do péče další děti, včetně jeho mladší biologické sestry, kterou do té doby neznal.

„Bylo to tak, že já jsem tam nejdřív začal, všechno bylo OK, pak si vzali dvě děcka z kojeňáku, no a potom ke konci si adoptovali moji ségru. Moji biologickou ségru.“

„Mně se tam potom přestalo líbit...“

„...hodně, hodně věcí se tam semlelo. No a vlastně, ten vztah šel pak úplně do pryč. Já už jsem pak utíkal z domu... Vůbec to nefungovalo, já jsem ani neměl zájem, aby to fungovalo...“

*„...oni si prostě představovali, že budu takový ten klasický blbeček, syneček, že budu dělat, co oni si budou představovat... Ani pí*u. Takhle to nefunguje...“*

Michal přiznává, že začal v rodině krást a vyvádět špatné věci.

„Když si vezmeš, že já jsem třeba ukradl čokoládu a já jsem měl napsat „Nebudu krást u sebe doma.“, tisíckrát pod sebe.“

„Když jsem ušel, přišel pěstoun, dal mi facku a psal jsem dál.“

„Já už jsem pak utíkal z domu, kradl jsem... I když jsem vůbec nemusel...“

„Částečně to bylo, abych na sebe upoutal pozornost, později to bylo, protože jsem poznal špatné lidi.“

O špatných lidech, které poznal, se Michal zmiňuje několikrát. Kvůli těmto lidem se také dostal k drogám. Jeho pěstouni neměli ponětí, s kým se stýká a co dělá, doma totiž povinnosti plnil stejně jako vždycky. Uvádí, že ke svým pěstounům ztratil veškerou důvěru. Tu naopak našel jinde.

„...to ani pěstouni nevěděli – já jsem od svých 10 let hulil trávu.“

„...poprvé jsem si dal pervitin a najednou to všechno fungovalo. Já jsem najednou nemusel spát, nepotřeboval jsem nic jíst, já jsem potřeboval jenom dostatek perníku. A prostě tak, aby to zůstalo v poklidu, abych nepřešel do podezření, aby to jakoby neprasklo...“

Vztah s pěstouny se postupně zhoršoval.

„...už jsem se bavil s těma lidma, což pro mě byla větší rodina než tam...“

„My jsme se úplně ignorovali. Postupně to bylo tak, že já jsem přišel domů, pozdravil jsem, a oni mě ani nepozdravili...“

„Já jsem kolikrát jim řekl: „Chci pryč!“ A oni fakt, víš, co udělali? Sbalili mi všechny věci, už jsme byli na cestě... A prostě pěstoun se mě ptal: „Proč nás nemáš rád?“ Já jsem mu na všechno odpověděl, a on to nakonec otočil a jeli jsme zpátky. Dobré, ne?“

Manželům, kteří měli za sebou spoustu marných snah o umělé oplodnění, se nakonec narodilo vlastní dítě, místo čtyř dětí jich najednou bylo pět. Michal uznává, že se pořád starali o všechny děti stejně, nedávali jim najevo, že nejsou jejich vlastní. Michalův vztah k pěstounům se však nijak nelepšil.

„...nakonec zjistili, že můžou mít svoje...“

Přiznává, že se v první řadě objevily výchovné problémy z jeho strany a v důsledku toho se začala mezi ním a pěstouny vytrácet důvěra. Později začali pěstouni uplatňovat fyzické tresty, což Michal, vzhledem ke své zkušenosti z útlého dětství, nesl velmi špatně.

„...Když jsem dostal třeba pětku nebo poznámku, tak jsem domů jezdil posraný. Srdce v gaticích. Říkám si, to zas bude vylágoš, to zas dostanu pár facek...“

„Já jsem takovou bombu, ty vole, jednou dostal, že jsem z kuchyně letěl až do obývacího a zastavil jsem se až o krb.“

„...já jsem je za to nenáviděl.“

*„...tak jsem si říkal, pi*o, ještě jednou se mě dotkne tím páskem, tak ho vezmu a oběsím ho.“*

Michal měl pocit, že se nemá komu svěřit a s kým tyto situace řešit. Zhruba v 11,5 letech se seznámil s člověkem, který podle všeho vycítil, v jaké situaci Michal je. Začal ho využívat ke krádežím, přenášení a prodávání věcí apod. U tohoto člověka Michal po dlouhé době pocítil pocit úspěchu z „dobře odvedené práce“, proto se na něj a jeho partu upnul a spolupracoval s nimi. Měl konečně pocit, že někam patří a že ho někdo uznává.

„To si pamatuju dodnes, jak on zastavil, jak mafíán, fakt, otevřel si, stáhl to okýnko a čuměl.“

„Ahoj.“ „Ahoj...“ „Tak jsem viděl, že borec dostal slušnou nakládačku...“

„On byl ve stejném věku, jak ti pěstouni, možná o něco starší.“

„Já jsem ho viděl jako někoho, kdo sedí v nejluxusnějších BMW, co jsem kdy viděl...“

„A řekl mi, že kdyby to, kdybych si chtěl náhodou vydělat nějaké peníze...“ (...)

„Že ve mně vidí něco, co chce ven...“ (...)

„No já jsem ho kontaktoval hned na druhý den.“

„...já jsem věděl, že on má moc, že on má peníze, že on má zbraně, že on má děvky a že má perník.“

„Pro mě to nehrálo prostě v tu chvíli žádnou roli, to, že on je nějaký mafíán...“

Bohužel se ale dostal i k tvrdým drogám.

„Thomas mi nabídl to, že mi dá něco, co mi pomůže, co mě povzbudí...“

„Uklidni se, vydechni si, nadechni se, vydechni si. Šňupni to!“

*„Ty vo*e, no to byl stav! To byl stav!“ (...)* „Tak to byla moje první, (...), první zkušenost s perníkem. A došel jsem domů a nikdo nic nepoznal...“

„V tu dobu už jsem věděl, jak se prostě heroin používá, jak to máš použít, že to prostě použiješ žilně, většinou do těch nejtvrdších svalů... Jo, takže jsem poprosil kamarády, kteří tam se mnou byli, kteří už věděli, s kým se bavím a stýkám, a prosil sem je o to, ať mi to střílí do paty.“

„Heroin už nikdy. Herák je strašně supr věc, ale pro lidi, kteří na to mají hlavu, a já na tohleto nemám.“

Thomas provázel Michala nejzásadnějším obdobím, a to obdobím puberty, což ho značně ovlivnilo. Michal uznává, že dělal špatné věci, ale konečně se cítil doceněně.

Několikrát byl kontakt s touto osobou přerušen a znovu navázán, Michal uvádí, že kdyby nyní chtěl, klidně by se s ním mohl zkontaktovat znovu. To prý ale nechce, nicméně nelze říci, že by Thomas byl pro Michala uzavřenou kapitolou.

4.5.4 Diagnostický ústav v B. (13-13,5 let)

„Naděje na lepší zítřky“

Situace v pěstounské rodině byla nakonec vyhrocená natolik, že byl Michal umístěn do diagnostického ústavu. Seznámil se sice s novými lidmi, ale věděl, že se zde dlouho nezdrží. Snažil se tedy o to, aby byl umístěn do dětského domova. Později se dozvěděl, že v dětském domově v Č. je umístěna jeho starší biologická sestra, o které doposud nevěděl. Získal tak novou motivaci, proč se chovat slušně a dostat se do dětského domova.

„No a tam jsem začal prostě sekat úplně latinu. Thomase jsem se úplně vzdal.“

„Jo, trošičku mě to štválo, protože jsem najednou neměl peníze...“

„Prostě z tama se dostaneš do domova, do rodiny zpátky anebo do pasťáku. Takže tam mi šlo o to, abych ukázal, co je ve mně nejlepší...“

4.5.5 Dětský domov v Č. (13,5-14 let)

„Pýcha předchází pád“

Během pobytu v diagnostickém ústavu Michal dokázal, že se umí vzorně chovat, a tak byl umístěn do dětského domova ve městě Č., kde se poprvé setkal se svou starší biologickou sestrou.

„No a tam to začalo úplně nanovo. Jsem měl zase možnost vyletět.“

„...po čase tam zase začaly problémy jak ve škole, tak výchovné, protože jsem poznal spoustu lidí...“

Vztah se sestrou byl zpočátku hezký, později se ale nepohodli. Michal se tou dobou znovu zkontaktoval s Thomasem a objevily se další problémy. V tomto dětském domově strávil pouhých osm měsíců. Z důvodu přetrvávajících výchovných problémů byl umístěn do výchovného ústavu.

„...jsem tam udělal byznys za čtvrt mega a neměl jsem důvod utíkat...“

„Pak jsem udělal čorku a ještě k tomu jsem se tam vyspal s jednou holkou, a to už byla konečná.“

„Už jsem věděl, že půjdu... Už mi to bylo pak jedno...“

4.5.6 Výchovní ústav v D. (14-16 let)

„A já sám, zase sám“

Ve výchovném ústavu v D. byl Michal podle svých slov nejmladším chovancem. V rozhovoru uvádí, že režim zde byl tvrdý, ale po čase si zvykl. Dokonce zmiňuje některé vychovatele, na které rád vzpomíná, se kterými měl hezký vztah. Blížeším vztahům k ostatním chovancům se vyhýbal, nechtěl se nechat ovlivnit.

„Já jsem nikoho neměl, na všechno jsem byl sám.“

„Pak jsem se později dozvěděl, že mám tu možnost se teoreticky dostat do jiného pastáku, který je mírnější. Asi dva roky jsem se snažil, abych se dostal aspoň tam.“

„Vzpomínám strašně rád. Vzpomínám na pana Horáka z výchovného ústavu D. (město, pozn. autorky), na paní Martinu, která ve mě vkládala strašnou důvěru... Dávala mi vždycky všechno, vzala mě do divadla poprvé v životě...“

„Kdybych na ně nechtěl vzpomínat, tak si je vymažu z paměti.“

4.5.7 Výchovní ústav v O. (16-19 let)

„Nový objev“

Velkou motivací pro přemístění do VÚ v O. bylo to, že by měl blíž k lidem, které poznal ve škole v době, kdy pobýval v DD v Č. Začal se snažit a skutečně se mu to podařilo – Michal byl přemístěn do mírnějšího výchovného ústavu. Chovanci z tohoto ústavu docházejí do škol mimo ústav, Michal dojížděl do města F., kde navštěvoval výuční obor. Měl tak možnost stýkat se s přáteli.

„Tam jsem si to fakt užil na plné pecky.“

„Výchovný ústav v O. je jeden z nejmírnějších ústavů v ČR. Je to takové fakt jakoby za odměnu. Jako dětský domov...“

Zde pak byl Michal déle, než musel, po dosažení plnoletosti mohl zůstat v ústavu na základě smlouvy, jelikož chtěl dokončit studium. Za poslední půlrok cítil, že je už na jiné myšlenkové úrovni než ostatní, mladší, chovanci. Rozhodl se proto ve svých 19 letech výchovný ústav opustit. V této době poznal svou přítelkyni, se kterou je dodnes.

4.5.8 Dům na půl cesty ve F. (19-20 let)

„Staří známí“

Jeho kroky z výchovného ústavu směřovaly do domu na půli cesty ve městě F., kde se shodou okolností sešel s kamarády z dětského domova v Č.

„...bylo to takové radostné shledání...“

Navázal však i staré kontakty s různými lidmi a zapletl se do spousty problémů, včetně potíží se zákonem.

Aby měl nárok na získání příspěvku od státu, byl nucen podat trestní oznámení na své biologické rodiče, protože mu neposílali peníze, na které měl ze zákona právo. Bránil se tomu, věděl totiž, že od rodičů žádné peníze nikdy nedostane. Problém byl v tom, že pokud by na ně trestní oznámení nepodal, nedostával by vůbec nic. Byl tak systémově donucen sejít se u soudu se svým biologickým otcem. Matka se k soudu nedostavila.

„Po podání toho oznámení jsem jel do K. k soudu, kde jsem se vlastně poprvé po těch 16 letech potkal s mým biologickým otcem.“

„Já jsem mu vykal. Pro mě to byl prostě cizí pán. Neznamená pro mě vůbec nic.“

*„Proč on to všechno, ku*va, dopustil?“*

Snažil se vyhýbat problémům díky své přítelkyni a fungovat jako normální člověk, často se mu to však nedařilo, jelikož se stýkal s pochybnými lidmi, které však považoval za důležité a kontakt s nimi přerušit nechtěl. Opět začal užívat marihuanu a další lehké drogy, nelze opomenout ani nadměrné užívání alkoholu. Vzhledem k tomu všemu začínal jeho vztah s přítelkyní trpět, se spolubydlicími si postupem času také přestával rozumět. Rozhodl se, že chce vztah zachránit, dokončil studium a po získání výučního listu se snažil najít si práci. Později se rozhodl odstěhovat do města O., kde měla jeho přítelkyně trvalé bydliště.

4.5.9 Samostatný život (20-22 let)

„Probuzení“

Ve městě O. vystřídal několik zaměstnání, ani přes podporu jeho přítelkyně a jejích rodičů se nedokázal nikde udržet. Bydlel v pronajatém bytě spolu s jedním spolubydlicím, s nímž však Michal po pár měsících přestal vycházet.

Ještě v době pobytu ve městě F. mu byl uložen trest 250 hodin obecně prospěšných prací za přečin výtržnictví. Vzhledem ke stěhování do města O. a snaze vydělávat peníze bylo pro něj obtížné najít si čas pro plnění této povinnosti. Zažádal si o změnu místa výkonu trestu, rozhodnutí soudu však přišlo až téměř po 7 měsících. V té době byl už ale rozhodnut, že se odstěhuje do města L., kde jeho přítelkyně studuje a žije ve studentském bytě s dalšími spolubydlicími. O změnu místa výkonu trestu žádal tedy znovu, přestože už mu nezbývalo mnoho času do termínu splnění. Soud tentokrát jeho žádosti nevyhověl a rozhodl o proměně trestu OPP na trest odnětí svobody v délce 8 měsíců. Proti tomuto rozhodnutí se Michal odvolal, avšak soud toto odvolání zamítl. Rozhodnutí je odůvodněno především laxním přístupem

k dokládání potřebných dokumentů probačnímu úředníkovi a samotnému plnění trestu. V březnu 2018 nastupuje do vazby.

„Současnost je taková, že jsem si prostě myslel, že mi patří celý svět, že udělám pár nějakých nelegálních byznysů a všechno bude super. Vzal jsem si půjčky, dlužím za mobil, dlužím tam a tam a tam... Zadlužil jsem svoji ženu... Je mi to líto...“

„...bohužel náš státní systém funguje tak, že jednou krypl – vždycky krypl. Jednou hajzl – vždycky hajzl. Jednou hajzl, který udělal chybu – vždycky hajzl, který bude za tu chybu pykat.“

„...bohužel jsem spolihal na to, že mě tam prostě nepošlou. Ale poslali.“

„Z basy můžu vylézt jako monstrum, nebo jako člověk, který prostě půjde dál.“

„Ukončil bych to asi tím, že můj život je jedna velká báseň, která se táhne donekonečna. A táhnout se bude ještě dlouho, dokud já ji neutnu. A tu báseň si píšu já sám. Slova můžu kdykoliv změnit, nahradit nebo odstranit. Tak to vidím já.“

4.6 Výsledky výzkumného šetření

Z provedené analýzy rozhovoru s informantem vyplývá, že negativní zkušenost z dětství ovlivnila jeho život až do současnosti, pravděpodobně i do budoucnosti. Přestože si z raného dětství mnoho nepamatuje, z pořízeného rozhovoru, doplněného o neparticipační pozorování, vyplývá, že informant vykazuje známky syndromu CAN.

O tom, že byl týraný a zanedbávaný svými biologickými rodiči, se dozvěděl jen z vyprávění vychovatelů v dětském domově, později také od své starší biologické sestry. Je však zřejmé, že k násilí má specifický vztah. Nejen na základě rozhovoru, ale i z osobní zkušenosti autorky lze říci, že co se týče násilí vůči jeho osobě, vyvolává v něm velmi negativní pocity a reakce. Naopak vůči jinému člověku se v krizových situacích neostýchá sám násilí použít.

V důsledku syndromu CAN, v kombinaci s dlouhodobou ústavní péčí, lze na informantovi pozorovat také projevy psychické deprivace z dětství. Obecně lze říci, že je k lidem podezřavý a nedůvěřivý, určitým typům lidí, se kterými se v životě setkal, však dokázal důvěřovat téměř bezmezně. Uchýlil se také do světa drog, kde našel únikovou cestu nejen od jeho traumat. Ačkolí se o tom v rozhovoru nezmínil, má problémy s užíváním nadměrného množství alkoholu a má sklony ke gamblerství.

Zde si rozebereme jednotlivé oblasti informantova života, do kterých negativní zkušenost z dětství zasáhla.

Jakou souvislost má informantova zkušenost se sociálními patologiemi?

Již v době pobytu v dětském domově ve městě P. (do 10. roku) z domova utekl a páchal činy, které by v případě jeho zletilosti byly kvalifikovány jako trestné. Dopustil se několika krádeží, ať už v této době či později, kdy už byl umístěn do pěstounské rodiny. Na jeho činy se ale často vůbec nepřišlo.

„My jsme s kámošem vlastně vykradli trafikujednu... A zabralo nám to asi dvacet minut, než jsme ji vykradli a v životě na to nepřišli.“

„Víš, co je to nejhorší? Když ti na kriminální činnost poprvé nepřijdou? To, že ti na to prostě nepřijdou.“

„Ty pak máš pocit, že ti patří celý svět...“

Ve stejné době, tedy před 10. rokem věku, se poprvé dostal do styku s drogami. Jeho drogové zkušenosti se pak dále začaly prohlubovat asi rok po nástupu do pěstounské péče, a to kvůli navázání nových známostí s lidmi, kteří jej pak mimo jiné využívali také k přenášení a prodeji těchto drog. V této době se seznámil také s alkoholem.

„Já jsem za svůj život vlastně vyzkoušel kávu, čokoládu, pervitin, kokain, marihuanu, houbičky... Vyzkoušel jsem heroin, vyzkoušel jsem vlastně... Skoro všechno, kromě fentanylu a durmanu.“

*„Aji veškeré kapky, veškeré, prášky, od Ritalinu až po všechny možné druhy. Nejhorší je to, že já jsem měl v pastáku k nim, ku*va, přístup.“*

„...my jsme se všichni strašně opili, zhulili, zperníkovali...“

Jaký vliv měla negativní životní zkušenost na sociální život informanta a schopnost navazovat a udržovat mezilidské vztahy?

Jak informant v rozhovoru několikrát uvedl, v dětských domovech a ústavech se lidé často střídali, stávající obyvatelé odcházeli a noví zase přicházeli. Sam zdůrazňuje, že když s někým navázal vztah, za chvíli někdo z nich musel jít pryč. V důsledku toho se přestal na lidi upínat, mezilidské vztahy se pro něj staly vedlejší. S navazováním vztahů problémy nemá, působí sebejistě, otevřeně a přátelsky. Má však jen velmi málo přátel, se kterými udržuje dlouhodobá přátelství. Většina jeho známostí byla a jsou pouze přechodná a účelová.

*„Osobní vztahy? Nas*at.“*

*„Já jsem navázal vztah s někým – odvezli mě. Navázal jsem další vztah – odvezli mě. Navázal jsem další vztah – zase mě, ku*va, odvezli.“*

„Já jsem měl vždycky jasný cíl – zarobit love a mít se dobře. Pro mě tento svět je materiální.“

Co se týče milostných vztahů, Michal vždy upřednostňoval známosti krátkodobé.

„Já jsem byl na krátkodobé vztahy stylem, že pokud jsi fakt super, tak s tebou budu do té doby, dokud to ty se mnou zvládneš...“

*„Jinak jsem byl ten typ člověka, který prostě byl na to za*ukat si s tou holkou a čau. Prostě to pro mě nebylo nic... Do té doby, než jsem potkal Lucku.“*

„Mně tu lásku jako takovou nikdo nedal, abych ji mohl posílat dál.“

Sám sebe považoval za bezcitného a silného, to se však dle jeho změnilo, jakmile poznal svou současnou přítelkyni, se kterou je od roku 2014.

*„A pak jsem potkal Lucku a všechno je v p*deli.“*

„Bylo to takové, že jsem prostě poznal něco, co jsem do té doby prostě neznal.“

*„Lucka mě udělala jiným. Ona mě změnila ještě víc, než mě změnil ten zbytek. Prostě, já jsem se stal citlivým a je to na ho*no...“*

Díky své přítelkyni se rozhodl po letech kontaktovat své bývalé pěstouny. Navázali znovu kontakt, jezdili spolu k nim na návštěvy. Zdálo se, že staré rány jsou zaceleny, vše vypadalo idylicky, byly obnoveny kontakty s prarodiči, sourozenci atd. Asi po dvou letech však nastal zvrat, kdy byl Michal nařčen z něčeho, o čem si byl jistý, že neudělal. Cítil to jako zradu a s pěstouny ukončil kontakt.

„Ublížili mi jednou, ublížili mi podruhé...“

„Chtěl jsem cítit, že mám rodinu. Potřeboval jsem takový ten pocit, že prostě mám toho někoho, komu můžu zavolat, kdyby něco...“

„Bylo mi super. Než jsem se teda dozvěděl, že jsem zas ten nejhorší...“

Zasáhla informantova zkušenost také do oblasti pracovního uplatnění?

Informant je vyučen tesařem, s výběrem oboru je spokojen a vybral si ho sám.

„Tesařina je super věc. Chtěl jsem to, protože mi strašně voní dřevo.“

„Je to řemeslo, které si myslím, že je v dnešní době ceněné...“

Podle vlastních slov po dokončení školy s navazováním pracovních vztahů neměl nikdy problém, překážkou mu často nebyl ani fakt, že nemá čistý trestní rejstřík. Vždy sázel na upřímnost a osobní kouzlo. Horší to však bylo s udržením pracovní pozice. Informant se často dostával do konfliktu s kolegy či zaměstnavateli a v žádné práci se neudržel déle než tři měsíce. S tímto má problém i dnes.

„... já jsem nikdy neměl žádný problém prostě přijít na pracovní pohovor a říct jim to tak, jak to je.“

„Pokud po mně chtěli rejstřík, tak jsem jim upřímně řekl, jak to je a není, a prostě buď chtěli, nebo ne.“

„...bud' to bylo tím, že jsem se stěhoval, nebo to bylo tím, že mi ta práce prostě nesedla, pohádal jsem se tam... Nebo jsem tam třeba nechodil. Jednou jsem jakoby nepřišel, a už to je špatně...“

Kromě potíží s usazením se na pracovním trhu má velké problémy s hospodařením s penězi. Z jeho vyprávění vyplývá, že byl od dětství zvyklý, že se o něj vždy někdo postará a všechno někdo zaplatí. Během pobytu jak v dětských domovech, tak ve výchovných ústavech, měl vždy jisté kapesné, nebyl nucen vydělávat si sám a nepoznal tak skutečnou cenu peněz.

„...dostávali jsme kapesné 300 korun na měsíc.“

„...300 korun na měsíc je fakt málo...“

V době, kdy byl ve výchovném ústavu ve městě O., docházel celé léto na brigádu, kde si přišel na vcelku hezké peníze. Ty však byl schopen utratit během pár dní. Nedělalo mu problém pozvat kamarády do hospody, utratit několik tisíc za jeden večer na diskotéce, dokonce ani pokoušet štěstí u automatů.

Jak sám v rozhovoru několikrát zmiňuje, v období puberty si přivydělával prodejem drog, za což býval štědře odměněn. To způsobilo, že si informant zvykl na rychlý příjem bez jakékoli námahy, což mohlo zapříčinit jeho dosavadní neschopnost najít si stále zaměstnání, ve kterém by byl spokojen.

„Já se bojím toho, že (...) prostě můj jediný obor, ve kterém já dokážu podnikat, je ganja.“

„Nabral bych to za 5 tisíc a prodal bych to za deset. To je můj obor...“

Jaký vliv měla na jeho osobnost ústavní výchova?

Ústavní výchova informanta ovlivnila především v oblasti vztahů, které v důsledku častých příchodů a odchodů nových chovanců nebyl schopen udržet. Na druhou stranu je ale rád, že v dětském domově byl a že poznal nejrůznější typy lidí, se kterými by se jinde nesetkal. Dle svých slov býval dříve zdrženlivý, postupem času se začal otevírat a naučil se bez problému navazovat nové kontakty.

Je zřejmé, že velký význam v jeho životě sehráli konkrétní vychovatelé, na které rád vzpomíná dodnes.

Přestože byl v dětských domovech i výchovných ústavech připravován na pozdější samostatný život, nelze říci, že by byl na život připraven. Celé dětství měl zajištěnu péči a střechu nad hlavou, teprve po odchodu z posledního ústavu začínal přicházet na to, že vše není samozřejmostí.

„Já jsem spoustu věcí slyšet nechtěl a tím pádem ani neslyšel.“

„A potom přijde den, kdy ti řeknou: „Ahoj...““

Sám informant v rozhovoru potvrzuje a souhlasí s tím, že byl odjakživa zvyklý na to, že o něj bude vždy postaráno a nemůže skončit na ulici. To způsobilo, že v současné době je absolutně závislý na své přítelkyni, která mu finančně pomáhá a poskytuje mu nejen citovou podporu. Ve výsledku je informant opět v pozici, kdy je o něj postaráno, což rozhodně nepodněcuje jeho snahu být soběstačným a samostatným člověkem.

Informantovo chování vykazuje známky tzv. účelového chování, které je typické pro osoby dlouhodobě pobývajících v dětských domovech a jiných ústavních zařízeních. Sám přiznává, že je schopen manipulace s lidmi.

„...kdybych chtěl a kdybych zapojil všechny svoje mozkové buňky a byl s nějakou holkou, tak mi stačí 10-15 minut a mám ji.“

„...vím, že mi stačí 15 minut na to, abych smotal blbečka o 20 tisíc.“ (...) „Já bych mu je nevzal, on mi je dá sám. Ještě se v cíli na sebe usmějeme, poděkujeme si a čau.“

Jak změnila životní zkušenost jeho náhled na institut rodiny?

Informantův pohled na rodinu zůstal, zdá se, nepoznamenán životní zkušeností a nevykazuje známky nenávisti k rodinnému způsobu života. Naopak chce v budoucnu svým potomkům dopřát všechno to, co sám nikdy neměl.

„Já jsem v životě dostal takovou sadu, že já to nikomu nepřeju.“

„Já chci mít prostě rodinu, normální rodinu. Babu, moji ženu... Chci mít upřímně nejlépe syna, když to půjde, tak syna a dceru.“

„Já od toho života fakt nechci moc. Já chci prostě mít normální život.“

„...můj pohled na rodinu je takový, že ji chci mít takovou, jakou jsem já nikdy neměl.“

ZÁVĚR

Základním cílem této bakalářské práce bylo zjistit a pochopit chování, postoje a názory jedince v dětství týraného, zanedbávaného a vychovávaného mimo svou primární rodinu.

Práce na téma „Analýza životního příběhu jedince se syndromem CAN“ má dvě části. První, teoretickou, část tvoří kapitoly Sociální deviace, Syndrom CAN a Náhradní péče. Kapitola první pojednává o problematice sociálních deviací a norem ve společnosti, popisují zde příčiny výskytu deviantního chování a jejich druhy. V kapitole druhé se zaměřuji na problematiku syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, přičemž se věnuji jeho příčinám, formám a důsledkům, ke kterým často vede. V kapitole o náhradní péči se zaměřuji zvláště na náhradní péči ústavní a rodinnou a vymezuji specifika v přístupech k jedincům procházejícím těmito formami péče.

Část druhou, tedy praktickou, představuje poslední kapitola této práce. Představuji zde výzkum, ve kterém jsem se zaměřovala na dnes již dospělého jedince, který byl v období raného dětství týraný a zanedbávaný a spolu se svými sourozenci odebrán z primární rodiny a umístěn do dětského domova. Cílem výzkumu jsem si stanovila vymezit klíčové milníky, jež ovlivnily informantův život do současnosti. Pro dosažení tohoto předem stanoveného cíle jsem využila kvalitativní výzkumnou strategii jednoho výzkumného vzorku, který představuje člověk s negativní životní zkušeností. Za provedení rozhovoru a využití interpretativní fenomenologické analýzy rozhovoru s tímto jedincem jsem se snažila hledat odpovědi nejen na předem připravené výzkumné otázky, ale také k celkovému bližšímu pochopení jeho názorů, postojů a chování, tedy k naplnění základního cíle této práce.

Z výzkumu vyplynulo, že těžká životní zkušenost z dětství významně ovlivňuje člověka až do jeho dospělosti. Zkušenost s týráním, zanedbáváním a následným odebráním od rodiny, přináší do života jedince mnoho potíží. Ty se projevují zejména v oblasti mezilidských vztahů. Jedinec, který je od raného dětství zvyklý na ústavní výchovu, v případě mého informanta s krátkou přestávkou v pěstounské péči, má obtíže navázat hluboký citový vztah k druhé osobě a neumí dávat najevo city. Další úskalí lze objevit ve chvíli, kdy člověk opouští ústavní zařízení a má za úkol osamostatnit se. Děti, ač jsou již právně dospělé, nejsou na samostatný život připraveny, jelikož byly celé dětství zvyklé na to, že je o ně vždy postaráno a nemohou skončit na ulici. S tímto souvisí další potíže, a to finanční gramotnost. Informant si neuvědomuje cenu peněz, na druhou stranu se v každém zaměstnání cítí nedoceněn, a proto často mění působiště. Nelze opomenout souvislost s patologickými jevy a rizikovým chováním, kterého se zejména v období dospívání dopouštěl.

Přestože se situace po odchodu z ústavního zařízení zdála být často velmi špatná, informant díky své přítelkyni, pár přátelům, a hlavně díky sobě neztrácel naději a bojoval do poslední chvíle. Bohužel však občas neovládl své emoce, čímž si způsobil spoustu zbytečných problémů se zákonem. Ráda bych na tomto místě napsala, že se jeho život začal ubírat konečně správným směrem, avšak okolnosti se vyvinuly jinak a můj informant si v tuto chvíli odpykává svůj trest odnětí svobody. Je už pouhou otázkou, jak se s touto další životní zkušeností vypořádá a zda z ní dokáže vytěžit něco pozitivního pro další vývoj jeho budoucnosti.

Tato práce byla vytvořena s cílem popsat a pochopit chování, názory a postoje člověka s těžkou životní zkušeností z dětství. Tento cíl byl naplněn. Z výzkumu je zjevné, že týraný a zanedbávaný jedinec, vyrůstající v ústavních zařízeních, vykazuje jistá specifika v chování a myšlení než většina populace. Díky volnému rozhovoru, kde byla hlavní iniciativa na informantovi, se podařilo podrobně popsat jeho myšlenky, pocity, názory a postoje, což zajisté slouží k lepšímu pochopení.

Nakonec se dostávám k tomu, co jsem psala v úvodu práce. Snažme se, prosím, nejdříve poznat životní příběh člověka, pochopit význam jeho slov, myšlenek, projevů chování. Soudit je až příliš jednoduché...

SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ

ČESKO. *Vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních.* [online]. [cit. 13-05-2018]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2006-438>

ČESKO. *Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.* [online]. [cit. 13-05-2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

ČESKO. *Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.* [online]. [cit. 18-06-2018]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2012-401>

DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě.* Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

FISCHER, S. a kol. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální.* 1. vyd. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.

GABRIEL, Z. a T. NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči.* 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu.* Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GJURIČOVÁ, Šárka, KOCOURKOVÁ, Jana, KOUTEK, Jiří. *Podoby násilí v rodině.* Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

HULMÁKOVÁ, J. *Trestání delikventní mládeže.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-450-6.

JÁNSKÝ, P. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.* 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.

JEDLIČKA, R. a kol. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence.* 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.

JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0096-5.

JEDLIČKA, Richard; KLÍMA, Petr; KOŤA, Jaroslav; NĚMEC, Jiří; PILAŘ, Jiří. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Vyd. 1. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

KOVAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-957-7.

LANGMEIER, Josef; MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

MATOUŠEK, Oldřich; PAZLAROVÁ, Hana. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-262-0522-7.

NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*. 3. rozš. vyd. Praha: Sportpropag, a. s., 1995.

NOVOTNÁ, Věra; BURDOVÁ, Eva; RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vyd. Olomouc: Anag, 2016. ISBN 978-80-7554-022-5.

NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-8613191-7.

PACNEROVÁ, H. a kol. *Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče*. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2015. ISBN 978-80-7481-138-8.

PEMOVÁ, Terezie; PTÁČEK, Radek. *Zanedbávání dětí*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5695-0.

PÖTHE, Peter. *Dítě v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství G plus G, 1999. ISBN 80-86103-21-8.

PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011. [cit. 12-05-2018]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

PUGNEROVÁ, Michaela; KVINTOVÁ, Jana. *Přehled poruch psychického vývoje*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.

- PURVIS, Karyn B., CROSS, David R., SUNSHINE Wendy Lyons. *Dítě v nové rodině*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4535-0.
- RUPPERT, Franz. *Trauma a rodinné konstelace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-367-3.
- SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. 2. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2015. ISBN 978-80-7321-931-4.
- SMITH, J., FLOWERS, P. & LARKIN, M. *Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research*. London: Sage, 2009. ISBN 978-1-4129-0833-7
- SUCHÝ, Oldřich, ŠVANCAR, Zdeněk. *Mládež a kriminalita*. Praha: Melantrich, 1972.
- ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.
- ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- URBAN, Lukáš. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.
- VÁGNEROVÁ, M. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.
- VÁVROVÁ, S., K. HRBÁČKOVÁ a J. HLADÍK. *Porozumění procesu autoregulace u dětí a mladistvých v institucionální péči*. 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2016. ISBN 978-80-7454-149-0.
- VYMĚTAL, Jan. *Úzkost a strach u dětí: jak jim předcházet a jak je překonávat*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9.
- ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

Příloha

V přepise rozhovoru jsou pozměněna jména osob, názvy měst jsou označeny pouze počítačným písmenem. Přepis rozhovoru se skládá z více rozhovorů, které byly nahrány při více setkáních a fakta jsou sepsána tak, aby na sebe navazovala. Nejedná se tedy o samostatné přepisy všech rozhovorů, rozhovory jsou „poskládány“ do sebe.

T = tazatel, R = respondent

T: Tak, na začátek se ještě potřebuju ujistit, jestli s tím rozhovorem souhlasíš...

R: Jo...

T: Dobře. Nebude použitý nikde jinde než v této práci, pokud to sám nepovolíš, ano?

R: Ano.

T: Tak řekni mi, prosím tě, nejdříve kdy ses narodil a pak něco svém dětství, co si vzpomeneš, co víš, jak ses dostal do dětského domova a tak dále...

R: Narodil jsem se v K. (město, pozn. autorky) roku 1995 a vlastně jediné, co si pamatuju z dětství, je domek... Takový zchátralý... Ale stál, jakž takž. Co si vzpomenu, tak z mého dětství, nevím, jak to bereš ty, ale...mé dětství asi trvalo chvilku jenom, bych řekl... Já si pamatuju málo, málo věcí... Možná jestli do těch tří jsem si nepamatoval vůbec nic a pak... Pak to byly útržky a jsou to útržky doted'. Jsou to jenom situace... Jooo, jak jsem třeba s mým biologickým otcem na pivě a teď si pamatuju, že mi koupil snad poprvé v životě... Ten pocit určitě znáš, když máš něco poprvé... Tak si pamatuju ten jakoby pocit, jak mi koupil žvýkačky Huba Buba, myslím, že byly jahodové. Jo a... Prostě toto je třeba jeden z mála. Pak mám takové ty horší zážitky, co si pamatuju...scény, třeba jak nám otrávil psa... Jo, nebo jak nás fotr zmlátil všechny a my jsme ho pak ještě jak blbci tahali na postel, na šrot úplně... A toto je tak asi všechno. A pak je tam vlastně situace, která je zásadní, kterou si pamatuju...neříkám, že velmi dobře, ale pamatuju... Pamatuju si, jak jsem... Jak sedím v autě...nebo spíš, jak k nám domů... Nevím, jestli se tomu dá říkat domov, ale to, co si já vzpomínám, tak...ještě to stálo, takže dobré. Dojela paní v autě se složkou v ruce, s takovýma černýma...jako deskama. No a teďkom se o něčem bavili a během deseti minut vystoupil další pán, dal nás do auta a už si jenom vzpomínám, jak se s náma paní baví, dává nám takové ty kostky, víš, takové ty... To bylo 5x5 a na tom byly obrázky... Víš jakože...

T: Ze všech stran...

R: Jo. Ze dřeva byly. Jo, takže to nám dala a je už pak jenom vlastně situace, kdy mávám...no, mávám...koukám z okna... Víš, jak máš jakoby zadní sklo, úplně to zadní, tak z tama už jenom koukám na prázdnou cestu a...jede se do domova, do P. (město, pozn. autorky). No a, co se týče dál toho, tak to je asi tak nějak všechno, co si pamatuju po tu dobu, co jsem bydlel s rodiči, v uvozovkách... No a můj příjezd do domova, tak to ti tak jako řeknu upřímně, že z toho, co jsem se bavil s tetama jako potom později a tak, co si já pamatuju, tak jsme dojeli... To jsem zapomněl teda ještě zmínit... Odjžděli jsme my tři, byli jsme tři teda... Byl jsem já a dva moji bráchové, Petr, Pavel... S tím, že Pavel byl teda nejstarší z nás tří, já jsem uprostřed, Petr byl nejmladší... Byl jsem moc malý, skoro nic si z té doby nepamatuju. Ale z toho, co jsem se pak bavil s ředitelem domova, tak říkal, že jsme dojeli úplně zanedbaní a že tam nás jako dali do kupy. Což můžu říct, že jo. Jsem rád, že jsem tam byl. Naučili mě fest.

T: Takže důvodem umístění bylo vlastně zanedbávání...

R: Týrání, zanedbávání, špatná péče... A bylo to s náma strašně těžké, ale postupem času, čím jsem byl starší, tím jsem se víc jakoby seznamoval. Každý, kdo si myslí, že dojet do dětského domova je něco jako dojet na nějaký tábor nebo něco, je úplně na omylu, je to úplně o něčem jiném. Jedinou výhodu máte teda pokud jste fakt...fakt jako malí, tak že si zvykáte jakoby postupně, takhle vás jakoby dovezou do úplně nového, kurňa, prostředí, a vy se musíte během chvilky...adaptovat. Do toho si každý člověk musí uvědomit, že se nás okamžitě snažili nějak zapojit do akcí, do komunit a do fungování jakoby, do života, jo... Tak jak jsem ti říkal, byli jsme zaostali nějak, takže se snažili maximálně o to, abychom se jakoby dostali na tu úroveň dětí v našem věku a tak dále...a tak dále. Jo, já jsem tam poznal hodně věcí. Za dětský domov jsem strašně rád, protože mě naučil, naučil mě hodně, naučil mě hlavně, jak to v životě funguje a jací jsou lidi ve světě. A že jsou lidi...podle mě jenom dva typy lidí...ti, co měli štěstí a ti, co neměli štěstí. My jsme to štěstí neměli, bohužel, tak jsme se všichni sešli na jednom místě... Já jsem rád za to, že jsem poznal všechny typy lidí, které jsem tam mohl poznat, protože...každý z nich mi něco dal. Ať už to byly tety, strejdové... Dodnes s něma udržuju kontakt, byl jsem tam před nedávnem, pokecali jsme, bylo suprově, já jsem je jako rád viděl. S tím, že... Časy se posouvají, takže to tam už funguje úplně jinak... Každopádně, no... Dojeli jsme tam a upřímně, nevím... Časově fakt nevím, nevybavím si, ale během chvilinky se mi zdálo, že začínají jako rodiny prostě projevovat zájem o mého mladšího sourozence, což byl Pét'a. Jo, později i o mně, o Páju moc ne, i když tam taky byla zkouška. S Pájou to bylo strašně těžké. Můj starší brácha je... Mentálně postižený, nebo... Jo, můžu říct, že mentálně postižený, i když jako nerad... Každopádně si myslím, že velkou, velkou roli v tom hrálo jeho dětství a taky to, že byl vlastně nejstarší, jeden z nejstarších, staral se o nás všechny, to se na něm určitě podepsalo. Dále si myslím, že to byly stoprocentně léky, jo, protože za tu dobu, co jsem znal Páju a byl jsem tam s ním... Léky ho změnily. Oni bohužel neměli na výběr, oni je cpali ale doňho v takovém množství a takovým stylem, a tak často byl v léčebnách, že se ani nedivím, že dopadl tak, jak dopadl. Ale každopádně po asi roce, si myslím já, jsem teda přišel o prvního sourozence, což byl Pét'a. Pét'a měl tu výhodu, že byl malý. On byl fakt jako malý a každý chce malé děcko, ať si ho může vycepovat... Byla tam možnost, že by si nás mohla adoptovat jedna rodina, s tím, že po čase měli zájem jen o toho Pét'u. No a ředitel jim jako říkal „Jsou tři, jsou tu spolu, jsou to sourozenci a neměli byste je trhat, ale zakázat vám to nemůžu...“. No, a ti si odvezli Pét'u... A ta rodina si nepřála kontakt vůbec, to znamená, že prostě bez kontaktu... Pavel z toho byl špatný, já jsem z toho byl taky špatný, ale pořád jsem byl malý na to, abych to chápal. Byla to rodina z K. (město, pozn. autorky), to jsem zjistil taky před asi rokem teprve... A tím vlastně nás jako roztrhli úplně, což na mě začlo mít z části negativní vliv. Určitě jako... Vztít někomu jen tak sourozence, i když jste takhle malí nebo ještě to tak jako neberete, není úplně topka. Takže jsme zůstali já a Pája. O Pavla jsem přišel asi když mi bylo 7-8.

Co se týče dětského domova, je spousta věcí, které bych tady mohl říct. Jak to funguje, jakým způsobem se snaží nás tam jako namotivovat k určitým věcem a tak dále, a tak dále, ale v každém dětském domově to funguje úplně jinak. Což znamená, že... My jsme to měli vlastně dané. My jsme měli tu výhodu, že za naší doby se ty tety a ti strejdové ještě fakt snažili prostě, aby z nás jako něco bylo, jo... Takže režim, prostě, dejme tomu... Začnu nějak, ať to všichni pochopí. Denní režim: Vstalo se, pokud jste měli školu, nebo v našem teda

případě ještě školku... Když jsme šli poprvé, to si pamatuju, do školky, tak nás vzbudili, že... „Ahoj, Míšo, poprvé do školky, tak co? Jak se těšíš?“ a tak dále... Jo, šlo se do školky... Potom jako režim... Postupně, že... Úkoly, škola taky... Budičky byly dané, jo, to znamená, že každý se buď jako budil sám, nebo měl vlastně napsaný budík, potom ho jako budili vychovatelé atd. S tím, že prostě škola, že, svačinka... Po ránu vidět ty gzychty někdy bylo fakt zajímavé... Takže tak, ale... Svačinka, škola a potom, že, dojdete domů, úkoly, a pak máte teoreticky volno, no. V případě, kdy byl třeba čtvrtek, tak se dělaly úklidy, jo, to znamená uklidit si třeba pokoj celý, atd. Co se týká fungování na pokojích, záleželo... Záleželo hodně, mohli jste být na pokoji ve dvojko, mohli jste být na pokoji ve čtyřech. Jo, záleží... Když jsem tam byl teďkom, tak ty pokoje už jsou uspořádané tak, že jsou třeba dva bráchové spolu, jo, čtyry holky spolu, jo, ale nemuselo to tak být.

T: A vy jste to tak měli, nebo ne?

R: No my jsme to tak měli, no, že jsme vlastně byli... Protože já jsem tam poznal vlastně zároveň i jakoby kamarády, které znám doteď, že... Takže já jsem byl vlastně s Marťou, s Kájou, s Kačkou, já a Pája, jo, takže nás jako bylo pět, dejme tomu. S tím, že se to střídalo, VěKáVěčka, vš jakože, prostě ten se pohádal s ní, tak se chtěl jako přestěhovat, no, tak se na týden jako přestěhoval. Jo, to bylo takové, že i v dětském domově, ať se to zdá nebo ne, se ti lidi jako celkem jako střídaj, odchází, že... Noví zas jako přichází a to...takže tak, ale... Musím říct, že já jsem tam byl s těma lidma opravdu jako dlouho, no. Já upřímně ani nevím, jestli jsem tam byl od svých tří do svých desíti, jo, což máš 7 let... A ve třech letech jsem to ještě tak nevnímal, ale po těch sedmi letech už je to něco jiného... Už je to takové, že se fakt jako znáte, společně jste byli na výletech, společně jste byli na dovolené, jo, na táborech a všechno možné... Takže ti lidi... Když jsem tam teďkom viděl, co tam je teďkom za děti, no tak upřímně si myslím, že už to... Takové děti tam jako nemají co dělat, no. Každopádně, každopádně... V domovech jsem toho fakt zažil opravdu hodně, samozřejmě už jsem se tam částečně i zkazil. Já si myslím, že každý, kdo byl v domově, ví, jak to tam funguje, záleží, co to je za dětský domov.

T: No, a jak jsi to v tom domově vnímal? Nebo i teď zpětně, když se zamyslíš, co ti to dalo? A byla podle tebe ta péče dostačující?

R: Jako nevím, já za tu dobu, co jsem tam byl, tak jsem poznal hodně lidí. A ten režim se postupně měnil. Mně to dalo hodně. A v čem? Tak určitě mě tam naučili určitému řádu, jak to funguje. To bylo ze startu něco, co jsem nechápal a nechápal to nikdo z nás. Jo, takže řád... A pokud oni viděli... S náma došly papíry. To znamená, že ze socky šel do domova už určitý obsah o nás, jací jsme, s kým by mohly být určité potíže, což byl náš případ. Že byl Pája na tom mentálně špatně, to hned věděli. Ale snažili se mít vůči němu takový individuální přístup, snažili se mu věnovat víc tak, jak on to potřeboval, aby mu jakoby bylo líp. Ale po čase, čím byl starší, tím to bylo horší... Co znám já, tak skoro každý, kdo byl v domově, tak po čase skončil v léčebně... Když se to tak vezme, tak z těch děcek, co jsem znal... Tak z těch 30-40-50 lidí, protože jsem jich zažil hodně, postupně přicházeli a odcházeli... Tak zhruba z těch 50 jsou tak 3 v rodinách spokojení a zbytek prostě je mrtvý... To jsem taky třeba zjistil nedávno, že jeden můj dlouholetý kolega zemřel... A ostatní jsou na tom taky špatně...

T: Čím si myslíš, že je to zapříčiněno? Jak říkáš, že všichni skončí špatně, co to způsobuje?

R: Víš, co je špatně na tom, že když se narodíš a nemáš nic? To, že se to potom s tebou táhne.

T: Chápu. Ted' je ale otázka, čím to je, co to způsobuje? Čím by se to dalo změnit? Nebo co by se dalo udělat? Jak to vidíš ty?

R: No něco neovlivníš, mnohdy to jsou geny. Jsou děcka, které jsou prostě takové a takové vždycky budou. Ale čím bych toto změnil... Víc to zaměřit na rodinu. Protože asi až za poslední možná rok jsem měl pocit, že jsme se jako semkli a ta skupina byla opravdu jako rodina. Že fungovalo všechno tak, jak mělo. Že tam lidi přicházejí a odcházejí, to neovlivníš. To, že se tam lidi mění, to je úplně špatně samo o sobě. Protože ty si zvykneš na někoho, funguješ s ním, pak přijde někdo jiný, nahradí ho a ty máš zase fungovat s někým jiným, koho vůbec neznáš? Ale jako jo... Zaměřit to víc na rodinu... Já jsem od malička naučený nevěřit lidem. Nevěřím. Prostě nevěřím lidem. Ať je to kdokoliv... V cíli jim možná začnu věřit, ale v tu chvíli, co ho poznám, mu nevěřím. V životě mi nikdo nevnukl to, abych zkusil věřit lidem. Naopak, všichni mi říkali: „Nevěř lidem!“ A možná tohleto mě udělalo člověkem, jakým jsem. A nejsem na to pyšný.

Každopádně... V mých devíti letech, ani ne... No, v devíti letech se o mě začala zajímat jedna rodina, která prostě vypadala strašně solidně, všechno bylo super, s tím, že teda tam potom byly nějaké osobní problémy jako manžel-manželka a to... Takže to potom nějak padlo. Takže já jsem byl jakoby strašně rád za to, že možná budu mít novou rodinu, která bude fungovat atd., atd., ale bohužel z toho sešlo. No a hned na to vlastně dva... Jakoby manželský pár se na mě dojel podívat, vysvětlili mi, o co jde, co a jak, jak se věci mají... Jestli bych měl zájem k nim na chvilku jako jezdit, že nemůžou mít svoje vlastní děti a že by chtěli zkusit si vzít jako z domova... Načež já jsem to pochopil, protože v devíti letech už to celkem jako chápete, navíc už jsem si zažil vlastně to předtím, takže...takže tak, no. S tím, že jsem teda souhlasil, začal jsem k nim jezdit. Všechno bylo super, takže jsme se rozhodli, že to teda zkusíme natrvalo, a já jsem teda poprvé byl v pěstounské péči.

T: Jak často jsi k nim jezdil, na tu zkoušku?

R: Jezdil jsem k nim... Dívej, jo... Bylo to třeba na víkend. Jo, že oni v pátek jakoby dojeli, já jsem to věděl, já jsem s tím počítal, už jsem měl sbaleno, oni dojeli a jelo se k nim. A ted' třeba jsme celý víkend oblévali babičky a dědy, víš a doma jsme byli, jo... Nebo, bývalý tat'ka, jako pěstoun, měl třeba šichtu, tak jsme s mamkou třeba AVON dělali, jo, nebo tak... No a pak si mě vzali do pěstounské péče...

T: Takže počkat. Takže do 10 let jsi byl teda v domově a pak si tě v deseti vzali oni...

R: No, svých 10 let jsem už oslavil u pěstounů.

T: Když jsi tam byl, v tom domově, dejme tomu do těch 10 let, tak byla možnost tam s někým navázat vztah skoro jako s rodičem?

R: To bylo super v tom, že tam ty tety byly fakt stejné a vzpomínám na spoustu z nich. Dokonce si pamatuju jejich jména, věřím, že bych si vzpomněl i na telefon. Ale to bylo super. Jako, u tohoto domova to bylo super v tom, že tam opravdu ty tety pracovaly s láskou. Třeba teta Černá, ta nás do toho života připravovala ve stylu „takový je život, já vás naučím to, co umím a co vás budu moct naučit ve vašem věku“. No a pak tam byly tety, které nám třeba odmalicka zpívaly písničky. „Mám malý stan (zpěv, smích)...“ Jo, to bylo super. A četly nám knížky... A postupně se to měnilo, že, když jsme byli starší. Jo, tady to tak bylo, ale třeba pak v tom domově v Č. (město, pozn. autorky) to tak vůbec nebylo...

T: Takže když jsi s nimi navázal ten důvěrný vztah, tak kde vznikl ten zlom, že těm lidem pak nevěříš?

R: Nevěřím, protože...

T: Vezmi to tak, že ty tety se snaží, co nejvíc můžou, vypadá to, že je všechno super...

R: V cíli to je teta jenom. To není pro tebe nic víc. Ale to ti dojde až později, víš? Že v cíli to byl jenom člověk, co tě vychovával. Jako by tě choval jako chovatel koní a pak tě prostě vypustil do divočiny... Vole, a pojd'... V cíli to nebyl nikdo jiný. Tu mamku, tat'ku, můžeš kdykoliv zavolat. To je třeba věc, co mi strašně chybí. Já nemůžu nikomu zavolat. „Čau, mami, tak co, jak se máš?“ Já bych jí zavolał, kurva...

T: Takže ten zlom, že tě pak odhodí a už prostě nejsi jejich...

R: Jo, ale třeba v mojem případě to tak nebylo. Já jsem šel do pěstounské péče, kde jsem si myslel, že mi bude fajn. Nebylo mi fajn. Ale za to jsem mohl jak já, tak oni. Oni vůbec nebyli na pěstounskou péči, kurňa, připravení. A po čase si vzali další, další a další a už to šlo do kytek... Ale samozřejmě jsem za to mohl i já...

T: No, tak teda můžeme přejít k těm pěstounům. To byl teda kdo-co-jak-proč? (smích)

R: Kdo, co... (smích) To byli manželé z H. (město, pozn. autorky). Mladí, 28-29 asi, myslím... Strašně dlouho se snažili, ale nemohli mít děti, tak chtěli původně děcko z kojenáku. Pak jim ale nějaká paní poslala nás, jako mě a Páju, ale ten už na tom byl v té době špatně, což znamená, že s ním by to bylo těžké... I když chtěli, jako fakt chtěli... Vlastně poprvé o nás projevil někdo zájem, když jsme byli malí, podruhé a potřetí to bylo už ve starším věku. Nejdřív to byla jedna rodina, ke které jsem jezdíval, normálně bych je chtěl i navštívit, ale nemůžu si vzpomenout, kam jsem to jezdil... Tam to ale potom padlo. Oni se nějak pohádali, no, rozvod a cypoviny...

T: Jak dlouho jsi k nim jezdil? Bylo to jednou, nebo několikrát?

R: Byl jsem tam několikrát, na víkendy, na prázdniny...

T: A s nimi jsi navázal nějaký důvěrnější vztah?

R: No, tak oni byli starší. To byli starší manželé ve věku tak kolem 40, no, 50 spíš... Takže s něma to bylo takové, že to bylo všechno úplně poprvé. A tam... Kdybych tenkrát šel tam, a ne k Veselým, tak bych podle mě dopadl úplně jinak. Protože tam to bylo strašně fajn. Ale já jsem byl ještě v té době takový živý, prostě raubíř. A oni prý dokonce jednou volali na domov: „My ho máme strašně rádi, ale on nám jednou zboří celý barák.“ (smích) Prostě, já jsem byl fakt živý. No, ale pak to vypadlo ne kvůli mně, ale oni měli mezi sebou nějaké spory...

T: Jo... A teď se tě zeptám takhle. Jestli jsi s něma navázal důvěrný vztah a tím, že pak řekli, že ne... Jestli se tě to nějak dotklo... Jakoby vůči té nedůvěře k těm lidem... Jakože oni ti vytvořili naději a pak tě prostě...

R: Jo, určitě. Já jsem byl s něma šťastný, i když jsem byl živý... Samozřejmě jsi šťastná, že má někdo zájem tě vychovávat, když už je ti tolik... Když jsi starší, bereš to jinak. Ve třech-čtyřech jsem to měl úplně na párku. Ale určitě jsem si tam vybudoval vztah, a ne jenom s něma. Tam bylo nejhorsí to, že jsem do té rodiny jezdil dlouho, myslím tak 4 měsíce... A já jsem tam poznal i babičky, dědy, aji sestřenku... A strašně super lidi... A pak se prostě dozvíš, že... To si vzpomínám, to jsem tam měl jet na víkend a zavolali si mě a: „No, tak bohužel, kvůli tomu a tomu se to ruší, tak si zase vybal...“ A pak už to šlo do sraček. Řekl mi, že se nějak mezi sebou pohádali a že teďkom by nebylo vhodné tam jet. Tak mi to řekl.

T: A řekl ti i něco vůči tobě, že ty jsi třeba udělal něco špatně? Že třeba právě proto, že jsi byl živý?

R: Ne, ne, to ne. Já jsem byl živý tím stylem, že oni už byli starší a už byli stoprocentně zvyklí na svůj klid. A já jsem byl malý, tak jsem si chtěl užít nové prostředí a tak... Ale to nebylo asi nic vůči mně... Ale tak jak jsi to řekla. Vytvořili naději a pak tu naději sfoukli jako svíčku, víš jak... A to je to. Já jsem začal věřit – a dojeb. Pak jsem začal věřit – a zase dojeb. A těch dojebů bylo tolik, že... Díky, nemám zájem.

T: A měl jsi pak ještě nějakou rodinu, než jsi odešel do té pěstounské péče, se kterou jsi taky navazoval nějaký vztah?

R: No, pak tam byla jedna paní policistka, ale tu si vůbec nepamatuju.

T: Takže to tě nijak nepoznamenalo, dalo by se říct...

R: Myslím si, že ne.

T: A ještě někdo?

R: Asi ne. Jako tety, strejdové... To je jasné. To si pamatuju fakt jména, obličej, situace... Víš jak, prostě ten vztah tam je, po tolika letech. Ale jakmile začneš budovat jiný vztah s těma pěstounama, tak po čase zapomeneš, postupně zapomínáš, vytváříš si nové vztahy...

T: Tak jo. Tak mi pověz o tom, jaké to bylo v té pěstounské rodině.

R: No, tak dostal jsem se k těm dvoum... No, můžu říct, že první rok to bylo v pohodě. Pak už to začalo být takové... Prostě náročné, chtěli toho po mně strašně moc. Z hlediska školy, domácnosti, chápání... Prostě... Tam se toho stalo fěst, no. A asi nejdůležitější zlom byl, když jsem tam poznal pár lidí a už jsem byl v tom tempu, že... Bylo to tak, že já jsem tam nejdřív začal, všechno bylo OK, pak si vzali dvě děcka z kojenáku, no a potom ke konci si adoptovali moji ségru. Moji biologickou ségru. No a vlastně ty vztahy šly postupně do sraček. Mně se tam potom přestalo líbit... Bylo to takové, že i když jsem jim to řekl, tak třeba co se týkalo harmoniky/akordeonu, tak jsem prostě chodit MUSEL, já jsem se to MUSEL naučit... Já jsem to tak nenáviděl... Prostě, já jsem to měl tak rád ze startu, a pak to bylo „to to to to to“, tak se mi to úplně zhnusilo, pak jsem to nenáviděl, ale stejně jsem musel.

T: Jak dlouho jsi tam byl u nich?

R: Tři a půl roku... Asi...

T: A kdy se tam dostali ti dva z toho kojenáku?

R: Asi po roce...

T: Takže ten první rok, kdyžs‘ tam byl vlastně sám, tak by se dalo říct, že bylo všechno v pořádku...

R: No, jo, tak byly tam určité problémy, ale tak to je všude...

T: Ale jako, bral jsi je třeba jako rodiče? Navázal jsi s něma nějaký ten vztah?

R: Až po čase, až po čase... A to bylo zase to, že jsem se zase otevřel někomu, a zas to byl potom dojeb. Víš, jako, zažil jsem předtím dojeby a zase jsem si řekl, že tohle by mohlo ono, a ono zas hovno... Že, zase nic. Jo, prostě, zase jsem tomu věřil a po čase se to zkazilo. Já jsem sám začal... Puberta mi začala. No a hodně, hodně věcí se tam semlelo. No a vlastně, ten vztah šel pak úplně do pryč. Já už jsem pak utíkal z domu... Vůbec to nefungovalo, já jsem ani neměl zájem, aby to fungovalo...

T: No a pokazilo to třeba to, že pak přibrali další ty děti? Ten první rok, jsi říkal, že byl v pohodě... Nebo dejme tomu, nějaká podvědomá závist, jakože: „Už nejsem jejich, už o mě nemají zájem...“?

R: No, jako určitě se to tím změnilo. Ale já jsem byl spíš naopak rád, že mám někoho k sobě. Já jsem byl odmalička zvyklý z domova, že nás tam byl prostě ranec... Jo, takže já jsem byl

naopak rád, ale... S tím, že si je vzali, prostě... Další starosti, to a to a to... Takže asi i tím začali zvyšovat ty nároky na mě... Možná toho bylo už i na ně moc...

T: A měl ses TY na koho obrátit, když už jsi cítil, že se něco děje v té rodině?

R: Tak teď jsi položila luxusní otázku. Normálně, nad tím jsem nikdy nepřemýšlel. Ale ne. Prostě postupem času ne. Byl jsem v tom sám. V cizím prostředí... Hlavně jsem měl i spoustu věcí, které se na mě kupily... A pokecat si o tom nebylo s kým, protože ani ta důvěra už tam potom nebyla. Ani oni ve mě, ani já v ně... Takže... Já jsem věděl, že to tak skončí, akorát jsem nevěděl kdy... No a nakonec jsem jel, no. Jel jsem do diagnostického ústavu...

T: Ještě se k tomu vrátím... Ale... Takže se to začalo všechno kupit, nějaké ty požadavky. A ty ses v důsledku toho začal chovat nějak nevhodně?

R: No, jo, určitě. Tak já jsem kradl doma a tak všechno možné. Částečně to bylo, abych na sebe upoutal pozornost, později to bylo, protože jsem poznal špatné lidi. Začal jsem vlastně dělat špatné věci, o kterých oni vůbec nevěděli. Ale to, že jsem ty lidi poznal, mi z části ulehčilo život. Naučil jsem se spoustu nových věcí, ale doma jsem byl vždycky furt prostě ten Míša, který tamto udělá, tohle splní, tam se jde učit, a to...

T: No, a je to důvod toho, že na tebe měli přemíru těch požadavků, tak že ses právě dostal třeba k nějakým těm lidem? Jakože... Kdyby to měli v té rodině jinak prostě nastavené, tak si myslíš, že by to bylo jinak?

R: Jo, ano, přesně tak...

T: Žes hledal nějaké východisko, únik... Nebo lidi, které bys zajímal... Že by se o tebe někdo zajímal ne jako, že všechno splníš, ale že by někoho zajímalo třeba to, jak se cítíš? Aby tě někdo vyslechl, nebo tak?

R: No tak jako najít takové lidi, to bylo těžké. Spíš... Ti lidi, co jsem je poznal, tak vím, že byli špatní. Já jsem to vždycky věděl... To, co jsem dělal, nebylo jako moc fajn...

T: Ale měli o tebe zájem. Brals to tak?

R: Bylo to tak, že ON zájem měl. Jo, když jsem prostě nastoupil do toho BMW, tak pokud tam seděl Thomas, tak se mě okamžitě ptal: „Co ve škole? Někaké potíže? Co známky?“ Jakože měl zájem. Oni taky, samozřejmě... Ale on NĚHO mě to těšilo víc, protože ON ve mně neviděl ani syna, ani prostě obyčejného synka, víš jak...

T: Takže dalo by se říct, že s NÍM jsi navázal právě ten vztah, který ti chyběl doma.

R: Ano. Takový ten prostě vztah, ne otec-syn, ale spíš kamarád-kamarád. Samozřejmě byl mezi náma hlavně obchodní vztah, protože já jsem potom pro něho dělal všechno možné a on byl jakoby šéf. Ale využil toho, že jsem byl takový malý a v takové situaci. A já jsem mu za to strašně vděčný. Díky tomu jsem se naučil hodně. Samozřejmě hodně špatného, ale dalo mi to i pozitivní... Prostě do budoucna jsem věděl, jací jsou víc lidi. Víš, že jsem za tu dobu tolik lidí poznal, a to mě taky změnilo, strašně moc...

T: No, a ty pěstouny... Brals je jako rodiče?

R: Potom už ne. Ze startu ano, asi tak ten první rok... Ze startu to bylo dané, že prostě tohle je maminka, tohle je tatínek... A postupně jsem si ten vztah sám otevřel. S tím, že se to tak dojevalo, že to tam bylo tak cypatě nastavené, že po čase to pak vyprchalo. Já jsem se pak ocítl zase sám...

T: Takže měl jsi zázemí, ale cítil ses prostě sám. No a co ti z toho kojenáku? Byl tam nějaký problém? Třeba věkový?

R: Ne, tak já jsem si říkal: „Jee, tak mám bráchu, budu se o něj starat...“ A ta jeho ségra byla ještě menší.

T: No a pak přišla ta tvoje sestra...

R: No, a to byla katastrofa...

T: Tys ji neznal, když ona přišla?

R: Hmmm... Vlastně ne. Nemůžu říct, že jo. Karolínu jsem vlastně neznal...

T: No a byl jsi rád, když jsi věděl, že je to tvoje biologická sestra?

R: Jo, tak určitě, že... Po dlouhé době jsem zase viděl někoho z rodiny, fakt. Ale naše rodina je taková hodně vadná, víš jak to je... Jablko nepadá daleko od stromu. (smích) Ať je to brácha, nebo ségra... My jsme rodina jak sviňa, víš jak... Já bych ti mohl říct tolik věcí, abys mě mohla pochopit, jak jsem se cítil, ale to by bylo na dlouho, dlouho...

T: Jako mně je jasné, že tohle je naprosto šílené. Viděla jsem knihu, která je 20 let stará. Dávala jsem se na ty výzkumy a doteď se nic nezměnilo. Jako jasně, paragrafy, zákony, bla bla bla... Ale v tom důsledku na to dítě, jak to dítě prožívá, se nezměnilo vůbec nic.

R: To se ani nezmění. A víš proč? Protože na tohleto nejsou peníze a není dostatek lidí, aby... Protože já, kdybych měl na to školu, a prostě bylo to jinak, tak já bych šel okamžitě do domova. Ale já bych tam šel z toho důvodu, že já bych těm dětem dal všechno, co bych mohl. Všechno, co jsem se naučil já... Ne tak, jak nám to malovali dorůžova... Já bych jim řekl: „Vylezeš a je to, jako bys, vole, stoupl do džungle. Prostě bojuješ. Bojuješ sám. Všechno sám, vždycky sám. A až postupně, pokud si ověříš, že se lidem dá věřit, tak jim začneš věřit.“ Jo, ale dal bych jim to tak, jak to je. Protože oni se nás snažili jako nachystat citově i jinak do toho života, ale moc se to nepovedlo... To je právě to, že se podle mě musí přistupovat jinak k lidem, co vyrostli v rodině a k těm, co vyrostli v ústavu. Znam kamarády, co vyrostli v kompletní rodině, a i když to nebylo ideální, pořád jsou úplně někde jinde než já. V dospělosti člověk vyleze a nikoho nezajímá, odkud jsi... Jsi dospělý, starej se... A bohužel, další věc... Peníze vládnu světem... Nemáš peníze? Jsi v prdeli. A já jich teda upřímně moc nemám... Ale jak se jednou naseru, tak tu banku zrobím. Víím, že to mám v sobě. Byl bych schopný to udělat. Víím, že kdyby na to došlo a já bych neměl na výběr, a i kdybych měl celý zbytek života utíkat, byl bych schopný to udělat... Ale snažím se fungovat jako normální člověk.

T: A tohle sis uvědomil kdy?

R: Tak, všechny věci, co mi docházely, tak mi docházely postupně. Ale tím, že já jsem vlastně v útlém věku – to ani pěstouni nevěděli – já jsem od svých 10 let hulil trávu. Díky tomu jsem zažil situace, které v tu dobu nezažil nikdo, a ještě dlouho potom ne. Já jsem bral pervitin. Já jsem ho prodával pro lidi, kteří jsou do dneška známí tam, kde jsem já to dělal... A všichni ví, že když se tohleto jméno řekne, tak buď s respektem, nebo mít kurva hlavu dole...

T: No a když ses dostal k tomuto... Proč jsi to dělal? Jako, bylo to právě proto, že měl někdo o tebe zájem a ty ses cítil užitečný? Určitě sis byl vědom toho, že děláš něco špatného...

R: Určitě, mně to bylo jasné. Bylo to špatné. Ale špatná věc... Tam byla velmi tenká hranice, aspoň teda pro mě. Když si vezmeš, že já jsem třeba ukradl čokoládu a já jsem měl napsat „Nebudu krást u sebe doma.“, tisíckrát pod sebe. Ať bylo 10 ráno, 12 v noci... Prostě jsem psal, psal, psal. Když jsem usl, přišel pěstoun, dal mi facku a psal jsem dál. No a když jsem se k tomuto vlastně dostal, tak mi to otevřelo cestu. Vlastně poprvé jsem si dal pervitin a najednou to všechno fungovalo. Já jsem najednou nemusel spát, nepotřeboval jsem nic jíst, já

jsem potřeboval jenom dostatek perníku. A prostě tak, aby to zůstalo v poklidu, abych nepřešel do podezření, aby to jakoby neprasklo...

T: No a kdybys byl pěstounem ty... Co by měl udělat pro to, aby jakože to buď zastavil, nebo tomu nějak zamezil?

R: No, v první řadě by měl udělat to, že já bych mu měl začít znovu věřit. Bez toho to nejde.

T: Takže tys cítil tu nedůvěru...

R: Ne, já jsem necítil nic... Tam postupně vznikalo tolik situací, kdy se to kolikrát vyhrotilo, že já už jsem neměl důvod, já jsem se snažil, chvílku to fungovalo, pak zas ne. Jo a už to šlo prostě do sraček. A už jsem se bavil s těma lidma, což pro mě byla větší rodina než tam... Já už jsem pak utíkal z domu, kradl jsem... I když jsem vůbec nemusel... Já jsem to dělal prostě jako že prostě mám teď chuť, tak si dám... Ale v peněžence...nebo v kapsičce jsem měl třeba 5000. Ale ty peníze v tu chvíli... Já jsem věděl, že si za tohleto koupím, víš co? Cigarety značky Burton a hamburger za 25 korun, to jsem věděl naprosto přesně. (smích) Ten jsem si dával skoro furt.

T: Takže vy jste se doma začali nějakým způsobem hádat?

R: My jsme se úplně ignorovali. Postupně to bylo tak, že já jsem přišel domů, pozdravil jsem, a oni mě ani nepozdravili... Víš, jako že to bylo takové... Prostě dávali mi to sežrat. Ale přitom mně už to bylo jedno. Já už jsem byl smířený s tím, jak to dopadne. A byl jsem rád, já jsem to chtěl. Já jsem kolikrát jim řekl: „Chci pryč!“ A oni fakt, víš, co udělali? Sbalili mi všechny věci, už jsme byli na cestě... A prostě pěstoun se mě ptal: „Proč nás nemáš rád?“ Já jsem mu na všechno odpověděl a on to nakonec otočil a jeli jsme zpátky. Dobré, ne? (smích)

T: No a cos mu jako řekl?

R: Všechno... V tom autě jsem řekl úplně všechno, to už jsem bouchl.

T: Já se snažím přijít na to, čím se to tak zkazilo, že jsi tak ztratil tu důvěru... Víš jako... Při normální hádce, třeba že jsi neudělal domácí úkol, tak se to takhle nevyhrotil, neztratíš důvěru...

R: Ted'kom si zrovna nevybavím žádnou situaci, kdy se to všechno posralo... Ale tam bylo i to, že se jim pak narodilo jejich vlastní dítě...

T: Po tom, co už tam byla ta tvoje sestra?

R: Jo. Už jsme tam byli čtyry, a najednou nás bylo pět. (smích) Jo, takže nakonec zjistili, že můžou mít svoje...

T: Takže už dávali najevo, že vy nejste jejich?

R: Ne, to ne, to zas říct nemůžu. Ale ten vztah mezi náma byl už tak zkurvený, že už to bylo jedno... Ale jinak, bylo to znát. Nebyli jsme jejich děti. Oni teď mají dvě svoje, tak to je vidět, že oni jsou po nich. My jsme jiní. My nejsme jejich krev, nemáme jejich geny...

Prostě... A i tohleto je jedna z nejdůležitějších věcí, proč jsme si asi nasedli... Já jsem chytl geny, nevím kterého z těch dvou šulinů, ze kterých jsem, ale prostě ne – nevyhovovalo mi to, vůbec...

T: A teď se zkus zamyslet – ty výchovné problémy začaly až po tom, co jsi ztrácel důvěru u těch pěstounů, nebo se první objevily ty výchovné problémy a v důsledku toho jste začali ztrácet mezi sebou tu důvěru?

R: Výchovné problémy byly určité jako první. Protože já jsem nikdy nebyl prostě člověk, který by byl úplně slušný. Mě to nebavilo. Já jsem se prostě postupně učil i od těch lidí, o kterých oni vůbec nevěděli...

T: A nemrzelo tě to? Třeba ještě když jste měli tu důvěru. Nemrzelo tě to? Že jim třeba ublížíš...

R: Čím?

T: Já nevím, třeba tím, že to zjistí...

R: Tam byla tak malá pravděpodobnost, že to zjistí, že to nakonec ani nezjistili...

T: Dobře, ale tak proč jsi do toho šel, když jsi cítil, že doma máš tu důvěru?

R: S něma to bylo jiné. S něma to bylo... Tam nebyl prostě žádný nátlak z žádné strany. A i když se neusmívali, tak jsem se cítil prostě jako mezi svýma. Že mě ani neshazovali, ani nepovzbuzovali. Takový zájem, nezájem. Ale Thomas, ten měl vždycky zájem.

T: No a toho jsi poznal po tom roce?

R: No, bylo mi asi jedenáct a půl...

T: No a... Tak mi asi zkus popsát ten vztah s ním. Jak se to tam vyvíjelo...

R: No ono to je tak, když už to máš doma na hovno... Já jsem domů jezdil s pocitem, že... Se k tomu ještě vrátím, jo... Když jsem dostal třeba pětku nebo poznámku, tak jsem domů jezdil posraný. Srdce v gatich. Říkám si, to zas bude vylágoš, to zas dostanu pár facek... Já jsem takovou bombu, ty vole, jednou dostal, že jsem z kuchyně letěl až do obývacího a zastavil jsem se až o krb. A kdyby tam nebyl tak letím ještě dál. To bylo husté.

T: A vybavilo se ti to nějak, propojilo se ti to s tím, co se ti stávalo v dětství doma?

R: Jo, částečně jo.

T: Jako že jsi je začal třeba nějak nenávidět? Že ti to nějak ještě víc ublížilo. Že oni věděli, čím sis prošel, a pak začali používat stejné metody na to, když uděláš něco špatně...

R: Jo za tohleto jo, za tohleto jo. To víš, to je... No, tak jak jsi to řekla, já jsem je za to nenáviděl. Já vždycky, jak jsem věšel prádlo, tak jsem si říkal, pičo, ještě jednou se mě dotkne tím páskem, tak ho vezmu a oběsím ho. A fakt jsem byl jako nasraný. Ale to byla taková nenávist, jako že, prostě ne za to, jaký je, ale toto, co dělá. Za tohle.

T: A teďka, chodil tam někdo, kdo to kontroloval, tu péči?

R: Jo a oni se mě... To bylo tak, tam byla jedna, která nějak asi tušila, že tam něco nefunguje, a ona často chodila, když jsme byli na víkendu s pěstounama, tak se mě často ptala, co a jak. Jestli je jako něco špatně doma, a to a to. Tak jako říkám, že ne, že ne, že ne. Ale to bylo první rok a půl prostě, jo... A pak kurva přestala chodit a všechno bylo zrazu na hovno.

T: Takže myslíš, že by ta péče měla být dlouhodobější? Že by měli chodit se ptát. Že nestačí chodit jenom první rok.

R: Ale jo, ona tam jako i potom chodila, občas, ale já jsem byl třeba ve škole...

T: No tak to je jasné, že když přijde jednou za rok, tak že nemá... No, ale měl jsi možnost třeba se na ní nějak obrátit?

R: Jo, ale já jsem měl strach. Prostě, to máš strach. Víš jak, když už jsi jim to tolikrát jako řekla, že tam být nechceš, a stejně tam jsi...

T: No a té paní jsi to nikdy neřekl.

R: Ne. Ne, ale to, toho, to jsem pak později taky litoval.

T: No ale tu paní, tu jsi neznal, byla to prostě jenom paní, která chodila na kontrolu.

R: Jo, sociální pracovnice.

T: Tak to je jasné, že se člověk asi nechce úplně svěřit.

R: To určitě ne, ne zrovna jí.

T: Jako přijde si paní...

R: Byla hustá no. Ale ta byla fakt jako rázná.

T: A jako snažila se s tebou navázat, nějaký kontakt? Dejme tomu, když už přišla na tu kontrolu, snažila se tě prostě nějak dohledat a vytvořit s tebou nějakou aktivitu, u které by to mohla zjistit? Jako víš jak, neřekneš to přímo, ale v tomhle věku jsou ještě různé metody, že prostě zjistíš třeba, že to dítě má narušený vztah nebo vztahy. To zjišťuješ na různých metodách, aniž by to děcko poznalo, že ti něco řekne. Jestli zkoušela něco takového?

R: Ne. Nic takového. Ale víš co, tam bylo taky to, že ona nám to ze startu strašně ztěžovala, víš, a nechtěla ať jako jdu, a tak a to... A oni mě pěstouni naočkovali tak, že ona si to nepřeje, abych tam byl... A já jsem se tak nějak nechal naočkovat a měl jsem ji za špatnou paní. Že prostě to bylo... Jak bych to řekl...já jsem... I kdyby mi tam bylo zle, tak bych jí to asi neřekl.

T: Chápu.

R: Víš, jak to myslím, že...

T: Prostě „sociálka je špatná, jenom nás kontroluje...“

R: Jo, něco takového. Jako svým způsobem asi nebyla úplně nejhodnější, ale asi taky ani úplně nejhorší. Víš, jakože...

T: Tak dobroš. Tak teda se vrátíme k tomu tvému...

R: No, tak tam to bylo tak, jak jsem říkal, to byl únik prostě, to bylo úplně... Já jsem jednou viděl u školy prostě borce jak dal svojí, já si myslím, že to byla jeho holka, jakože jsem je viděl po škole furt spolu, možná to byli jako jenom kámoši, já fakt nevím... Ale jak jí dal facku, ale takovou pěst'ofacku... Prostě ani ne pěst, ani facku... Tak jsem k němu doběhl, tak jsem ho tam sešupal. Já jsem tak už malý, v takovém věku, už věděl, co mám udělat, aby ho to bolelo, víš jak. Věděl jsem přesně, kde ho udeřit. Aby si ten kluk jakoby uvědomil, že toto je jakože špatně.

T: A kolik mu bylo?

R: No mně bylo... No, on byl starší. On byl starší o rok ode mě, takže tak dvanáct, třináct možná. No ale to, a když jsem ho bil, tak kolem jel Thomas... To si pamatuju dodnes, jak on zastavil, jak mafián, fakt, otevřel si, stáhl to okýnko a čuměl. Já jsem ho tam bil prostě, ne, a on se na to díval. Já jsem si ho po čase všiml, tak jsem ho jako nechal být a myslel jsem si, že mě jako chytí a zaveze mě na fízly a to... A nejhorší bylo to, že z té školy prostě nikdo nevyběhl. Víš, že tam žádný učitel, prostě kdyby vyběhl, tak já Thomase možná ani nepoznám. Ale vstal jsem, že jdu pryč a ta holčina, ta tam furt stála a nějak si toho jako nevšímala, toho auta, spíš jako mě. Tak jsem se jí zeptal, jestli je v pohodě a ona, že jo, tak jsem jí řekl ať jde domů. Borec tam jako ležel, těžký rozsek, to jsem byl poprvé pyšný, že jsem se takhle pobil, teda, protože to nemám rád moc. A šel jsem kolem něho a už to začlo, že... „Ahoj.“ „Ahoj...“ „Tak jsem viděl, že borec dostal slušnou nakládačku... Za co?“ Tak jsem mu teda říkal, že za to, že bil tu holčinu, a to se fakt jako nedělá. Ptal se, kde bydlím a tak, víš... Já nevím proč, ale... Já jsem v tu chvíli vůbec neměl důvod mu nevěřit. Já jsem... Já jsem...

T: Prostě tě ocenil, za to cos zrovna udělal.

R: Jo.

T: Prostě cítils to jako nějakou pochvalu.

R: Jo a vůbec jsem neměl prostě špatný pocit...

T: A kolik mu bylo?

R: Ty vole...

T: Přibližně.

R: On byl ve stejném věku, jak ti pěstouni, možná o něco starší.

T: Takže kolem třiceti? Mně jde jenom o to, jestli byl třicetiletý nebo šedesátiletý prostě nějaký dědek...

R: Jo tak třicet, možná pětatřicet mu bylo.

T: Takže vlastně by mohl být tvůj rodič?

R: No, jo.

T: Takže jsi ho viděl jako někoho, kdo tě konečně ocení.

R: Já jsem ho viděl jako někoho, kdo sedí v nejluxusnějším BMW, co jsem kdy viděl, a jmenoval se Thomas.

T: A on si tě nějak vytipoval?

R: Já nevím, hej já jsem šel ze školy zase s pocitem, že zase musím domů, jo... Prostě skleslý, zase musím domů, zase ta matika a do píce, ten pocit, že jdu domů, srdce v gaticích... Což mám poslední dobou furt, ale to si fakt jako pamatuju... Ale s tím, že jsem to viděl, jak on jí dal tu facku... To je škola, v H. (město, pozn. autorky) a před ní je myslím divadlo a škola je za divadlem, nebo jestli to je kulturák, nebo tak něco... Takže jsem to viděl a úplně se to ve mně takhle zvedlo, a prostě jsem měl chuť fakt někoho zbít, a to mi fakt sedlo... Fakt jí dal facku, a já jsem sundal aktovku, to jsem měl ještě takovou tu trapnou, prostě tu na hovno.

T: No a on ti teda tenkrát...?

R: On jel kolem. Já si teda myslím, že to byla halda, že to byla náhoda. Jako možná ne, já jsem to nezjišťoval... Každopádně se mě zeptal jako co, kam teďkom jdu, nebo jestli jdu jako domů, a já, že jo jo a že už teďkom jdu vlastně pozdě, že mi ujel jako bus... Protože můj pěstoun dělá autobusáka, takže on věděl, kterým autobusem mám jakoby dojet domů. Což byla další katastrofa. Oni měli vytyčený prostě autobus, kterým mám jet a já jsem nemohl přijet ani později, ani dřív, protože by řikali: „Jak to, že jsi tu tak brzo?“, nebo: „Jak to, že jsi tu tak pozdě?“ To bylo vždycky. No a v tu chvíli jsem... On mi nabídl, že jestli chcu, tak mě sveze domů, že tam jsem za chvíli. Kaj to je. Tak jako říkám, že to mu neřeknu, ale že mu budu ukazovat cestu. Což je tak samo jako bych mu to řekl, že. (smích)

T: Jasně no...

R: Takže to byla jako halda, tak mě tam hodil... Na zastávku a z tama už jsem to měl kousek. A řekl mi, že kdyby to, kdybych si chtěl náhodou vydělat nějaké peníze... A tímhle začal jo... Stylem, žádné bonbony, žádné kurva lízátko... Prostě se mě ptal to to to a jestli bych měl zájem si vydělat nějaké peníze. Že ve mně vidí něco, co chce ven, a také ty cypoviny. A kdybych měl zájem, tak na tomhle čísle, čistě, mu mám jako zavolat, jo. A díky němu jsem došel jenom o pět minut později. To by jinak bylo tak dvacet pět, kdyby nebylo jeho.

T: A pak jsi ho teda kontaktoval?

R: No já jsem ho kontaktoval hned na druhý den. Prostě to bylo, jsem nad tím celý den kurva přemýšlel. Mám pocit, že jsem ten den psal zase trest, víš jak, no a na druhý den jsem ho kontaktoval a už to jelo. Už to jelo, seznámil mě s lidma, sedli jsme do baru, to jsem poprvé bulal školu... On mi to omluvil, ale jakým stylem! Normálně sehnal razítko od doktorky, přímo mojí, přímo mojí doktorky. Normálně jsem nechápal! Pičo to jsem nechápal. On se mě ptal, jestli to, ale já jsem mu řekl, že...

T: Takže se to stal vzorem i tím, jak dokáže...

R: Vymrdat se vším. To bylo...

T: Takže tys ho začal i obdivovat?

R: No, on byl jako hustý. To byl jako člověk, který dělal asi špatné věci, ale byl takový správný. Že kdyby viděl, že holku někdo bije, tak zasáhne. A on ze startu chtěl třeba že mi dá jako cigarety do školy, ať mu je prodám, za dobrou cenu. Cena jako dobrá, že, padesát korun, každý věděl. A já jsem je prodával, postupně jsem si sám i dal, že, což ze mě pěstouni později ucítili, aji na hlase... Ale to jsem nekouřil jako aktivně, to jsem si dal jako z frajeřiny, že... No a potom to bylo jako perníček, že... No, a to bylo jednou, jako že mě vzal... Oni odjížděli občas, ale jenom fakt občas, za babičkou a dědou do S. (město, pozn. autorky). To je od H. (město, pozn. autorky) sice jenom dvacet kilometrů, ale odjížděli na víkend. A stalo se mi třeba, že jsem byl sám celý víkend, jo, takže tak... Měl jsem dva plné papíry úkolů, nasekat dřevo, zahrada a tak... No, a to jsem měl jako splnit za víkend, že oni v neděli dojedou. No a Thomas, bo jsem mu říkal, že budu jako sám doma, tak že zajdem na akci. Tak mě normálně ožral, ožral mě jak sviňa...

T: Dyť ti bylo teprve nějakých dvanáct let, ne?

R: No tak to bylo nějakých dvanáct něco už...

T: Tak to je „normálka“... (smích)

R: No, to jsem se poprvé jako ožral, víš. Mám pocit, že to byla zelená. Zelená, tak to jsem pil, bo se mi ta barva líbila... Tak to jsem pil, to jsem se fakt zmrdal a takhle jít domů prostě nemoh. Tak jsem ho poprosil, jestli by... Jestli bych nemohl třeba spát u něho. A on: „Ne, ale mám tady něco, co tě postaví jako fakt na nohy a budeš fungovat aji zítra.“ V tu chvíli jsem to zkusil poprvé a postavilo mě to na nohy. Jsem byl jak „pfů“, jak soldier, jsem byl jak voják. Ano pane! (smích) Tak to bylo jako fakt husté. A tím to vlastně začlo. Tohleto mi jako pomohlo, že jsem mohl celou noc psát tresty, prostě víš jak... Do toho si na tajňačku zajít zakouřit, když pěstouni už spali a děcka taky. Já jsem se tak těšil, až všichni půjdou spát... Jsem si vždycky říkal, jo, a už jsem byl sjetý jak hovado. A naučilo mě to s tím vymrďávat... Že jsem nespál, ale ani ve škole jsem nespál, protože jsem si dal na hajzlu, že, a mohl jsem fungovat dál... No, akorát jsem se po čase prostě tak unavil, že jsem třeba víkend prostě fakt se snažil mít všechno fakt hotové, abych si mohl přispát. No a takhle jsem to řešil. Pak jsem prostě na posezení snědl jídlo všechno, a tak no...

T: Jak často ses s ním vídal?

R: Vídal jsem se s ním prakticky každý týden minimálně jednou, dvakrát. Záleželo no. Protože on mi to pak dal, jakože ať prodávám a tak. Doufám, že ale nic z toho tam nepoužiješ jako takhle, že to bude, jména a tak, to...

T: To vůbec, to ani nesmím. Tam nebude ani tvoje jméno.

R: Tak jo, bo já ti věřím.

T: Tam se napíše jiné jméno a jediné, co se může uvést, je rok narození. Ani datum se neuvádí. Prostě tak, aby ta osoba byla... No, nemůže se identifikovat. I přesto, že se třeba jedná o případ, kdy by to nevadilo, a i ta rodina mi třeba řekne, jo, mě by to nevadilo a i chci, aby o tom ostatní věděli, třeba o nějakém postižení, jak s ním pracovat, i přesto, že oni chtějí, tak se uvádí úplně jiná jména. Nesmí se to takhle uvádět. Takže neboj se, žádná jména tam nebudou.

R: Jo, jo...

T: A já bych se tě na to ani nedoptávala. Mně jde spíš o to, že já cítím, že tys tam navázal nějaký vztah, který jsi prostě potřeboval...

R: No, ale pozdě. Už prostě v tu chvíli to bylo pozdě. Už v tu chvíli jsem navázal ten vztah na té špatné straně, víš jak...

T: No, ale já ho považuju za klíčovou osobu. Ne že jako jméno a tak, ale že tys...

R: No to jo, no. On byl hustý. No a později, já jsem díky němu měl všechno. Můžu to říct, že všechno, prostě, peníze, holky... Kolik já jsem poznal holek, to bylo hustý! Dárek jsem dostal od jedné...

T: No a proč jsi začal vlastně v té rodině krást? Co ti chybělo?

R: No mě tam... Prostě to bylo, víš jak, takové jako...

T: Tobě tam něco chybělo? Nebo jsi je chtěl naštvat?

R: No, někdy fakt jo. Někdy jsem to udělal jenom z toho důvodu, abych jim třeba zamotal hlavu, víš jak. Jsem třeba schoval vysavač. Prostě kde je vysavač?! Nevím. A oni ho tam hledali celou dobu. A pak jsem se šel, a tu je, dívejte. To byly ale kurva fakt naschvály, že... No a krást jsem tam začal třeba hlavně třeba cigarety, jo a tak... Aby to nebylo poznat. Protože kdyby všechno bylo oukej, tak to tam bylo nejhorší. To jsem ti zapomněl říct, že tam když všechno bylo oukej, tak to pro ně bylo podezřelé. To bylo pro ně podezřelé, takže tam se muselo furt něco dít.

T: No, ale tys začal krást u nich dřív, než jsi ho poznal.

R: No to jo.

T: Takže chybělo ti na něco? Jako žes potřeboval...

R: Jo, třeba jsem měl chuť na čokoládu, ale neměl jsem...teda jak bych to řekl...koule se jich zeptat. Tak jsem si to vzal.

T: A zakázali ti to třeba někdy?

R: No později i jo, ale šlo o to, že když jsi doma a máš tam tu čokoládu, tak si ji dáš, víš jak, i kdyby kousek, dva, tři řádky, tak si dáš. A tam, tam ses na to musela ptát. A to bylo takové... Víš, to už bylo komplikované.

T: No a když už ses teda zeptal? Řekli ti někdy: „Ne, nemůžeš si vzít,“?

R: No někdy jo, ale většinou to mělo důvod. I když nesmyslný někdy...

T: No a teda s tou sestrou jsi tam navázal nějaký vztah?

R: Ta moje ségra byla vychcaná od začátku, víš jak. To bylo spíš takové, že jsem byl rád, že jsem konečně někoho poznal, a pak hm, tak je stejná jak všechny, to je na hovno...

T: Takže jsi s ní nic zásadního neprožíval?

R: No tak tam se pak staly věci, o kterých se ale nechci bavit, a prostě ségra pro mě přestala být ségrou, no. Už to není moje sestra. Může mít moje jméno, může mít moji krev, ale už to není moje sestra.

T: Takže prostě, dalo by se říct, že jsi sice byl nadšený, že poznáš někoho biologického, ale pak jsi stejně s ní žádný vztah neměl...

R: Jo asi tak, ale já jsem ani neměl zájem, po tom všem.

T: Jo a pak tě přemístili?

R: Jo jo jo, to bylo na Vánoce...

T: A to ti teda bylo nějakých třináct a půl, čtrnáct?

R: Jo, třináct a půl, protože to bylo na Vánoce, úplně přesně, kdy mě na Štědrý den někdo udal. Nějaký zmrdeček mě udal...

T: Takže to se teda stalo co, a kam jsi šel?

R: To se stalo... tak já jsem byl u kámoše, že, protože jsem měl... Jako takhle, já jsem měl dost peněz a všeho, ale on vůbec nevěděl, co se děje a já jsem Thomasovi prostě řekl, že teďkom nebudu doma a do školy už nechodím a on, co jako co se děje... A já jsem mu teda řekl, že jsem utekl a že už tam být jako nechci. A on: „Tak pojd', můžeš spát jako u mě,“ ale to jsem zas jako nechtěl, protože to jsem měl určité také bariéry, které jsem nechtěl překročit. Že jako jo, zajít s ním popít a tak, to jako jo, ale toto je už úplně zas jako něco jiného, takže jsem šel ke kámošovi. Peněz jsem měl dost, drog jsem měl dost, ale ta jeho matka prostě vůbec nevěděla a on věděl jenom něco. Jako to, že jsem na útěku, to věděl. No a vlastně jsem byl u něho a nevím, jak se to dozvěděla, ale ta jeho matka se to dozvěděla a zavolala policajty. Ale já jsem mezi tím stihl vyběhnout, a oni tam prostě stáli. Bo mě někdo stihl udat dřív než ta jeho matka...

T: No a ti pěstouni to nějak neřešili, že prostě nejsi doma? Nebo ve škole?

R: No tak oni to nahlásili na policajty, já jsem byl v celostátním pátrání. Co s tím mají udělat? No jako hledali mě, ale...

T: No a proč oni teda, když už jsi jim říkal, že chceš jít pryč, proč oni tě vlastně nešli vrátit?

R: To bych rád taky pochopil. Nevím, jestli to nešlo, nebo nevím...

T: Nebo jestli si myslíš, že to dělali jako natruc?

R: Nevím, ale na stopro vím, že jsem jim to po nějaké době fakt řekl a tomu, kurva, Radkovi jsem to v tom autě řekl docela rázně. Protože v tu chvíli mi to už bylo jedno, já jsem si myslel, že jedu. A on to prostě otočil. A pak ještě, když jsme už vystoupili, tak mě donutil to říct před všema, babičkou, dědou, mamkou. A já jsem to řekl. Já říkám prostě: „Necítím nic, chci pryč, nemám vás rád.“

T: A to ses dostal pak kam?

R: A to jsem vlastně, oni mě odvezli, a to si pamatuju do teď, jak mě vezli. Vezli mě, oni mě chytli, dali mi medvěda, to je ten, no prostě ten... No a jel jsem v policejním autě, já, vedle mě dva fyzlové. A před náma auto a za náma auto. Normálně a takhle jsem dojel v tolikati letech do diagnostáku do B. (město, pozn. autorky). Vystoupil jsem a bylo to fakt na Vánoce. Vystoupil jsem a tam byla taková ta, no, jak bych to řekl... Vánoční pohoda, no prostě Vánoce. No a...

T: A tam jsi byl teda jak dlouho?

R: Chvilku.

T: Byl jsi tam ty dva měsíce, jak se tam má být, anebo se to protáhlo?

R: Ne ne, to určitě ne, byl jsem tam dýl. Byl jsem tam čtyři nebo pět měsíců. To záleží, já jsem tam... Jedna holka tam třeba byla asi osm měsíců.

T: No, ono teďka se změnil ještě zákon, myslím od minulého roku, a ty děti tam pobývají ještě déle, protože se čeká na rozhodnutí soudu. A už o tom nemůžou rozhodovat – bylo období, kdy o tom rozhodovali etopedi, kam to dítě bude umístěno. A teďka to udělali tak, že etoped teprve dává podklady soudu, soud rozhoduje, na základě i sociálky, a pak teprve... Ještě je odvolání, když se jim to nelíbí třeba, a než se odvolá, tak třeba z toho je rok a třeba teprve po roce se teprve uvažuje, kam to dítě půjde. Myslím, že to je do minulého roku takhle nově.

R: Tak to jsem rád, že jsem to zažil ještě takhle.

T: Protože správně by tam měl být člověk do osmi týdnů, dva měsíce, jenom na tu diagnostiku.

R: A to je víš jak, tam jsem dojel a zase jsem si zvykal na nový režim. A to jsem věděl, že od teď už to bude, až do mých osmnácti, buď jenom z kopce, anebo se ještě pokusím dostat ještě jinam. No a tam jsem začal prostě sekat úplně latinu. Thomase jsem se úplně vzdal.

T: A on se tě nepokusil nějak kontaktovat?

R: Ale jo, jo...

T: A ty jsi mu řekl, že už nechceš?

R: Já jsem mu řekl, že teď nemůžu, protože jsem zavřený v diagnostáku, s čímž on by stejně nic neudělal. No a postupně, když už jsem tam byl dva, tři měsíce, tak už jsem jakoby...

Postupně ochaboval kontakt. A on vždycky volal jakoby strejda, že...

T: A tebe to v ten okamžik štválo, že jakoby ten kontakt nemůžeš mít?

R: Jo, trošičku mě to štválo, protože jsem najednou neměl peníze, najednou to bylo takové... Ale zase jsem si říkal, dosáhl jsi svého, už nejsi v pěstounské péči prostě...

T: A chyběl ti jako ten člověk, jako ten, kdo měl o tebe zájem?

R: Thomas? Jo, mně chyběly ty jeho akce. Víš jakože, celkově mi chybělo být s ním, vypadnout z toho každodenního světa, na hovno. A jako takhle, ten vztah tam k němu byl... Tak jak jsi to asi řekla. Že to byl v tu dobu takový můj vzor asi, nejvhodnější, kterého jsem se chytl, na který jsem se upl... Ale po čase, zase jsem byl starší, takže jsem už uvažoval trochu jinak a už jsem si říkal: Dobré, svoje sis užil, uživej si to dál, ale bez něho. Jo a tam šlo taky o to, že diagnosták – to máš jako dostat se na křižovatku. Prostě z tama se dostaneš do domova, do rodiny zpátky anebo do pastáku. Takže tam mi šlo o to, abych ukázal, co je ve mně nejlepší...

T: Takže vnímals to takhle? Že ses snažil ne proto, že ses chtěl změnit, ale proto, aby ses dostal do nejlepšího umístění?

R: Ano, ano...

T: Takže vlastně, s prominutím, takhle vyčůraně.

R: Ano, účelově, ale... Já jsem věděl, že... Já jsem sám o sobě špatný člověk nebyl, já jsem jenom dělal špatné věci. Ale já jsem tam jakoby došel a byl jsem v úplně novém prostředí mezi samýma zmrđama, takové tintítko, takový nevinný, víš jak. Ale nikdo nevěděl, že kdybych zavola a řekl: „Dojed“, tak že dojedou čtyry auta... Já jsem byl prostě dycky spíš ten, co byl v pozadí. V pozadí, ale furt zmrđ. Ale v té době jsem ještě byl zlatý...

T: Takže sis uvědomoval, že třeba kdyby ses dostal do výchovňáku, tak bys byl už úplně odříznutý, takže ses chtěl dostat do dětského domova?

R: Jo, jo, a po čase mi šlo o to, že v tom domově na Č. (město, pozn. autorky) byla moje starší sestra, Martina. V tom diagnostáku mi etoped řekl, že pokud moje chování bude trochu lepší, tak se dostanu do domova za sěgrou. Takže jsem měl takovou motivaci. Což se mi nakonec povedlo. Já jsem tam sekal latinu. Samozřejmě jsem utekl, jednou, ale to bylo nic...

T: A měl jsi tam s někým třeba nějaký důvěrný vztah?

R: Jo, jo, byli to asi dva tři lidi, kteří stejně po čase odešli. Ale jenom mezi děckama, s vychovateli to nešlo. Byl jsem tam prostě jenom na přechodnou dobu, prostě jenom na tu diagnostiku... Tam to bylo takové... Tam se s nikým nesorou. Jsi furt na jednom a tom samém místě, na jednom a tom samém patře, chodíš furt jen jíst, kopat si, kouřit... Snažili se nás udržet v kondici, abychom jako neztloustli... No a asi od čtrnácti jsem byl pak v tom domově v Č. (město, pozn. autorky).

T: A tam jsi potkal tu sestru...

R: Jo. No a tam to začalo úplně nanovo. Jsem měl zase možnost vyletět. Předtím jsem byl pořád zavřený a tam jsem se dostal do domova, kde je úplně volno. Takže po čase tam zase začaly problémy jak ve škole, tak výchovné, protože jsem poznal spoustu lidí, že... Pak jsem udělal čorku a ještě k tomu jsem se tam vyspal s jednou holkou, a to už byla konečná. Na domově se nesmělo s nikým spát, aby se o tom vědělo... No a ta čorka, jak to ruplo, to už byla poslední kapka. Už jsem věděl, že půjdu... Už mi to bylo pak jedno...

T: A jak dlouho jsi v tom domově byl?

R: Osm měsíců.

T: Jenom?

R: Jo, jo. To bylo šup-šup. (smích)

T: Z tohohle děcáku jsi taky utíkal?

R: Ano. Ne... Vlastně ne, neutekl jsem ani jednou. Ne.

T: Z Č. (město, pozn. autorky) vůbec?

R: Ne, protože jsem tam udělal byznys za čtvrt mega a neměl jsem důvod utíkat...

T: A teda, když jsi tam byl, byl jsi na stejném oddělení s tou sestrou?

R: Jo, jo...

T: A jak byla stará?

R: Ona je starší, oproti mně o hodně. Asi tak o 4 roky? Nevím... Ona tam byla odmalíčka, ale jak se tam dostala, nevím...

T: A jaký jste spolu měli vztah?

R: Měli jsme spolu pěkný vztah, akorát ona měla kluka a podváděla ho, dělala z něho blbce a já jsem mu to řekl... Tak pak už to bylo na hovno. Ona to brala jako podraz, ale já jsem to bral tak, že chlapi drží s chlapama... Ale jako předtím jsme měli moc pěkný vztah. Akorát pak už jsem byl zas na úrovni, kdy to vlastně zase pokračovalo. Fety a tak dále... Kontaktoval jsem Thomase a jel jsem v tom zas.

T: Takže když ses dostal do dětského domova... Proč jsi ho kontaktoval? Chyběl ti, nebo proč?

R: No, chtěl jsem ho vidět a chtěl jsem po něm peníze. On mi totiž pak přestal sám volat, protože vychovatelé po něm chtěli čím dál víc informací, jakože ze které strany je příbuzný a tak... A on mi dal vlastně pak tip na tu čorku.

T: A jak reagoval, když jsi ho po té delší době kontaktoval?

R: On byl rád, on hned: „Čáááú, už jsem si říkal, jestli se vůbec ještě někdy ozveš...“ Byl fakt rád. A já jsem cítil úspěch. Ale na druhou stranu... Já jsem se mu ozval, ale už jsem cítil, že chci změnu. Ale zároveň jsem potřeboval peníze, ty byly potřeba....

T: Když už mluvíš o těch penězích, tak děti v dětském domově se mají finančně docela dobře.

R: Finančně dobře? Jak se to vezme...

T: Jakože mají vše, co potřebují. Byla jsem na praxích v dětském domově a říkala jsem si, že takové vybavení jsem neměla ani já. Značkové oblečení, všechno drahé...

R: V Č. (město, pozn. autorky) to tak fungovalo, ale musela jsi tam být fakt dlouho. Vždycky byla určitá částka na nějakou dobu na boty, pak jiná částka na oblečení... Jinak dostávali jsme kapesné 300 korun na měsíc. Teď už se to zvedlo myslím na 450 korun, zrovna, když už tam nejsem...

T: No ale ty si myslíš, že v rodině dostávají ty děti financí víc?

R: No jako, záleží. Záleží asi v jak které rodině, ale 300 korun na měsíc je fakt málo...

T: Já si myslím, že takhle se běžně pohybuje kapesné.

R: To neee, víc, neee?

T: No já nevím, já kapesné nedostávala nikdy žádné... A později až brigády, že...

R: Jo, na brigády jsme taky mohli chodit... Pokud ti škola šla a stíhal jsi všechno...

T: No a proč ses teda pak rozhodl, že už nechceš s tím Thomasem pokračovat?

R: Protože jsem poznal nové lidi, třeba Pepa a tak... S tím jsem taky podnikl nějaké ty běsy. (smích) Ale nebylo to tak hard. K němu, i přes to všechno, co mi v životě udělal... Mám ho rád. Je to fakt přítel. Ne kamarád, ale přítel.

T: Takže pro něho jsi byl ochotný se změnit?

R: No, spíš změnil on mě, hajzl. (smích) Ve škole všichni věděli, odkud jsem, věděl jsem, že si o mně celý zadek třídy povídá... Doteď si pamatuju tu situaci, kdy jsem přišel do nové školy a přivedla mě tam ta učitelka a řekla všem: „Tohle je Kuba, je tady nový...“ Bla bla bla. A já říkám: „Pančelko, mohl bych něco říct?“ a ona: „Jasně, jsi tady nový, klidně...“ A já říkám: „Jsem z domova, nemám rodinu, nemám nic. Máte s tím, kurva, nějaký problém? Jestli mi to někdo chce říct, tak jsem tady, řekněte mi to do očí.“ Učitelka čuměla, já sprostý jak dlaždič, že... No a Pepa se zvedl a říká: „Mír s tebou, brácho.“ (smích) A já jsem v tu chvíli věděl, že si budem rozumět.

T: Pak ses teda rozhodl pro tu dobrou cestu?

R: Ne. Teprve teď to začne být špatné. V tu dobu jsem se už vyspal s tou holkou na domově a udělal jsem tu čorku. Na domov furt jezdili borci z kriminálky. V tu chvíli mě to vlastně úplně dojebalo. Jel jsem rovnou do past'áku. To jsem měl ještě 14, skoro 15. Jsem tam byl nejmladší ze všech. No a v tu chvíli jsem už věděl, že je zle. Že už to není ani domov, ani pěstounská péče, a že jsem vlastně o všechny přišel. Ale přitom to byl teprve začátek všeho, to jsem ale tou dobou ještě nevěděl. Došel jsem a fajně přivítání... To ti nebudu popisovat, jak to chodí v ústavech... Já jsem byl v jednom z nejprísnejších ústavů z ČR, v D. (město, pozn. autorky). Ale po čase jsem si zvykl, nebylo to tak hrozné. Snažil jsem se zlepšit. Vlastně jsem přestal se vším kromě cigaret.

T: Co tě k tomu motivovalo?

R: To, že jsem o všechny přišel. Já jsem nikoho neměl, na všechno jsem byl sám. Pak jsem se později dozvěděl, že mám tu možnost se teoreticky dostat do jiného past'áku, který je mírnější. Asi dva roky jsem se snažil, abych se dostal aspoň tam. V O. (město, pozn. autorky) je to totiž skoro jako v děcáku.

T: A tam jsi pak navázal nějaké vztahy?

R: Jo, s plno lidma. S mojim kmenovým vychovatelem a vychovatelkou, s etopedkou, a tak. Vzpomínám i na ty lidi z D. (město, pozn. autorky), je to o lidech, ani ne tak o tom ústavu. Kdybych na ně nechtěl vzpomínat, tak si je vymažu z paměti. Třeba jedna vychovatelka, ona jezdila 3x za rok na dovolenou a vždycky nám něco dovezla. Třeba trička Ed Hardy.

T: A cítil ses tam mezi těmi vrstevníky dobře?

R: Vůbec. Já jsem chtěl začít sekat latinu, ale poznal jsem tam samé grázly, ale fakt zmrdy. Takže mě to svádělo...

T: A zvenčí už ses s nikým nekontaktoval?

R: Ne, tam nebyla vůbec ta možnost. Každopádně jsem se snažil, abych se dostal z D. (město, pozn. autorky) do O. (město, pozn. autorky). Víš, co mě nejvíc motivovalo? To, že budu moct být zase s těma lidma. Protože z O. (město, pozn. autorky) je to do F. (město, pozn. autorky)

asi 20 km, ve F. (město, pozn. autorky) chodili do školy všichni známí. Takže jsem věděl, že bych mohl být s nima, že bych se s nima měl možnost vídat... No a pak jsem se teda dostal do O. (město, pozn. autorky), jak už jsem říkal, je to skoro jako děcák prostě. Chodíš normálně do školy a tak...

T: A tam jsi byl spokojený jak? S těmi etopedy atd.

R: Tam jsem si to fakt užil na plné pecky. Protože už jsem byl starší a věděl jsem, že občas asi budu nějaké ty drogy prodávat, ale už ne tak ve velkém. Řekl jsem si, že už nebudu nijak extra raubřit, což jsem vlastně, dá se říct, splnil...

T: Byl jsi teda ve VÚ v D. (město, pozn. autorky) a pak v O. (město, pozn. autorky). Mohl bys to nějak srovnat?

R: D. (město, pozn. autorky)... To je jeden z horších ústavů. Výchovný ústav v O. (město, pozn. autorky) je jeden z nejmírnějších ústavů v ČR. Je to takové fakt jakoby za odměnu. Jako dětský domov...

T: Vzpomínáš na nějaké vychovatele? Odkudkoli...

R: Vzpomínám, vzpomínám... Vzpomínám strašně rád. Vzpomínám na pana Horáka z výchovného ústavu D. (město, pozn. autorky), na paní Martinu, která ve mě vkládala strašnou důvěru... Dávala mi vždycky všechno, vzala mě do divadla poprvé v životě... Potom se mě po divadle zeptala, o co si myslím, že tam šlo. A já jsem jí odpověděl a bylo to správně, protože tak jsem to chápal, to divadlo... Vzpomínám na pana Jirku z VÚ O. (město, pozn. autorky). Já mám tolik tet a strejdů, že tolik tet a strejdů podle mě nemá nikdo, jako... (smích)

T: Chtěl by ses s někým z nich třeba ještě sejít?

R: Ano, chtěl, a už jsem se aji sešel. A chtěl bych se ještě sejít. Určitě jo. A zajdu si. Až vyjdu z basy, tak tam zajedu. Jo, vím to na 100 %. Jenom prostě musím vychytat ten správný den.

T: A co Thomas?

R: Toho už jsem pak nekontaktoval, protože jsem si řekl, že když už jsem se snažil a dostal jsem se do toho mírnějšího past'áku, tak že už si to nechci pokazit.

T: Když jsi opustil výchovňák, tak jaké to pro tebe bylo, ten start do samostatného života? Když jsi byl v tom posledním past'áku, připravovali tě pak na to, že třeba brzy odejdeš? Víš, aby ses o sebe dokázal pak postarat...

R: No, připravovali... Ale už bylo pozdě na to... Já jsem spoustu věcí slyšet nechtěl a tím pádem ani neslyšel.

T: Prostě jsi byl zvyklý na to, že vždycky se o tebe někdo postaral... Když to tak vezmeš, tak vždycky, když byl nějaký problém, tak tě prostě někam umístili a tys byl zvyklý, že vlastně nikdy nezůstaneš na ulici...

R: Je to tak, no. A potom přijde den, kdy ti řeknou: „Ahoj...“

T: Pomáhali ti pak nějak? Nebo... Jak to probíhá, když odejdeš?

R: No, oni ti pomůžou třeba tím, že ti zaplatí kauci, v mém případě to byl dům na půli cesty. Tam jsem šel, vlastně oni mi zaplatili kauci a já jsem měl měsíc na to, abych si vlastně vyřídil všechny papíry. Já jsem si to povyřizoval, školu jsem tak nějak dodělal. A zbytek už znáš, to už jsi mě znala.

T: Jasně.

R: No ale zase, u každého to máš jinak. Někdo z toho ústavu v O. měl kompletní rodinu, takže pak se vrátil tam. Nebo aspoň k jednomu z rodičů. Já ale nikoho nemám, tak to bylo takhle... Já jsem tam už vlastně neměl být, ale byla možnost, že pokud studuju, tak tam můžu

zůstat déle na smlouvu. S tím, že já jsem toho využil a byl jsem tam skoro rok na smlouvu. S tím, že tam se taky ti lidi po čase mění a postupem času tam byli takoví mentálové, že...

T: Prostě jsi cítil, že už jsi někde jinde...

R: Jo, jo.

T: Takže ses tam už necítil dobře a rozhodl ses, že končíš. A pak?

R: No, tak jsem šel. Jediné, co mě zajímalo, bylo, jestli mi s tím nějak pomůžou. Když jdeš do domu na půli cesty, tak tam je dlouhá čekací doba. Já jsem se tam už dřív zapsal na nějakou čekací listinu a v tu chvíli, co jsem chtěl odejít, se tam zrovna uvolnilo místo. Takže já jsem měl tu možnost prostě jít do domu na půl cesty, kde jsem byl s těma, se kterýma jsem byl v děcáku v Č. (město, pozn. autorky), takže jsme se tam tak nějak všichni sešli.

T: Takže pro tebe ideálka...

R: Jo, bylo to takové radostné shledání... Takže bylo to fajn.

T: No, ale když ses dostal zpět k těm kontaktům, tak ses vrátil i k tomu špatnému...

R: Ano, to tak je. To ale není špatné. Každý to bere jako špatné, ale to vůbec není špatné.

T: Tak pro tebe to bylo dobré jenom proto, že to byl pro tebe zdroj příjmu.

R: Ano, ale co je v dnešní době špatné? Co je špatné? To, že člověk prodává něco, co každý chce, prostě je mu po tom fajn, nikomu to neublíží? Pro mě to nebylo špatné. Já jsem to těm lidem dával s láskou. Ano, já jsem z toho měl love, každý to věděl. Já jsem byl šéf. Každý věděl, za kým má jít, když cokoliv, COKOLIV potřeboval, ne jenom ganju. KAŽDÝ věděl, za kým má jít... Byl to pro mě nový život, byl to pro mě start. Já jsem nevěděl vůbec nic, ale rychle jsem pochopil... Rychle jsem pochopil, že prostě jaké si to uděláš, takové to máš. Začal jsem prostě prodávat drogy... Měl jsem se v tom strašně dobře, protože jsem už v tu dobu věděl, jak to funguje...

T: Zkušený... (smích)

R: Zkušenosti, ano, správně! (smích) A vlastně... Kurva, proč ne? Proč toho nevyužít? Proč? Ti lidi to chtěou. Je to zboží jako každé jiné. Ty chceš matraci, oni ti v IKEI prodají matraci. Já ti prodám ganju. Je to to samé... Jo, takže škola... Hlavně šlo o to, abych si zařídil bydlení a pracák a pičoviny... A potom to byla jenom škola, peníze, drogy, cigarety, chlast, kamarádi, party... To byl můj život. Nic víc.

T: No a mimo ty tvé „vydělané“ (smích) peníze jsi dostával nějaké dávky?

R: Ano, dávky...

T: Za jakých podmínek jsi je dostal, co jsi pro to musel udělat?

R: Tak musel jsem prostě dokázat, že jsem student... Že jsem vlastně člověk, který nic nemá a který studuje... A na základě toho mi bylo vydáno všechno. Nebylo to nic extra těžkého. S tím, že já jsem si vesměs většinu peněz vydělal nelegální činností, takže to byl pervitin, ganja... Na ganji jsem vydělal fakt jako hodně, no.

T: No a když sis zařizoval to, aby ti chodily nějaké ty dávky, tak jsi mi říkal, žeš musel podat trestní oznámení...

R: Ano, musel jsem podat trestní oznámení na moji biologickou matku a na mého fotra, kteří vlastně nic neplatili... Já jsem po nich vlastně v životě nic nechtěl, ale měl jsem plné právo to chtít a stejně vím, že i kdybych to chtěl, tak se toho v životě nedočkám... Takže jsem se toho později vzdal. Prostě vím, že bych nedostal ani korunu... Po podání toho oznámení jsem jel do K. (město, pozn. autorky) k soudu, kde jsem se vlastně poprvé po těch 16 letech potkal s mým biologickým otcem. A je to člověk, který prostě pro mě nemá žádný význam. Já jsem mu

vykal. Pro mě to byl prostě cizí pán. Neznamená pro mě vůbec nic. Možná je mi to teďkom částečně líto, ale... Ani ne... Mně nemá být co líto. Já jsem na tom tak špatně, že... Proč on to všechno, kurva, dopustil? Proč? On to mohl mít úplně jinak. Já to udělám jinak. I kdybych měl banku vykrást, tak moje děcko bude mít co žrát. Bude se mít o něho kdo starat. Když to já nebudu, bude to někdo jiný.

T: Kromě těch drog – nějaké trestné činnosti?

R: Trestné činnosti... Ano, zbil jsem policajta... Zlomil jsem mu ruku. Bylo to v opilosti, těsně po mých 18. narozeninách. A potom byla ještě teda jedna trestná činnost, a to bylo výtržnictví, za které zaplatím teďkom za chvilíčku... Ale jinak nic, jinak jsem neměl potřebu... Ano, byly tam bitky... Zbil jsem spoustu lidí za to, co prostě udělali... Ještě jsem kradl v jednom obchodě... Ale ten se dá okrást i kdybych byl slepý... (smích) To je takové, že prostě když tu možnost máš a vidíš to prostě, tak co by ne? Ten obchod mi v životě nic nedal, co já bych mu měl, kurva, dávat? Já mu spíš vezmu, pro mě to je jednodušší věc.

.....
T: Teď se chvíli budeme vracet a budu se tě doptávat na věci, co mě ještě dodatečně napadly. Jak jsme se bavili o tom prvním dětském domově, tak se tě chci ještě doptat, jestli už v té době jsi měl nějaké výchovné problémy, zkušenosti s drogami, nebo něco podobného nebo jestli jsi byl hodné děťátko, ještě v té době.

R: Děťátko jsi do té doby, dokud si to sama přiznáš, víš, jako já jsem už v té době poznal lidi, kteří prostě... Po čase, to bylo po čase, víš jak... Oni sami byli, oni sami prostě měli výchovné, kurva, problémy a já jsem je viděl možná z části jako vzor, nevím, ale vždycky to byli lidi, kteří prostě, vyjebali se systémem, ale měli se dobře, a to bylo fajn.

T: A to už jsi vnímal jako v tom malém věku?

R: Tak já si myslím, že každý tohleto vnímá jako... Pokud jsi schopna vyjebat se systémem, vysmát se mu, víš, že jsi prostě udělala něco špatného, nebo ne jako špatného, ale prostě není to nic jako dobrého, takže ano, je to špatné... Ale prostě když ti to, kurva, projde, a ještě máš ty výhody, co by, proč né, proč toho nevyužít...

T: A vzpomeneš si třeba, co tys prováděl?

R: Konkrétně...

T: Konkrétně v té době?

R: Konkrétně jsem pašoval cigarety na domov, prostě Startky, krátké, červené.

T: Už v tom věku?

R: Joo, tak já jsem měl tu možnost. My jsme s kámošem vlastně vykradli trafikku jednu... A zabralo nám to asi dvacet minut, než jsme ji vykradli a v životě na to nepřišli. Nikdo. Prostě, a to jsme čuměli, kurva trafika byla asi 200 metrů od mé školy, takže... Jsem jako nechápal. Vlastně v zimě, nebo ne v zimě, takový podzim, podzim - zima, joo, fakt jakoby na přelomu... Prostě jsme si vzali páčidlo že, ani jsme nic víc jakoby nepotřebovali, prostě páčidlo... Jeden prostě hlídal, já jsem to vypáčil, protože jsem měl v tu chvíli větší sílu než on. Později se to samozřejmě otočilo. Ale, vypáčili jsme závoru, takovou závoru, ani žádné mříže tam kurva nebyly, nic... Bylo to úplně v pohodě. Vypáčili jsme dveře, alarm tam fakt, tam žádný vůbec nebyl, prostě to bylo... Ale jako co mě nejvíc prostě potěšilo, prostě ten pocit, když jsem to vypáčil poprvé v životě, prostě a všechny cigarety, peníze, tabák, časopisy, pornáky, žvýkačky, Huba Buba, aji takové ty kulaté, jak máš, víš, jaks to otevřela, mohlas to vyvinout jako šneka, tak toho jsme nakradli randel. No a vlastně jsme byli tak blbí, že jsme se

tím pochlubili... A akorát bylo strašně těžké to pašovat, jakoby dovnitř, my jsme to pašovali, když my jsme to vlastně ukryli do takové skryše, naší jedné... A z tam jsme to vlastně brali pokaždé, co jsme šli ze školy, někdy i do školy. A musím teda říct, že jsem nekouřil, no. Vůbec mě to nelákalo, ale dal jsem si, dobře, jednu Startku z toho všeho. Ale mi to nechutnalo, mi to nechutnalo prostě, pro mě to byl tabák, dehet a to a...

T: A kdy jsi teda poprvé?

R: Poprvé jsem si zakouřil, no, začal jsem opravdu kouřit...

T: Kdy sis poprvé zakouřil?

R: Zakouřil jsem si asi ve svých osmi, devíti letech. V osmi, devíti, no. To jsem si fakt jakoby zakouřil, prostě a necítil jsem vůbec tu potřebu to mít. Jo a potom prostě po čase, já ti upřímně řeknu, já jsem, já jsem jakoby hulil... Já jsem dohromady hulil, protože člověk, který nehulí, tak prostě tak nehulí, já jsem si zahulil, ty víš sama, že jsem si zahulil. Takže dohromady hulím 12 let. Jo, a kouřím... Kouřím, počkej...kouřím... Od svých čtrnácti, patnácti, šestnácti. No, čtrnáct, patnáct, šestnáct, se to jakoby úplně prostě rozjelo, že a to bylo taky, já jsem člověk, který prostě dokáže z jedné situace udělat prostě byznys. Já jsem viděl situaci a viděl jsem člověka a já jsem byl schopný prostě udělat z toho byznys. A já jsem byl schopný prostě z toho byznysu mít kurva deset tisíc. Ostatní z toho měli třeba osm, deset, záleželo jo. Ale jako takhle, no, to byla taková moje první zkušenost s kriminální činností. Víš, co je to nejhorší? Když ti na kriminální činnost poprvé nepřijdou? To, že ti na to prostě nepřijdou. A ty pak...

T: Zkoušíš dál...

R: Ty pak máš pocit, že ti patří celý svět, já jsem vyloupil, kurva, s kámošem trafikku, která... Ve které bylo zboží za padesát tisíc, a pro mě padesát tisíc v tu chvíli bylo... Protože prostě, jsem mohl cestovat, všechno, no pak já jsem jel prostě dál. Já jsem si za to kupoval ty lidi, já jsem dal karton, jen tak někomu karton, ale já jsem věděl, že na domově budu mít minimálně rok klid. Protože ten karton, co jsem mu dal, to bylo málo, to byl karton každý týden, že. Ale ty kartony mi prostě nemizely. Ony furt prostě kurva byly. Jo, a ti lidi v té době ještě tak jakoby nekouřili, aspoň ty, co jsem znal já.

T: Takže sis vlastně tímto, získával ty lidi...

R: Kupoval, kupoval. V dnešní době to není jinak. V dnešní době je to stejné. Prostě buď si kupuješ informace, lidi anebo si kupuješ peníze, že. Není to o ničem jiném.

T: Když jsi byl v tom Přerově, tak už jsi třeba někdy utekl z toho domova?

R: Utekl jsem, utekl jsem, vlastně musím říct, že jsem utekl jenom jednou, no. Utekl jsme jednou a utekl jsem, protože zrovna... To bylo období, kdy já jsem se tam dal do kupy s jedním kamarádem... a... Jméno ti asi nebudu říkat... Prostě jsme nějak spolu byli, prostě nejlepší kamarádi, my jsme si ve všem, kurva, rozuměli, a byl to cigán... Byl to cigán, prostě sám jsem tomu, kurva, nevěřil, jo, že prostě cigáni jsou takoví a takoví, a to se samozřejmě změnilo... Stal se z něho zmrd, teda z každého, teda skoro, jo... Ale, prostě nám jednou ukřivdili, ukřivdili nám jako hodně...

T: Kdo?

R: Zrovna teta Černá to byla... Byla to teta prostě, dostali jsme zaracha, píchoviny a všechno... Tak jsme se prostě dohodli jednou večer, v ten den, vlastně co nám ukřivdili, že si sbalíme, kurva věci a začnem žít svůj život. Budem se starat sami za sebe a že prostě půjdeme k jeho babičce, která se o nás prostě postará po nějakou tu dobu a to. No, jenže život není takový, jak

si ho každý maluje, život je takový, že prostě bez peněz do hospody nelez... (zpívá si) Já si myslím, že každý, kdo utekl z domova v tolikati letech, prostě tam šel jako fantazír. Prostě já jsem fantazíroval, já jsem měl pocit, že prostě utečeme a náš útěk byl bomba. Náš útěk byl prostě, my jsme to měli, kurva, naplánované jak Útěk z vězení, jo, na minuty přesně. My jsme úplně přesně věděli, kdy teta Hana prostě bude tam a tam, kdy si dá kafe, kdy si dá cigáro a kdy bude ten kancl prostě volný, abychom mohli (zapíská), proklouznout a společně prostě sejít a bohužel jsme byli v druhém patře, takže jsme se spouštěli, že... Já jsem prostě spustil Lukáše na parapet, že, svojí silou, a už v té době si myslím, že jsem měl dost velkou sílu, když jsem byl schopný utáhnout padesátikilového týpka, který prostě se mi spouštěl, že... A on, jak jsem ho spustil na parapet a on se potom jakoby chytil, podepřel mi nohu, tak jsem se spustil dolů, jo... A tak, takhle to šlo a bylo asi půl sedmé ráno... Jo a ti lidi zrovna na té ulici moc nechodili, to prostě věděli, že je tam jakoby domov a to... Takže my jsme tak nějak...nám to pěkně vyšlo. No a došli jsme prostě na nádro, tam to bylo naprosto jasné, myšlení každého z nás bylo stejné. Prostě sedneme na vlak do K. (město, pozn. autorky) to myslím bylo...ne, ne, kecám, do O. (město, pozn. autorky)... Bylo to do O. (město, pozn. autorky)... Ne, píču, B. (město, pozn. autorky) to byl. Pojedeme do B. (město, pozn. autorky), ale v O. (město, pozn. autorky) byl vole nějaký přestup. Takže my jsme vystoupili vlastně v O. (město, pozn. autorky), potom jsme šli, šli jsme... Ani jsme nešli, my jsme prostě vystoupili, každý nás viděl, každý se na nás díval, nějakí otrhanci a to, přitom jsme měli značkové věci, všechno to... Každý se na nás díval, protože jsme byli strašně mladí, cigán s bílým, že a to... A vlastně... Měli jsme hlad, že jo... Peníze jakoby nebyly. Takže jsme šli a prostě říkám pičo, i kdybych měl tu popelnici vybrat, tak mám furt hlad. Když máš hlad, tak je ti úplně jedno, komu ublížíš, koho zabiješ, máš kurva hlad. Takže jsme šli a šli jsme podchodem, vlastně na hlaváku podchodem, jak máš. V té době tam ten podchod byl jiný, mně se zdá, že byl takový jiný. A u jedné popelnice, byla zelená celá, ten podchod byl takový celý, ona byla taková celá zelená a na ní byly dvě bagety. Vole, nebo né na ní, ale v ní a tak jako čouhaly, víš? Tak samozřejmě prostě já jako člověk, co není zas úplně blbý, tak jsem se prostě podíval na datum spotřeby a bylo to kurva jedlé... Nevím, proč, ale bylo to jedlé. Obě dvě. Ta jedna byla z části ale jakoby rozdělaná, ta jedna měla tak tolik... (ukazuje velikost) A to byly takové bagety, fakt jako to byly...pecky...vole... Takže jsme se najedli a jeli jsme vlastně k jeho babičce, tam jsme dojeli úplně v pohodě. To já jsem jenom vešel do toho ghetta, a všichni na mě čočky, okuláre, bulvy a to a prostě nechápali, ale viděli Lukáše, že a to... A prostě viděli ho s mojí jakoby vole přítomností, automaticky aji mě brali, prostě „Čau, brácho, co, jak se máš?“ „Odkud’ ste?“; jo a to, píčoviny, prostě tak jsme tam nějak došli. Byli jsme u nich, prostě ona ho zjebala, dala mu pár facek, aji mně. Jako jak si to kurva můžeme dovolit... No, mi né, mně dala jenom takový pohlaveček, no, a prostě: „To je tvůj kamarád?“ a on: „No, to je můj kamarád.“ To a jako říkám: „Já jsem jeho kamarád, no.“ „Ty jsi taky utekl?!“ Říká: „Já jsem s ním utekl.“ „Vy jste oba hajzli, já vám dám, vole!“ a začala... Nám vařila nějaký guláš nebo něco. A tam jsem se poprvé jako dozvěděl, jak to bylo s jeho mladším bráchou... Prostě jeho mladší brácha měl spálenou kompletně, kurva, hlavu, víš? Úplně, komplet. Prostě... A jeho matka, která kdysi fetovala, tak vlastně z fetu na něho vylila hrnec vařící vody... Komplet...jakoby na hlavu, víš... On tady neměl prostě vůbec nic... On to měl spálené, to bylo vyloženě vidět, jak to měl spálené. Ale my s tetou Černou, prostě já jsem ho měl rád, víš jak, on byl taký fajn, byl taký fajný... A on prostě... Udělali jsme maximum, nebo teta Černá dělala maximum, prostě

pro to, abychom se měli fajn... Abychom se měli prostě dobře... A po čase prostě našla nějakou speciální kúru, která mu povolila, aby mu tam začaly zase růst vlasy, víš jak... Takže mu tam takové chomáčky, víš, jenom takové, prostě tady, tady, takové, ale bylo to super. Takže tam jsem se vlastně poprvé dozvěděl, že, jak to bylo, a potom... To byla otázka času a jeho babička nám to sama řekla, že nás prostě vezme na ty policajty, ale my jsme si to jakoby nechtěli nechat líbit. My jsme na to byli, kurva, asi moc hrdí, nebo nevím... Tak jsme řekli ne, my se tam zavedem sami. Jo, takže jsme se najedli, zhulili jsme se... To jsem si zakouřil aji, mám takový pocit, že jsem si aji zakouřil s klukama... Jako s velkýma klukama... No, a pak jsme se šli udat, k večeru, kolem šesté. Šli jsme se vlastně udat, borci se kurva divili: „A co tady děláte, dyť z O. (město, pozn. autorky) do P. (město, pozn. autorky) to máte sto kilometrů, chlapi. Na černo jste jeli? Tak to jste dobří borci, ty vole...“ Jo a pičoviny prostě okolo, jo... A dojeli jsme zpátky, takže garde, takové to soucítění, garde, pičoviny. Prostě, kdo neutekl, neví. To si myslím já. Kdo to nezažil neví... Každý může mít plnou hubu keců a pak pičo, neutekl si, nezažils to, drž piču. No, a to bylo tak moje taková velká zkušenost s útekem z domu, bez domova.

T: A pak až někdy potom se začali o vás zajímat ti pěstouni?

R: Hmm... Jo, ale vždyť o tom jsme se už bavili, minule...

T: Skončili jsme tím, že tys pak šel do té pěstounky, dál mám ten druhý rozhovor, to nemusíme znovu rozebírat... Zkušenosti s drogami...

R: S drogami...

T: Poprvé jsi vyzkoušel co, kdy, jak, proč? Co všechno jsi vyzkoušel, jak ses k tomu dostal? Dobrovolně, nedobrovolně? Všechno...

R: Tak poprvé jako drogu jsem zkusil kafe, to asi každý. (smích) Kafe, kafe a vlastně cigarety. Cigarety, no... Ne, kecám... Kafe a ganju. Byla to ganja... No, každopádně, zkušenosti... To bylo kafe, to je jasné. Čokoláda, miluju čokoládu, nemiluju, ale mám ji rád. Ale ganja, ta byla stoprocentně, ke ganji jsem se vlastně poprvé dostal přes spolužáky z...ze školy. Nechcu školu tam... (smích)

T: Na základní?

R: Jo, jo, jo. Na základce, a vlastně já už jsem v tu dobu... Když jsi v domově, tak to prostě se nemáš vůbec potřebu stýkat s nějakýma supr hokejistama a s nějakýma, protože já jsme studoval na hokejis...hokejové škole, takže jsem vlastně tam byl, tam byli samí, kurva, machři hokejisti a to, a já jsem neměl potřebu... Já jsem v ničem tak extra nevynikal, až na bitky teda (smích), tak jsem v ničem extra nevynikal a...takže jsem tak nějak sháněl ty lidi a bylo to jednou na hřišti prostě, když jsem viděl borce, kteří si tam prostě strašně zakašlali a furt si navíjeli takovou prostě lufku černou a víš a to, tak jsme tam jakoby došel a co to mají, ne... Jestli mají cigáro, že bych si dal cigáro... A to byli starší týpci, ode mě tak o tři, čtyři, pět let. A oni prostě ať táhnu a to. Já říkám „Borci, já jsem prostě z domova, já k tomu nemám, vole, takový přístup“. A oni: „Tak pod vole, že si, pičo, z domova, já tě znám...“ A prostě jsme se jakoby tak nějak začali bavit, tak tam, tam jsem to prostě vyzkoušel poprvé.

T: A to jsi už byl v té pěstounské péči?

R: Ne. Vůbec...

T: Ještě v domově?

R: Jasně! A ještě jsem tam potom dlouho byl.

T: Takže vlastně do deseti let věku jsi už vyzkoušel drogy...

R: Jo, ale to jsem jakoby nebral jako zkušenost... Byl jsem zkouřený jako hovado, o tom žádná, nebyl jsem potom schopný prostě dvacet minut se vůbec ani hýbat, jo ale... Tohleto neberu jako den kdy jsem prostě začal jako...

T: Ale vyzkoušels...

R: Ano, jo, vyzkoušel. Dokonce ti borci mi potom pomáhali na domov, akorát pár metrů od domova mě opustili, protože se báli. Takže mi potom pomohli a to... Ale to byly vlastně moje první zkušenosti a potom všechno začlo, drogy, sex a rockenroll... (smích) Začal vlastně... Tak, jak jsem ti říkal... Já vůbec nemám chuť to znovu opakovat, ale... Začalo to zase ganjou. Vlastně perníkem, ganjou, prostě... Tak, jak jsem poznal Thomase, toho jsem poznal, když jsem prostě vyšel z... ze školy, a holka, která se mi strašně líbila, prostě... Tak chodila s borcem, který ji prostě uhodil a já jsem to neměl rád, a tak jsem se do něj prostě pustil. Začal jsem ho tam bít, prostě bezmyšlenkovitě... Měl jsem černo před očima a to já, když mám černo, tak já neznám prostě bratra. Mně může být úplně jedno, kdo to je, pokud samozřejmě to není baba. Tak jsem ho tam začal bít, jel kolem týpek v Bavoráku, uviděl mě, a tak se zadíval a já jsem ho tak nějak periferně viděl, že se jako dívá a to... Ale pro mě bylo podstatné to, že ten týpek prostě uhodil ženu, a to mi vadilo. Takže jsem ho bil prostě až do té doby, než měl dost. Pak jsem se zvedl, vzal jsem si svoji aktovku, kurva, trapnou aktovku teda, musím říct... Za to pěstounům nepoděkuju. Nikdy. Ale každopádně...

T: Taková ta dětská, klasická?

R: Přesně tak. A to bylo takové, že oni si prostě představovali, že budu takový ten klasický blbeček, syneček, že budu dělat, co oni si budou představovat... Ani píču. Takhle to nefunguje... A prostě šel jsem, chtěl jsem odejít a on se mě zeptal. „Čau, pocem a to...“ A prostě to takhle nějak začlo...

T: To už mi nemusíš znovu popisovat, tu situaci. To mám z minula...

R: Jo, jo... No, a vlastně poprvé zkušenost s drogama byla ta, že jsem byl s Thomasem... Jsem se fakt hodně opil, bylo to fakt hodně, že jsem jakoby nečekal... Protože co oni do mě, kurva, lili... Vampíry... A já jsem to strašně pocíťoval, to bylo... To bylo takové čokoládové furt, tak jsem si říkal, kurva, čokoláda, fajn, super. Ale po čase mi to udělalo v hlavě fakt strašný guláš, kdy já jsem nebyl schopný vstát. Já jsem prostě nebyl schopný nic. No a prostě Thomas mi potom... A co bylo důležité – od něho, že jsem musel dojít domů k pěstounům. A já jsem byl v takovém stavu, že i kdyby mě prostě pustili, tak bych byl... Já bych nedošel, ani bych nechtěl dojít... Jo, takže vlastně... Thomas mi nabídl to, že mi dá něco, co mi pomůže, co mě povzbudí... Co mě prostě hodí zpátky do toho stavu, ve kterém jsem byl ještě, než jsem tam jakoby vešel. Buď dokonce si pamatuju ten bar, do kterého jsem vešel... Jo, a prostě dal mi perník, já si to vybavuju jako... Pičo, první věc si vybavuju to, že vlastně oni mě tam nějak dotáhli, to byli vlastně dva borci, vlastně dva jeho bodyguardi, nebo jak to mám říct... dva jeho...

T: Pomocníci, kumpáni?

R: Pomocníci... kumpáni, kumpáni ani ne. Pomocníci, kteří mě prostě zvedli, každý za jednu ruku, já jsem si sedl do strašně fajného křesla... To bylo tak super křeslo, já jsem se tak položil, že jsem byl nosem nad tím stolem, to bylo super. Jo a já jsem si prostě sedl a on mi to tak jenom dal, dal mi tam toho jako hodně a řekl: „Nesmíš fouknout, nadechni se, dej to k tomu a foukni, do sebe.“ A já jsem to prostě udělal. Vydechl jsem, nadechl jsem a měl jsem to v sobě. Ale to byly jenom střípečky, úplně hovno. A on: „Špatně, špatně, kurva, vypadněte vy

dva, vypadněte pičo," poslal je prostě úplně do piče a prostě mi řekl, ať se uklidním... Ale já už jsem v tu chvíli byl úplně v pohodě. Já už jsem prostě cítil, že už je mi fajn, to byl takový tlak, který ustupoval... On prostě: „Úplně musíš vydechnout udělej (vtáhnutí vzduchu do sebe)," a já jsem to udělal, bylo to úplně volné... A teďkom mi jakoby řekl: „Uklidni se..." Srdce mi bilo... A on úplně: „Uklidni se, vydechni si, nadechni se, vydechni si. Šňupni to!" To bylo... To byla pecka... Já jsem to šňupl celé... A on úplně: „Tos neměl dát celé!" Ale já jsem jako spoustu sfoukl... Ty vole... Tak se tak chytl za hlavu, a ještě to tak řekl tím svým zkurveným, vole, pičo, přízvukem... Ty vole, no to byl stav! To byl stav! To já jsem za chvíli vyletěl z toho klubu, ani jsem nevěděl jak. Já jsem si ani nepamatoval, co se stalo jakoby ještě předtím. To bylo prostě... Tak to byla moje první, kurva, první zkušenost s perníkem. A došel jsem domů a nikdo nic nepoznal... A já jsem fičel prostě celou noc. Co celou noc, dvě noci skoro, vole. A to byla vlastně první zkušenost. Potom... Já to tak nějak shrnu. Já jsem za svůj život vlastně vyzkoušel kávu, čokoládu, pervitin, kokain, marihuanu, houbičky... Vyzkoušel jsem heroin, vyzkoušel jsem vlastně... Skoro všechno, kromě fentanylu a durmanu. Měl jsem prakticky všechno...

T: Všechno jsi měl dobrovolně? Že jsi to chtěl?

R: Jo, jo, můžu říct, že jo. Nebo jo, jo. Nemůžu říct, že... Jako, dívej se, člověk, který to nechce dobrovolně, to v cíli stejně vezme dobrovolně. Chápeš. Víš, to je prostě, jakmile tě jednou donutí, a víš, že to je dobrá droga. Já jsem jakoby dobrovolně, takhle... On mi to dal, aby mi vole, pomohl, jo, prostě on jakoby mi chtěl pomoci...

T: No, a s tím heroinem?

R: Heroin, tak to bylo... To byla moje volba. To mi dal vlastně kamarád od Thomase, který vlastně prostě toho měl hodně, a byl taký nějaký hotový, mně fakt jakoby přišlo, že byl fakt jako sjetý, dost... „Tak tady máš," dal mi, plný sáček, skoro, no... A já jsem něco málo z toho dal někomu, něco málo jsem prodal... V té době jsem teda potom zjistil, že jsem prodal třeba něco za dvě stovky, co mělo cenu dvou a půl tisíce, a tak dále... Ale to už bylo v té době, kdy mě to vůbec nesralo, protože já jsem měl peněz jako želez. Mě to prostě nesralo. No a prostě jsem šel ze školy jednou, a skočili jsme o dvě hodiny dřív, protože naše učitelka měla nějaký zánět něčeho, takže jsme skončili... A já jsem si říkal, pičo, tak toho využiju, že. A já jsem jakoby věděl, jak se prostě... V tu dobu už jsem věděl, jak se prostě heroin používá, jak to máš použít, že to prostě použiješ žilně, většinou do těch nejtvrdších svalů... Jo, takže jsem poprosil kamarády, kteří tam se mnou byli, kteří už věděli, s kým se bavím a stýkám, a prosil sem je o to, ať mi to střelí do paty. A já jsem si to střelit nechal. To bylo to nejhorší, co jsem možná mohl udělat... Né, piču, horší byl perník, ale potom to bylo fakt špatné. Bylo to fakt špatné a dál to prostě fakt nechci rozebírat. Bylo to špatné, ty víš sama. Já jsem ti to prostě říkal. Ale, ten stav byl boží. Prostě já jsem byl v rauši...

T: A tys teda... Ten heroin, měl si ho kolikrát? Jednou? Podruhé už ne?

R: Nikdy. Heroin už nikdy. Herák je strašně supr věc, ale pro lidi, kteří na to mají hlavu, a já na tohleto nemám. Jo, takže, co se týče, kurva, drog, tak jsem měl fakt skoro všechno, co jde. Aji veškeré kapky, veškeré, prášky, od Ritalinu až po všechny možné druhy. Nejhorší je to, že já jsem měl v pastáku k nim, kurva, přístup. V pastáku, tam byli psychopati, tam brali takové léky, že já jsem z toho nemohl.

T: Tak to už bylo ale potom...

R: Až potom.

T: Ty teda díky těm drogám sis přišel jako na plno peněz, jo? Žes je někam přenášel...

R: No, tak vesměs, já jsem vlastně ty peníze dostal hned, co jsem dostal perník...

T: To jako všechno on?

R: Všechno on, on. Ale on byl jako dobrý kluk.

T: On na tobě poznal, že jsi ten typ, který dokáže něco někam přenést?

R: Hlavně mě udělal takovým, jakým jsem.

T: To je?

R: Bez práce nejsou koláče. Chceš něco? Jdi si pro to. Nemáš zájem, nemáš nic. A hlavně, máš na to? Dokaž to. Nemáš na to? Drž piču a krok. Do té doby jsi pro mě jenom stejný looser jako všichni ostatní. Chápeš? To se nikdy nezmění.

T: Takže on se k tobě choval jakoby tvrdě?

R: Ano, ano, otec, který... Ne otec, to byl... Ano, on byl...

T: Ve věku otce, ale...

R: Ano, ano byl, ale byl ke mně tvrdý tak, jak jsem si to já zasloužil... Snažil se prostě ze mě udělat... Podle mě ze mě chtěl udělat dál do budoucna...

T: Jo, pokračovatele...

R: Tak, ano... Akorát nepočítal s tím, že se to tak pekelně posere. No, s tím, že nebyl špatný, nebyl špatný. Byl, ano, byl svým způsobem špatný, protože dělal špatné věci. Ale on dělal špatné věci špatným lidem, to zas jako bacha... A sám byl špatný. To jako bacha. Dokonce jsem zažil situaci, kdy jsem se ocitl v partii, kdy byl prostě nějaký pičo problém, my jsme se všichni strašně opili, zhulili, zpernikovali, všichni byli prostě nějakí. Ted' tam prostě byl nějaký konflikt a byl tam nějaký Američan, který byl v Česku, a prostě vytáhl kudlu... Velká kudla, asi 40 cm aji s rukojetí, takže tak třicet čísel to... A prostě Thomas, ten tam byl v tu chvíli se mnou, vlastně s mojí partyjou, nebo já se svou partyjou... A on vytáhl pičo kudlu, už jakoby nastartovaný a Thomas vytáhl prostě devítku a říká: „Pičo sbal se a vypadni, nebo tě sestřelím.“ Ale on to řekl... On to řekl částečně tak... Neřekl to úplně česky. No, borec to pochopil velice rychle, kudlu odložil. On mu řekl ať tu kudlu taky zahodí, ať táhne do piče, víš jak... To jsem vlastně poprvé viděl bouchačku v ruce někoho v tu chvíli tak mocného. A bylo to fakt jako husté, byl večer, půl deváté možná, to jsem byl na útěku a on byl sjetý. On byl 100% sjetý, ale měl dvě bouchačky, měl dvě, jakoby tady, za pasem, tu měl jednu a vytáhl tu z levé strany. „Táhni, ty děvko,“ tak nějak to řekl. Bylo to prostě zlé, ale to byly takové ty časy, já...

T: A tobě v té době docházelo, že on je prostě špatný člověk?

R: Ne, ne, já jsem...

T: Takže až zpětně?

R: Já jsem věděl, že on je... Je to prostě... Jako, takové věci ti dojdou, jako... Ale já jsem neměl důvod se k někomu jinému, kurva, hlásit, pro mě ten člověk udělal všechno...

T: Ty jsi z něj neměl strach?

R: Neměl, já jsem z něho neměl důvod mít strach. Ano, já jsem z něho měl, kurva, respekt, o tom žádná. Já jsem z něho měl, kurva, respekt, o tom jako bez piče. Ale já jsem se ho nebál. A možná toho on si vážil. Já jsem na spoustě z nich viděl, že oni se ho báli, ale já jsem se ho nebál. Pro mě, třináctiletý člověk, já jsem to bral možná jako pičovinu, ale já jsem věděl, že on má moc, že on má peníze, že on má zbraně, že on má dívky a že má perník. Chápeš? Pro mě to... Pro mě to nehrálo prostě v tu chvíli žádnou roli, to, že on je nějaký mafán... Dřív se

tomu mafie ani kurva neřikalo, všichni tomu říkali mafie, ale já ne, já jsem tomu říkal zločin. Prostě to byl zločin sám o sobě, ale my jsme byli dobrá parta, dobrá, sehraná parta. Ale já jsem se ho nebál, měl jsem kurva respekt, ale nebál jsme se ho. Je velký rozdíl mít kurva respekt a bát se ho. Proto teďkom, jak půjdu do té basy, tak se tam nikoho nebudu bát. Budu mít před určitýma lidma kurva respekt, ale nebudu se jich bát, protože si myslím jsem si zažil dost, na to abych jim v cíli prostě řekl: „Vykuř mi, blbečku,“ chápeš... Ale to já jim pičo, říct nemůžu, protože chci jít pryč.

T: Z toho, cos říkal mi minule... Tak jako, on tě vlastně provázel celým tím tvým dospíváním...

R: Dospíváním ano...

T: Prostě, tu největší, nejdůležitější část života....

R: Ano, ta, ve které mohl nastoupit někdo úplně jiný, ale nastoupil tam on.

T: A myslíš, nebo... Nevím, jak to zformulovat... Kdybys chtěl, měl bys i teď jak ho kontaktovat?

R: Jo, měl. Měl a můžu klidně hned. Asi by to nějakou dobu trvalo, než bych se mu dovolal, protože přes ty čísla, přes které já bych mu volal, to už asi nefunguje, ale ano, dovolal bych se mu. Dokonce věřím tomu, že by dojel.

T: Nejde říct, že by to byla uzavřená kapitola, prostě pořad...

R: Není, nikdy nebude...

T: Pořád je to člověk, který tady jakoby je pro tebe? I když s tebou není, několik let?

R: Já jsem mu řekl, že s ním prostě v tomhle končím a on to vzal. On to vzal a už po mně v životě nic nechtěl. Ale vím, že kdybych mu prostě zavola, tak bude první člověk, který mi řekne, kdy, jak a kde. Chápeš.... On by byl schopný dojet z Prahy sem... Pro něho by to nebyl žádný problém... On by prostě řekl jenom: „Vole ahoj, pojď si, jedem,“ a čest. A vím, že jednou tam, vždycky tam. Co mi hlavně, co bylo naše heslo: „Nikdy, nikdy, nikdy“, a to má za sebou vždycky nějaké slovo. Ale já ti prostě teďka řeknu jenom: „Nikdy, nikdy, nikdy.“ Ale on to říkal po svojem, on to říkal: „Niekedý, niekedý, niekedý.“ Nikdy, nikdy, nikdy, a díval se na mě stylem, že nikdy, nikdy, nikdy.

T: Z toho, cos minule říkal, moc jsem nepochopila, byla jsem z toho zmatená... Z jakého důvodu přesně jsi vlastně od těch pěstounů byl odvezen, nebo...

R: Byl jsem odvezen z důvodu toho, že jsem často utíkal...

T: Od nich jsi utíkal?

R: Jo. A fest. Utíkal jsem a utíkal jsem hodně. Utíkal jsem, protože vlastně Thomas, potom ty kšefty s něma, a potom kvůli tomu, že jsem tam nebyl šťastný. K čemu, proč?

T: A potom jsi právě minule říkal jakoby vesměs, že jsi tam nebyl šťastný, ale tys mi třeba ještě před dvěma rokama vyprávěl, každou chvíli nějakou...

R: Jo...

T: ...hezkou příhodu, jak jsi s tatškou, s dědou, něco, tamto...

R: Ano, ano, byly šťastné chvíle...

T: Jenom chvíle?

R: Neříkám, že...

T: Od začátku už?

R: Od začátku to byly chvíle, situace, chvíle. Mi to prostě přišlo, že oni nezvládali život pěstounů. Chápeš? A já jsem neměl důvod jim nějak pomáhat. Jak? Já jsem ani kurva nevěděl

jak. Mně pomohl on, ale oni o tom nevěděli ani hovno.

T: Tys dostal prostě uznání od někoho, a toho sis vážil...

R: Přesně a to, že jsem sekal v šest kurva ráno, kurva dřevo, když ostatní spali. Chápeš, já jsem byl sjetý jako hovado, já jsem to měl kurva v píči. Chápeš, já jsem si řek, urobím pičo nějakou robotu, která je prostě podstatná pro nás všechny... Ale já jsem za to v cíli dostal zjebané jak piča. Jakože proč já kurva sekám dřevo v šest ráno... Víš, jak... A přitom jsem byl tak sjetý, že mi to bylo úplně jedno. Já jsem si to vyslechl, šňupl jsem si další a čau. Pokračoval jsem.

T: Dobré, potom jsi byl v tom diagnost'áku... Potom, když tě z té pěstounské péče odvezli, tak v té době sis to asi moc nevyčítal, že jsi tu rodinu opustil?

R: Ne, já jsem neměl důvod.

T: A někdy později?

R: Později jo. Později, tak to je jasné... Na každého to po čase prostě dolehne, víš jak... Každý má ty výčitky... Budu je mít aji v base, budu je mít aji tady... To je prostě... Jo, to jo. Mě soustu věcí prostě zamrzelo, ale furt to bylo tak, že prostě něco končí, něco nového začíná, víš jak. To tak je. Já jsem věděl, že zas prostě něco nového začne. Jenom jsem kurva nevěděl, co. Proto jsem se snažil být prostě hodný, dobrý člověk... Já si myslím, že nejsem špatný člověk, jenom prostě někdy dělám na piču rozhodnutí, víš jak... Takže ano, já jsem si to vyčítal, dost. Ale určitou dobu. Pak se prostě soustředíš sama na sebe. V takovém ústavu se prostě musíš soustředit sama na sebe.

T: Kdybys měl nějak srovnat, jaké to bylo v tom diagnost'áku a potom na Č. (město, pozn. autorky), tak jaký v tom byl rozdíl?

R: Je to rozdíl, protože diagnostický ústav je vlastně ústav, ve kterém jsi furt zavřená a prostě nějakým způsobem funguješ podle pravidel a snažíš se prostě fungovat. No a když jsem se dostal na Č. (město, pozn. autorky), tak jsem byl zase prostě v ráji. Já jsem měl všechno. Prakticky jsem měl volnost, studoval jsem na normální škole... Já jsem byl tak šťastný prostě, akorát jsem to zase posral, no. Udělal jsem čorku za čtvrt mega a byl to prostě dojeb. Vyspal jsem se tam s jednou holkou a šlo to do kytek...

T: Takže tys ty tvoje problémy dělal vždycky kvůli penězům?

R: Ne kvůli penězům, ale kvůli kamarádům. Jo, protože já jsem se snažil nějakým způsobem kamarády zase zpátky získat... Ale já jsem získal kamarády... Ne kamarády, ale přátele. V dnešní době už jsou to přátelé.

T: Dobrá, pojďme dál. Jak jsi na tom byl a jsi s navazováním pracovních vztahů?

R: Navazování vztahů...pracovních... To mám v pohodě úplně. Jako, já jsem nikdy neměl žádný problém prostě přijít na pracovní pohovor a říct jim to tak, jak to je. Jako, když se mě na to neptali, tak jsem jim v životě neřekl, že mám nějaký záznam... Každopádně to, že jsem ve firmě vydržel dva-tři měsíce, byla z většiny části moje chyba. Ne vždy, jo... Je to tak, že prostě si občas s těma lidma nesedneš a je to na hovno. Ale z většiny jsem na to asi ještě nebyl kurva připravený, prostě jít do práce... A když jsem tu práci našel teďkom, tak jsem se dozvěděl, že mi celou výplatu dal prý na zálohách, no... To je jedno... Jo jinak, jsem s tím neměl žádný problém a nevěřím tomu, že lidi, kteří mají záznam, si nejsou schopni najít práci. Já jsem byl na dně. Já jsem byl fakt na dně. Vždycky, co jsem byl na dně, tak jsem se zvedl a byl jsem vysoko. Takže ať mi kurva nikdo nemluví, že to nejde. To je pičovina. Každopádně s navazováním pracovních vztahů jsem neměl žádný problém. Pokud po mně chtěli rejstřík,

tak jsem jim upřímně řekl, jak to je a není, a prostě buď chtěli, nebo ne. Většinou ne. Jo, ale to je zas na to... Záleží na tom, co je to za práce.

T: No a čím si vysvětluješ to, že jsi vždycky někam nastoupil, po chvílce jsi musel odejít, pak jsi nastoupil jinam a zas to samé?

R: Dívej, buď to bylo tím, že jsem se stěhoval, nebo to bylo tím, že mi ta práce prostě nesedla, pohádal jsem se tam... Nebo jsem tam třeba nechodil. Jednou jsem jakoby nepřišel a už to je špatně... Můj jakoby špatný přístup... To je o tom, že každý domov tě nenaučí, jak chodit do práce a tak... To tě kurva nenaučí nikdo. To není jako když máš rodinu. Ti vychovatelé jsou tam v práci. A ty si to neuvědomuješ, když tam jsi... Jo, potom záleží, jaké potkáš lidi. Ale to, že já jsem nikde nevydržel, to byla vesměs moje chyba. Pokud jsem se jakoby nestěhoval nebo jsem se s nima nepohodl, to byla vždycky moje chyba. A pokud mě neojebali na penězích... Což se mi stalo několikrát. Bohužel jsem věřil, nemám na výběr, prostě šéfovi musíš věřit... Dojebal jsem se a dojebal jsem se zase...

Já se bojím toho, že jak vyjdu z basy, tak že prostě můj jediný obor, ve kterém já dokážu podnikat (smích), je ganja. Prostě já jsem schopný prodat 50 g marihuany za dva dny, a to si myslím, že je hodně. Nabral bych to za 5 tisíc a prodal bych to za deset. To je můj obor...

T: Obor... (smích) Řemeslo... (smích)

R: Ano, moje řemeslo, prodávání trávy! (smích) Jo, já prostě vím, že jakmile vyjdu, tak si najdu prostě správnou robotu, ale pokud to půjde a budu mít tu možnost, tak tu ganju do toho prostě budu prodávat. Protože já si tak zarobím za den to, co za šichtu. Nebo možná i víc. Já vlastně budu mít zaplacené dvě šichty.

T: Hmm... Ještě něco, co bys chtěl k práci dodat?

R: K práci... Nasrat. To tak asi dodám. (smích)

T: Dobře... Jen se tě ještě zeptám k tomu tvému oboru, který jsi vystudoval... Dostal ses k tomu sám, nebo ti to někdo poradil?

R: Tesařina je super věc. Chtěl jsem to, protože mi strašně voní dřevo. Já už teďkom nevím, jak jsem se k tomu dostal, ale myslím, že jsem šel někde kolem něčeho, myslím, že to byla pila nebo tak něco... Tak mi to zavonělo. A když jsem vlastně utekl z výchovňáku v O., tak jsem dostal šanci vlastně znova to všechno začít, ředitel mi dal šanci... A já jsem si vybral obor tesař a vybral jsem si dobře. Opravdu, tesař je super věc. Je to řemeslo, které si myslím, že je v dnešní době ceněné, protože u tesaře se naučíš tolik věcí... Klempřinu, pokrývačinu... To je... Jo, je to o tom, že já jsem v cíli pochopil, že můžeš být čímkoliv, jenom musíš chtít. Chtít, chtít, mít zájem, a můžeš se naučit všechno.

T: Ted' jenom nějak aspoň v kostce, kdyby ses mohl vyjádřit k tvým osobním vztahům...

R: Osobní vztahy? Nasrat. (smích) Ne... Moje osobní vztahy, tak to je... Každý si to může přebrat úplně jinak... Já to беру tak, že já jsem s každým, jak jsem navázal vztah, tak jsem ho hned opustil. Už vlastně odmalička. Já jsem navázal vztah s někým – odvezli mě. Navázal jsem další vztah – odvezli mě. Navázal jsem další vztah – zase mě kurva odvezli. Prostě... Pro mě ten vztah nebyl vůbec vztah. Ano, ten vztah byl pro mě vztah, až když jsem byl starší. A na spoustu vztahů vzpomínám. Ale... Vztahy jako takové... Já jsem rád, že jsem navázal vztahy s některýma lidma. Patříš mezi ně i ty. A určitě Honza patří mezi ně. Spousta mých kamarádů, učitelů, vychovatelů, strejdů, tet... Já jsem s tím navazováním neměl nikdy problém, ale to je na povaze. A ty víš sama, že já jsem ukecaný, já si ty lidi prostě získám. Já můžu jet někam 400 kilometrů daleko a já tam potkám kamaráda a nikdo nechápe jak. (smích)

Prostě nikdo nechápe jak, ale já ho tam mám. Jo, takže... Takže tak... No ale nebylo to pro mě vždycky jednoduché, na to bacha. Já jsem byl takový ostýchavý, prostě furt vzadu. A pak jsem si prostě... Ze dne na den jsem si prostě řekl, starý, dost. Stačilo. Už jsi byl vzadu dost. Prostě, pojď ven... Až jsem došel na Č. (město, pozn. autorky), tak jsem si řekl, život patří tobě a nikomu jinému. Takže jsem tak nějak začal se s těma lidma bavit. A začal jsem je zneužívat, oni začali zneužívat mě... Tak to je. To je prostě život.

T: Co se týče holek...?

R: Holky, no kurva, to bych mohl vykládat. (smích) Holky byly vždycky super.

T: Nemusíš mi je vyjmenovávat ani počítat. (smích) Spíš mě zajímá, jestli jsi měl spíš dlouhodobější nebo krátkodobější známosti...

R: Já jsem byl na krátkodobé vztahy stylem, že pokud jsi fakt super, tak s tebou budu do té doby, dokud to ty se mnou zvládneš... Zašukáme si, bude to super všechno, budeme spolu chodit za ručičky a pičoviny... A bude to všechno fajn... Jinak jsem byl ten typ člověka, který prostě byl na to zašukat si s tou holkou a čau. Prostě to pro mě nebylo nic... Do té doby, než jsem potkal Lucku.

T: Myslíš, že to bylo poznamenáno tím, žeš byl vlastně od dětství bez těch vazeb?

R: Určitě. Na to se mě ani neptej, to je naprosto jasné. Já jsem neměl důvod. Mě to nikdo nenaučil. Mně tu lásku jako takovou nikdo nedal, abych ji mohl posílat dál. Chápeš.

Každopádně to bylo tímhle... A pak jsem potkal Lucku a všechno je v prdeli. (smích)

T: Jak to, že se to tak změnilo?

R: Protože prostě je to Lucka, no. To je v piči. (smích) Prostě, změnila mě. Svoji osobností a tím jaká je. Tím, co po mně chtěla, tím, jak byla zvědavá... Upřímná... Někdy až moc... (smích) Každopádně vím, že prostě kdybych chtěl a kdybych zapojil všechny svoje mozkové buňky a byl s nějakou holkou, tak mi stačí 10-15 minut a mám ji. Tak samo vím, že mi stačí 15 minut na to, abych smotal blbečka o 20 tisíc. Prostě vím, že mi to stačí, že na to mám hlavu. Já bych mu je nevzal, on mi je dá sám. Ještě se v cíli na sebe usmějeme, poděkujeme si a čau. No ale to je prostě na každém z nás. Já jsem neměl na výběr. Mě prostě učili: Ber, nebo ti bude bráno. Buď šéf anebo budou šéfové všichni kolem tebe... No, takže tak.

T: No a když jsi potkal Lucku... Tak jako... Já si myslím, že je úplně jiný typ...

R: Je, je. Když jsem ji poznal... Ona je furt stejná. Ona je prostě hodná, šikovná holka z úplné rodiny, je vychovaná, slušná, cílevědomá... Já takový nejsem. Já jsem měl vždycky jasný cíl – zarobit love a mít se dobře. Pro mě tento svět je materiální. V ničem jiném to není. A já vím, že prostě peníze hýbou světem. Mně to je líto, ale je to tak. A prostě... Lucka mě udělala jiným. Ona mě změnila ještě víc, než mě změnil ten zbytek. Prostě, já jsem se stal citlivým a je to na hovno, chápeš...

T: Takže to bereš jako překážku?

R: To ne, to v žádném případě. Všechno zlé je pro něco dobré. A tohleto nebylo zlé, ale nebylo to ani dobré. Bylo to prostě neutrální. Bylo to takové, že jsem prostě poznal něco, co jsem do té doby prostě neznal. Ale to není důvod, abych to bral jako špatné. To je píčovina. Já to беру tak, jak to je. Takže... Když jsem ji poznal, tak jsem to bral jako takhle... Ale po čase jsem si uvědomil, že ne... Že prostě, po pár větech s ní... Ty myšlenky a tak... Šlo to prostě úplně jinam, ten směr se prostě úplně změnil, oddálil... A možná to je důvod, proč jsem teďkom skončil tak, jak jsem skončil... Kromě basy, jo, to je moje věc...

T: Ted'... Ještě zpátky k těm pěstounům...

R: Ne, už ne... Já už se o nich nechcu bavit...

T: Jenom chci vědět, jak jsi je pak po těch letech kontaktoval a proč.

R: Kontakt jsem s něma navázal tak, že jsem jim prostě napsal. Chtěl jsem prostě vědět, jak se mají, jak to funguje a nefunguje... A bylo to to nejhorší, co jsem mohl udělat. Protože jsem pak dopadl tak, jako jsem dopadl vždycky – špatně. Nějakoby nejhorší, to nemůžu říct... Oni nejsou tak špatní, oni se jenom prostě poučili. Jsou moudřejší... mnohem... než byli předtím... Ale prostě, ublížili mi. Ublížili mi jednou, ublížili mi podruhé... A já jim stejně jak blbec prostě ještě dneska zavolám a všechno jim prostě povím... A prostě jim řeknu, že mě to všechno mrzí, ale že nebyli, kurva, v právu. A ať si o tom myslí, co chtěou. Já jim budu volat prostě s pocitem, že já VÍM. No, každopádně jsem s něma navázal vztah, protože jsem já chtěl. Protože mi to bylo všechno v cíli, kurva, líto. Chtěl jsem cítit, že mám rodinu. Potřeboval jsem takový ten pocit, že prostě mám toho někoho, komu můžu zavolat, kdyby něco...

T: A mělš ten pocit?

R: Jo, jo, měl, fakt. Bylo mi super. Než jsem se teda dozvěděl, že jsem zas ten nejhorší...

T: Tak jo, pojďme do současnosti, už se blížíme ke konci... Nevím teď, jak to zformulovat. Potřebuju, abys nějak shrnul celou tu situaci, jak to všechno vzniklo, že jdeš prostě teď...

R: Moje situace je naprosto daná. Současnost je taková, že jsem si prostě myslel, že mi patří celý svět, že udělám pár nějakých nelegálních byznysů a všechno bude super. Vzal jsem si půjčky, dlužím za mobil, dlužím tam a tam a tam... Zadlužil jsem svoji ženu... Je mi to líto... Ale to není důvod skončit. Já jsem udělal mnoho chyb. Měl jsem vlastně udělat opépečka (OPP-obecně prospěšné práce, pozn. autorky), kdysi jsem se zastal kamaráda. Dal jsem borcovi najevo to, že se mi nelíbí to, co udělal – udal mého kamaráda, který šel pak na 3 roky sedět. Já jsem se ho zastal... Ještě ho potom zbiju, až vylezu z basy... A... Vlastně jsem neudělal OPP, které jsem měl udělat, a za to jsem dostal trest odnětí svobody v délce trvání 229 dní. Když jsem se odvolal, napsal jsem dopis, kde jsem to všechno vysvětlil, proč, co a jak... A bohužel náš státní systém funguje tak, že jednou krypl – vždycky krypl. Jednou hajzl – vždycky hajzl. Jednou hajzl, který udělal chybu – vždycky hajzl, který bude za tu chybu pykat. To je jasná věc... A bohužel jsem spolíhal na to, že mě tam prostě nepošlou. Ale poslali. A já jim za to můžu v cíli poděkovat. Protože oni ze mě můžou udělat jedno, nebo to další. Z basy můžu vylézt jako monstrum, nebo jako člověk, který prostě půjde dál. Ale to nic nemění na tom, že tu státní zástupkyni si najdu. A to tam klidně napíš. Za to, co ona udělala... Já jí povím svoje... Ale taky můžu vylézt jako člověk, který to všechno vsákne a nechá si to líbit a půjde dál. To jsou možnosti, které ze mě můžou vzniknout. Bud' prostě budu pokračovat v tom, jak jsem začal – robít a robít a platit a platit. Nebo udělám jednu pořádnou věc, zaplatím všechno a pak teprve můžu navázat na obyčejný život. Nebo se všem pomstím a půjdu znovu sedět. To je prostě každého věc. A já jsem se prostě rozhodl, že uvidím. Uvidím, teďkom nemůžu říct. Ale vím na 100 % jednu věc – že státní zástupkyně za to zaplatí. Jsem pomstychtivý, vím. Protože pokud ona je schopná poslat člověka, co se snaží čtyry roky sekat latinu, do basy... Tak já jsem schopný zkomplikovat život jí nebo jejímu synovi... Dokud to já neukončím. A takový jsem já...

T: A to ti přijde fěr? Ublížit jejímu synovi, který za nic nemůže?

R: A tobě tohle přijde fěr? Jemu už je tak 16-17 let. Já jsem v 16 letech zažil to, co málokdo, ale to není důvod k tomu, aby mi ona ublížila. Kdyby tam byl její syn, on něco udělal a ona

byla státní zástupkyně... Tak co? A jsme doma. Ten soud by mi vyšel, kdyby ona znovu nevytáhla to, že jsem v minulosti spáchal nějaké přečiny... Prostě 4 roky jsem se snažil jak blbec vyhýbat se problémům. A co z toho? Stejně se podívala do starých zápisů, že tam něco mám, a tečka. Hotovo. Prostě budeš pykat, chlapče... Takže mi teď, kurva, netvrď, co je fěr a co ne.

Ukončil bych to asi tím, že můj život je jedna velká báseň, která se táhne donekonečna. A táhnout se bude ještě dlouho, dokud já ji neutnu. A tu báseň si píšu já sám. Slova můžu kdykoliv změnit, nahradit nebo odstranit. Tak to vidím já.

T: Ještě poslední otázka, úplně mimo tohle... Tvůj pohled na rodinu, v tuhle chvíli...

R: Na rodinu jako jak?

T: Jako jestli chceš mít někdy rodinu, jestli jsi nezanevřel...

R: Chci, chci. Zanevřít na co? Já jsem v životě dostal takovou sadu, že já to nikomu nepřeju. Proč? Já chci mít prostě rodinu, normální rodinu. Babu, moji ženu... Chci mít upřímně nejlépe syna, když to půjde, tak syna a dceru. Chci mít prostě pohodovou práci, kde zarobím aspoň 30 za měsíc... Dobrý byt, auto... Jednou za rok si zajet na dovču, Chorvatsko – popřípadě Černá Hora... Já od toho života fakt nechci moc. Já chci prostě mít normální život. Takový, který já jsem, kurva, nikdy neměl. Akorát jsou lidi, kteří mi to prostě komplikují. Ale to furt není důvod to vzdát, ne? Prostě chci mít normální rodinu. Chci mít rodinu tak jako Lucka nebo jako ty. A nikdy to nevzdám. Takže prostě můj pohled na rodinu je takový, že ji chci mít takovou, jakou jsem já nikdy neměl.

KONEC ROZHOVORU

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Horčičáková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Analýza životního příběhu jedince se syndromem CAN
Název v angličtině:	The analysis of the life story of an individual with CAN syndrome
Anotace práce:	Bakalářská práce se v prvních třech, teoretických, kapitolách věnuje fenoménům ovlivňujícím život týraného a zanedbávaného jedince. Poslední kapitola, která je zároveň praktickou částí práce, se zabývá analýzou rozhovoru s informantem s životní zkušeností k tématu.
Klíčová slova:	Sociální deviace, syndrom CAN, týrání, zanedbávání, drogy, alkohol, ústavní výchova, náhradní rodinná péče.
Anotace v angličtině:	The first three chapters of this bachelor thesis are theoretical and deal with phenomena that have an influence on an abused and neglected individual. The last chapter of the thesis is practical and deals with the analysis of an interview with an informant who has personal experience of the topic.
Klíčová slova v angličtině:	Social deviation, CAN syndrome, abuse, neglect, drugs, alcohol, institutional care, substitute family care.
Přílohy vázané v práci:	Přepis rozhovoru
Rozsah práce:	55 stran + příloha